

Μπακογιάννη Ξανθή

η γλώσσα μου

γραμματικές
και
συντακτικές
ασκήσεις

Γ' Δημοτικού
τόμος Α'

σύμφωνα με την ύλη
του σχολικού βιβλίου

Εικονογράφηση

Ειρήνη Βασδεκά Μπακογιάννη

Μπακογιάννη Ξανθή

Εκπαιδευτικός

η γνώση μου

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ
ΚΑΙ
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ
ΑΣΚΗΣΕΙΣ

σύμφωνα με την ύλη
του σχολικού βιβλίου

Εικονογράφηση

Ειρήνη Βασδεκά-Μπακογιάννη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελίδα
Η κουκουβάγια και η πέρδικα	4
Ειρήνη	6
Κελαηδισμοί	9
Πρωινό ξύπνημα	11
Αφώλιαστο πουλί	14
Στο αεροπλάνο	17
Πως άλλαξε η ζωή μιας πόλης	20
Καλύτερα ο κόκορας	22
Η οδοντίατρος στο σχολείο	25
Το τραγούδι της αγάπης	28
Φθινόπωρο	31
Το ημερολόγιο της Βάσως	33
Οι δύο γέροι	36
Το γουρουνάκι	39
Καθένας κάνει τη δουλειά του	42
Ένας νοικοκύρης τυφλοπόντικας	46
Στον Ισθμό	48
Πως πουλήθηκε μια νταμιτζάνα κρασί	51
Το πουλί	53
Ένας πελαργός	56
Στο συνεργείο	58
Το μεθυσμένο αμάξι	61
Μια παράξενη φωνή	64
Το χωριό μου	66
Ο δειλός κυνηγός	69
Ο Μήτσος Μπατζής και το κλαρίνο του	72
Οι πιτσιρίκοι κάνουν αντίσταση	75
Ένα μεγάλο ταξίδι	77
Τα πανηγύρια	80
Αϊ Δημήτρης	82
Οδός Ευτέρπης 13	84
Το τρένο	86
Ανοίγω τα πορτοπαράθυρα	88
Το άγαλμα	91
Καταιγίδα	93
Η πάστα της Αλίκης	95
Οι ποντικοί στο ταξίδι	97
Το τσίρκο	100

Ένα γράμμα	102
Στο περιβόλι	104
Εργαστήρι ζωγραφικής	106
Τα θαύματα του πηλού	108
Αγώνας δρόμου	110
Ακρογιαλιές	112
Ο Μάστρο – Ζαννής	115
Όλοι είχαν δίκιο	117
Ο Βασίλης από την Ήπειρο	120
Ο Αντρέας σκέφτεται το σπίτι του	122
Η γιαγιά	125
Τα δώρα του Πολυχιόνη	127
Τέσσερα αδέρφια	130
Ένας καινούριος φίλος	133
Ο Πρωτέας	135
Το αγγονάκι του τσαγκάρη	137
Στη λαϊκή αγορά	139
Οι γλάροι (τα ονόματά τους)	141
Οι γλάροι (η απελευθέρωσή τους)	143
Ο Μίδας	145
Το πιο πολύτιμο δώρο	147
Στον ύπνο μου	150
Ποιος πρωτοδίδαξε το κλάδεμα του αμπελιού	153
Ο παπάς, η αλεπού κι ο γάιδαρος	155
Η χελώνα	158
Ο αργοναύτης Αγκαίος	160
Κάλαντα της Πρωτοχρονιάς	162

Η ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ ΚΑΙ Η ΠΕΡΔΙΚΑ

Γραμματικό φαινόμενο

* Τα ρήματα που τελειώνουν σε – *ίζω* σχηματίζουν τον Αόριστο σε –*ισα*.

Π.χ. κοιμ*ίζω* - κοιμ*ισα*

* *Συνώνυμα* ή *συνώνυμες λέξεις* λέγονται οι λέξεις που έχουν περίπου την ίδια σημασία με κάποιες μικρές διαφορές στο νόημά τους.
π.χ. καράβι – πλοίο.

* *Ταυτόσημες λέξεις* λέγονται οι λέξεις που έχουν ακριβώς την ίδια σημασία.

π.χ. γίδα – κατσίκα.

* *Αντίθετες λέξεις* λέγονται οι λέξεις που έχουν αντίθετη σημασία μεταξύ τους, δηλαδή σημαίνουν το αντίθετο ακριβώς.

π.χ. άσπρο – μαύρο.

* *Συγγενικές λέξεις* λέγονται οι λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια, έχουν δηλαδή την ίδια ρίζα.

π.χ. βιβλίο, βιβλιάρaki, βιβλιοθήκη, βιβλιοθηκάριος...

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Αντιστοίχισε τις συνώνυμες λέξεις:

χαρούμενος
σπάω
αγωνίζομαι
ανεβαίνω
αυτοκίνητο
ξημερώνει
μπαστούνι
ήσυχος
ατυχία
ξακουστός

φημισμένος
αμάξι
φρόνιμος
ραβδί
προσπαθώ
αναποδιά
χαράζει
ανηφορίζω
κομματιάζω
ευτυχισμένος

2. Αντιστοίχισε τις ταυτόσημες λέξεις:

κάμπος
γίδα
άσπρος

πεδιάδα
λευκός
κατσίκα

οδός
αναπνοή
αχλάδι

ανάσα
απίδι
δρόμος

3. Αντιστοίχισε τις αντίθετες λέξεις:

ανεβαίνω	άδικος	πριν	ησυχία
καλός	έξοδος	εργατικός	νότια
είσοδος	κατεβαίνω	βόρεια	τεμπέλης
δίκαιος	κακός	φασαρία	μετά

4. Γράψε στο κάθε σπιτάκι τις συγγενικές λέξεις που ταιριάζουν:

(φωτεινός, δροσερός, φωτίζω, φωτογραφία, δροσιστικός, πολύφωτο, φωτισμένος, νυχτοφύλακας, ολόδροσος, νυχτιά, καληνύχτα, νυχτερινός, δροσοσταλίδα, νυχτοπούλι)

5. Γράψε σε μία λέξη πως λέγεται εκείνος που έχει:

σκληρή καρδιά
καστανά μαλλιά
γαλανά μάτια
άσπρα δόντια
μεγάλο σώμα
χρυσό στόμα
μαύρα μαλλιά
πράσινα μάτια

6. Γράψε τις παρακάτω προτάσεις στον Αόριστο:

Χύνω μέσα στην κανάτα δροσερό νερό.

.....

Χτίζεις τελικά την μονοκατοικία που έλεγες στο χωριό σου;

.....

Η μαμά μου τακτοποιεί το δωμάτιό μου την Παρασκευή.

.....

ΕΙΡΗΝΗ

Γραμματικό φαινόμενο

* Το *που* και το *πως* τονίζονται όταν βρίσκονται σε ευθεία ερώτηση, όταν δηλαδή ακολουθεί ερωτηματικό, ή σε πλάγια ερώτηση.

π.χ. *Πού* πήγες σήμερα; (ευθεία ερώτηση)

Με ρώτησε *που* πήγα σήμερα. (πλάγια ερώτηση)

* Τα ουσιαστικά έχουν τρία γένη:

αρσενικό, που παίρνει μπροστά τα άρθρα *ο, ένας*

θηλυκό, που παίρνει μπροστά τα άρθρα *η, μία*

ουδέτερο, που παίρνει μπροστά τα άρθρα *το, ένα*

Η Τεχνική του ποιήματος

Το ποίημα «Ειρήνη» αποτελείται από *τέσσερις στροφές*. Η κάθε στροφή αποτελείται από *τέσσερις στίχους*. Γι' αυτό και κάθε στροφή λέγεται *τετράστιχο*.

Η ομοιοκαταληξία του ποιήματος είναι *ζευγαρωτή*. Δηλαδή ο πρώτος στίχος ομοιοκαταληκτεί με το δεύτερο, και ο τρίτος με τον τέταρτο στίχο.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε μερικές παρομοιώσεις από το ποίημα:

.....

.....

.....

.....

.....

2. Γράψε τις αντίθετες λέξεις:

σκοτεινός	ψηλός
φεύγω	φανερός
πολύ	φύγε
προσεκτικά	αρχή
γεμίζω	γλυκά

πρώτος	ευχάριστα
γνωστός	όρθιος
κουρασμένοι.....	ανοιχτές
χωριού	ζεστή
γελάω	μαυρίζω

3. Συμπλήρωσε τις παρομοιώσεις :

Είναι ήρεμος σαν
Τραγουδάει γλυκά σαν
Είναι λευκός σαν
Είναι κίτρινος σαν
Είναι φαρμακερός σα
Είναι οπλισμένος σαν
Είναι γρήγορος σαν

4. Γράψε τα ουσιαστικά στον Πληθυντικό αριθμό:

ο λαός
ο αχθοφόρος
ο ταχυδακτυλουργός
ο μαγαζάτορας
η βυσσινάδα
η τελετή
η λειτουργία
η ιεροτελεστία
το πευκοδάσος
το σουβλατζίδικο
το άλσος
το έλος

5. Αντιστοίχισε τις συνώνυμες λέξεις:

ζεστή	κουλούρα
μοσχοβολιά	χρήματα
μανούλα	θερμή
φλουριά	μαμά
καρβέλι	ευωδιά

6. Βάλε τόνο στο που και πως όπου πρέπει:

Είπε πως ήταν ανήθικο να του πούμε ψέματα.
 Που στο καλό ήσουν και σε γύρευα όλη μέρα;
 Με ρώτησε που θα έβρισκε τόσα χρήματα για να πληρώσει το δάνειο.

Που και που πηγαίνω στον κινηματογράφο.
 Πως θα τα βγάλω πέρα με τόσα έξοδα που έχω, δε ξέρω.
 Μαμά που να τα βάλω όλα αυτά τα ψώνια;
 Πως είπες; Δε θα έρθεις τελικά;

- 7.** Γράψε τα παρακάτω ουσιαστικά στην κατάλληλη στήλη σύμφωνα με το γένος τους:

των δασών, των βιβλιοπωλών, τα μαγαζιά, τις γριές, τα έλη, τους
 δασοφύλακες, των λύσεων, οι αγρότες, των αξιών, των τρυποκάρυδων, των
 κοτόπουλων, τις ανάγκες, τους ναύτες, των πηγών, των πεύκων, οι
 συμμαθητές, των φυτών, τις γυναίκες

Αρσενικά

Θηλυκά

Ουδέτερα

.....

.....

.....

- 8.** Σχημάτισε σύνθετες λέξεις και χρησιμοποίησέ τις σε προτάσεις:

ανάβει + σβήνει

κοντός + χοντρός

άνεμος + βροχή

άγριο + κουνέλι

πλατύς + σκαλοπάτι

αυλή + τοίχος

άνθος + κήπος

ΚΕΛΑΗΔΙΣΜΟΙ

Γραμματικό φαινόμενο

* *Πρόταση* είναι ένα κομμάτι του λόγου με σωστό και ολοκληρωμένο νόημα.

Η πρόταση αρχίζει πάντα με κεφαλαίο γράμμα και τελειώνει με τελεία.

Για να είναι μία πρόταση ολοκληρωμένη πρέπει να έχει ρήμα και υποκείμενο. *Το ρήμα* απαντά στην ερώτηση «τι κάνει;» ή «τι είναι;» και *το υποκείμενο* απαντά στην ερώτηση «ποιος;»

* Οι προτάσεις που έχουν μόνο ρήμα και υποκείμενο λέγονται *απλές προτάσεις*.

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Γράψε τις λέξεις στη σωστή σειρά έτσι ώστε να σχηματιστούν απλές προτάσεις:

(Νίκος, Ο, πλένεται)

(σπέρνει, Η, αγρότισσα)

(ήλιος, λάμπει, Ο)

- 2.** Συμπλήρωσε το υποκείμενο στις παρακάτω προτάσεις:

(Τα σχολεία, Ο παππούς, Ο ήλιος, Τα πουλιά, Το φεγγάρι, Ο τζίτζικας, Η βρύση, Τα λουλούδια, Ο Κωνσταντίνος)

..... κλείνουν.
 μελετά.
 λάμπει.
 μαράθηκαν.
 κελαηδούν.
 τραγουδά.
 στάζει.
 ροχαλίζει.
 φωτίζει.

3. Συμπλήρωσε το ρήμα στις παρακάτω προτάσεις:

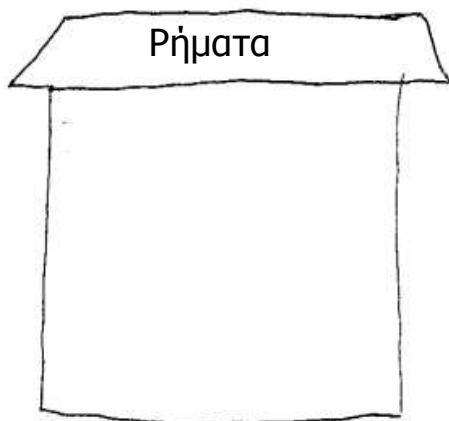
(σκάβει, μελετά, μετανάστευσαν, δυνάμωσε, άναψε, γαβγίζει, συμμαζεύει)

Τα χελιδόνια
 Ο σκύλος μας
 Η μητέρα
 Ο δάσκαλος
 Η βροχή
 Το γλέντι
 Ο γεωργός

4. Διάβασε τις προτάσεις και βάλε στο σπιτάκι τα ρήματα και τα υποκείμενα:

Η μαιμού χοροπηδά.
 Το παιδί παίζει.
 Η αυλαία άνοιξε.
 Το μωρό γκρινιάζει.

Η νοικοκυρά σφουγγαρίζει.
 Η γιαγιά πλέκει.
 Οι ναύτες ταξιδεύουν.
 Η μαγκούρα στράβωσε.

5. Γράψε τα αντίθετα:

λίγες
 πρώτες
 συζητούν
 ευτυχούν
 πλησιάζουν
 γλυκές
 προσθέτουν
 στενές
 καλοκαίρι
 φωτίζω

ΠΡΩΙΝΟ ΞΥΠΝΗΜΑ

Γραμματικό φαινόμενο

* Οι λέξεις που μας φανερώνουν πρόσωπο, ζώο, πράγμα, ενέργεια, κατάσταση ή ιδιότητα λέγονται *ουσιαστικά*.

* Τα ουσιαστικά έχουν δύο αριθμούς : *τον ενικό* (που μας φανερώνει ένα πράγμα) και τον *Πληθυντικό* (που μας φανερώνει πολλά πράγματα).

* Οι λέξεις που μας φανερώνουν ότι ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα κάνει κάτι ή παθαίνει κάτι λέγονται *ρήματα*.

Τα ρήματα έχουν και αυτά δύο αριθμούς: τον ενικό και πληθυντικό αριθμό.

* Το *υποκείμενο* το βρίσκουμε ρωτώντας «*ποιος*» και συμφωνεί με το ρήμα στον αριθμό και στο πρόσωπο.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Υπογράμμισε τα ουσιαστικά στο παρακάτω κείμενο:

Οι Κάλοι της Κλάρας
(Ντιμίτερ Ινκιόφ)

Δεν είναι εύκολο πράγμα να φοράς καινούρια παπούτσια.

Παρ' όλο που τα καινούρια

παπούτσια είναι κάτι πολύ ωραίο. Κι αυτό θα το δούμε στην παρακάτω ιστορία που θα σας διηγηθώ.

Προσέξτε με καλά!

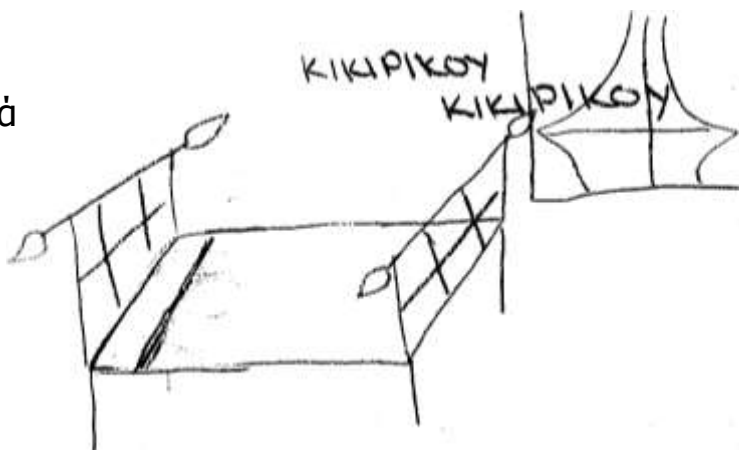
Μια γερόντισσα που έμενε στην πολυκατοικία μας και πάντα μάλωνε όλα τα παιδιά πέθανε. Ύστερα από δύο μέρες, είπε ο μπαμπάς στη μαμά:

- Σήμερα πρέπει να πάμε στην κηδεία.
- Θα έρθω και γω μαζί σας, είπε η αδερφή μου η Κλάρα.
- Αυτό δε γίνεται, μίλησε η μαμά. Οι κηδείες δεν είναι για παιδιά.

2. Γράψε τις προτάσεις στον αντίθετο αριθμό:

Κάθε μητέρα αγαπά το παιδί της.

.....

Τα λουλούδια πρέπει να τα ποτίζουμε για να μη μαραθούν.

.....

Το αυτοκίνητο μπορεί να τρέξει πολύ γρήγορα.

.....

Οι όρθιοι επιβάτες στα λεωφορεία πρέπει να κρατιούνται από τις χειρολαβές για να μην πέσουν.

.....

Ο υπάλληλος της τράπεζας κάνει απεργία πείνας.

.....

Ο ταχυδρόμος γυρνάει στους δρόμους και μοιράζει γράμματα.

.....

3. Γράψε τα αντίθετα:

αρχή	κλάματα
βαριά	γνωστός
κρατώ	σηκώνομαι
χαρούμενα	αρχίζω
γεμίζω	ενώνω
αγαπώ	ξάστερος

4. Γράψε τις συνώνυμες:

μαζεύω	δυνατός
αναπνέω	βλέπω
βάζω	αναχωρώ
άνεμος	γνωρίζω
τολμηρός	χρωστώ
κουβεντιάζω	αποκρίνομαι
περνώ	καινούριο

5. Γράψε τις προτάσεις στον άλλο αριθμό:

Το σπουργίτι αρρώστησε.
Το πουλί φτερουγίζει.
Ο πετεινός λαλεί.
Ο γάιδαρος γκαρίζει.
Η κότα κακαρίζει.
Το άλογο χλιμιντρίζει.
Τα τρένα σφυρίζουν.

ΑΦΩΛΙΑΣΤΟ ΠΟΥΛΙ

Γραμματικό φαινόμενο

* **Παρομοίωση** λέγεται το σχήμα του λόγου με το οποίο συγκρίνουμε δύο πρόσωπα ή πράγματα που έχουν μεταξύ τους κάποια ομοιότητα , κάποιο κοινό γνώρισμα.

Π.χ. Η μαμά μου είναι γλυκιά σα μέλι,

* **Μεταφορά** λέγεται το σχήμα του λόγου με το οποίο μεταφέρουμε την πραγματική σημασία μιας λέξης σε μία άλλη λέξη, για να δώσουμε έμφαση σε κάποια ιδιότητά της.

Π.χ. Αυτός ο άνθρωπος έχει σκληρή καρδιά.

* **Κυριολεξία** λέγεται το σχήμα του λόγου κατά το οποίο η αρχική σημασία μιας λέξης δε μεταφέρεται σε άλλη λέξη.

Π.χ. Η γιαγιά μου πίνει τον καφέ της πικρό.

* Οι λέξεις αυτές που ακούγονται όμοια αλλά έχουν διαφορετική σημασία και ορθογραφία λέγονται **ομόηχες λέξεις**.

Π.χ. κλίμα - κλήμα

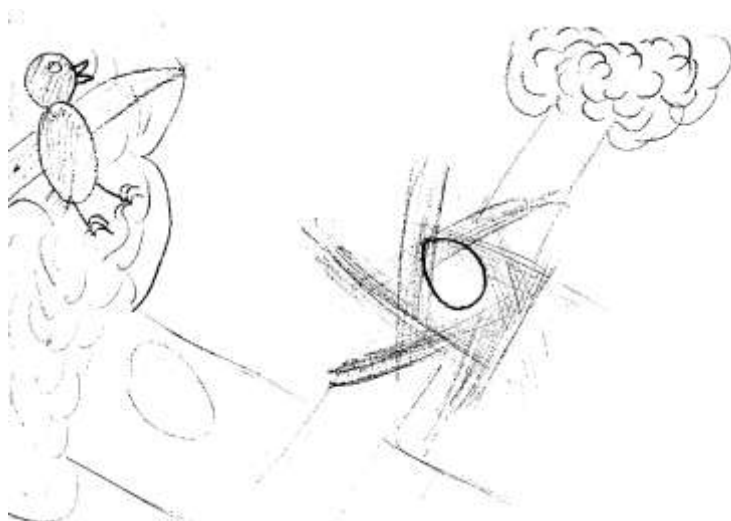
* Οι λέξεις που έχουν την ίδια σχεδόν προφορά αλλά διαφέρουν στη σημασία λέγονται **παράνυμες λέξεις ή παράνυμα**.

Π.χ. Αθήνα – Αθηνά

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Πάρε τις λέξεις από την παρένθεση και σχημάτισε παρομοιώσεις :

(δελφίνι, μανιτάρι, περιστέρι, αετός, αρνάκι, μέλι, μέλισσα, αστακός, βελούδο, παπαγάλος, χιόνι, σκυλί)

ήσυχος σαν
 Κολυμπάει σα
 Εργατικός σαν
 Περήφανος σαν
 Φλύαρος σαν
 Άσπρος σαν

Πιστός σαν
 Αθώος σαν
 Φυτρώνει σα
 Γλυκός σα
 Απαλό σα
 Ντυμένος σαν

2. Γράψε δίπλα από κάθε πρόταση αν είναι κυριολεξία ή μεταφορά :

- Του είπε πολύ πικρά λόγια.
 Η καρδιά του ήταν βαριά από τη στεναχώρια του για το χαμό του παιδιού του.

 Ο καφές χωρίς ζάχαρη που πίνει η γιαγιά μου έχει πικρή γεύση.

 Αφού χιόνισε για πολύ ώρα, βγήκε στο τέλος ο ήλιος και το χιόνι έλιωσε.

 Έλιωσε απ' την αγάπη του για την όμορφη κοπέλα.....
 Το πρόσωπό του συννέφιασε όταν άκουσε τα άσχημα μαντάτα.

 Ήταν πολύ κουρασμένος και έκανε έναν πολύ βαθύ ύπνο.

 Το πρόσωπό της ήταν γελαστό και παχουλό.
 Θύμωσε πολύ με τη ζημιά του παιδιού του και του είπε πολύ τσουχτερά λόγια.

 Ο ουρανός συννέφιασε και έτσι αναβάλλαμε το ταξίδι μας.

3. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με την κατάλληλη ομόηχη λέξη:

- ψηλή – φιλή** : Η μαμά μου είναι πολύ γυναίκα
 Η γιαγιά μου πάντα κεντούσε με πολύ κλωστή.
- κλίμα – κλήμα** : Το της Ελλάδας είναι πολύ ζεστό το καλοκαίρι.
 Το που έχουμε στον κήπο μας είναι πολύ φουντωτό.
- κλείνω – κλίνω** : Η δασκάλα μου, μου βάζει πολλά ρήματα να
 κάθε μέρα.
 Ένας κανόνας της τάξης μου είναι να την πόρτα με ησυχία.

4. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με την κατάλληλη παρώνυμη λέξη:

- άλλου – αλλού** : Αυτό το μολύβι δεν είναι δικό μου , είναι
 Πρέπει να διαβάζεις πιο γρήγορα γιατί είμαι εγώ και εσύ!
- Αθηνά – Αθήνα** : Η θεά πρόσφερε το όνομά της στην πόλη μας.
 Η πόλη μας η πήρε το όνομά της από μία Θεά.

- πεινώ – πίνω* : Δεν ποτέ αναψυκτικά γιατί έχουν πολλά συντηρητικά.
Όταν προσπαθώ να τρώω λίγο για να μην παχύνω.
- χορός – χάρος* : Ο ήταν πολύ ωραίος. Χόρεψα με την καρδιά μου.
Ο της αποθήκης είναι τεράστιος και βάζουμε ότι δε χρησιμοποιούμε συχνά.
- σχολείο – σχολείο* : Μου αρέσει πολύ το αγαπώ και το διάβασμα επίσης.
Ο τηλεπαρουσιαστής στην τηλεόραση έκανε πολύ άσχημο για την κινηματογραφική ταινία.
- παιδιά – παιδεία* : Η στην Ελλάδα θα μπορούσε να είναι και καλύτερη.
Τα αγαπούν πολύ τα γλυκά και γι' αυτό παχαίνουν.
- ώμος – ωμός* : Χτες που έπαιζα ποδόσφαιρο χτύπησα τον και σήμερα με πονά πολύ.
Δε μου αρέσει να τρώω λαχανικό.
- διαφορές – διάφορες* : Εγώ έχω φίλες και παίζω μαζί τους συχνά – πυκνά.
κάθε φορά που έχω με τις φίλες μου τρέχω στη μαμά μου και ζητώ τη βοήθειά της.
- ωφελώ – οφείλω* : να πω ότι η μητέρα μου με βοηθά πολύ στα διαβάσματά μου.
Θα πολύ την πατρίδα μου αν, όταν μεγαλώσω, γίνω μορφωμένος άνθρωπος.
- έκτος – εκτός* : Στο αγώνισμα δρόμου που κάναμε σήμερα στο μάθημα της γυμναστικής βγήκα
Εγώ από το σχολείο διαβάζω και για το φροντιστήριο των Αγγλικών μου.

ΣΤΟ ΑΕΡΟΠΛΑΝΟ

Γραμματικό φαινόμενο

* Τα άρθρα και τα ουσιαστικά παίρνουν διάφορες μορφές μέσα στο λόγο. Οι μορφές αυτές λέγονται *πτώσεις*. Οι πτώσεις είναι τέσσερις: *Ονομαστική*, *Γενική*, *Αιτιατική* και *Κλητική*. Όταν τα ονόματα μπορούν να πάρουν αυτές τις τέσσερις μορφές μέσα στο λόγο λέμε ότι κλίνονται.

* *Κατάληξη* μιας λέξης λέγεται αυτό το κομμάτι της λέξης που αλλάζει.

Τα άρθρα και τα ουσιαστικά έχουν τρία γένη: Το αρσενικό (ο), το θηλυκό (η) και το ουδέτερο (το).

* Τα άρθρα *ο, η, το* λέγονται *οριστικά άρθρα*.

Το άρθρο *η* είναι για ένα ουσιαστικό θηλυκού γένους.

Π.χ. η γραμμή

Το άρθρο *οι* είναι για πολλά ουσιαστικά αρσενικού και θηλυκού γένους.

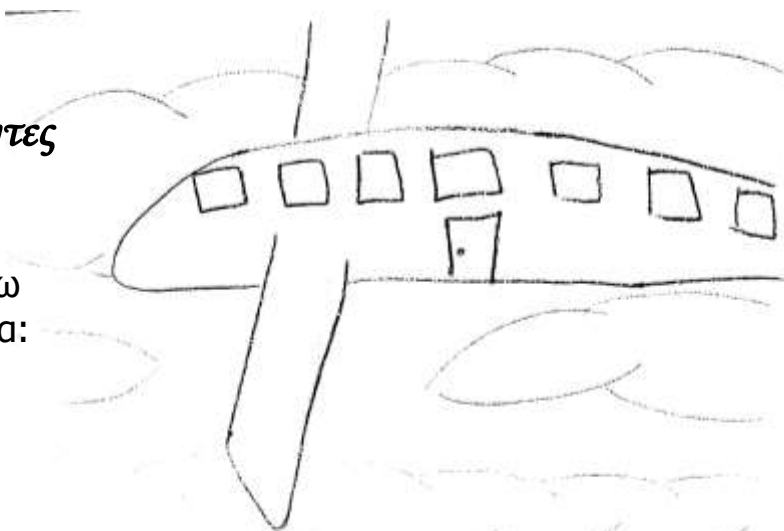
Π.χ. οι γραμμές, οι ταξιδιώτες

Η κατάληξη *ι* είναι για ένα ουσιαστικό ουδέτερου γένους.

Π.χ. το τόπι

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Κλίνει τα παρακάτω
ρήματα σε όλα τα πρόσωπα:

εγώ μεγαλώνω

.....
.....
.....
.....
.....

εγώ κρυώνω

.....
.....
.....
.....
.....

εγώ δακρύζω

.....
.....
.....
.....
.....

- 2.** Συμπλήρωσε τις καταλήξεις που λείπουν και μετέφερε τις προτάσεις στον Πληθυντικό αριθμό:

Ο γάτ..... κρύφτ..... πίσω από τ..... σκάλα.
.....

Ο πελάτ..... έφυγ... πολύ δυσαρεστημένος.
.....

Ο καθηγητ..... διορθών..... πολλά διαγωνίσματα κάθε μέρα.
.....

Ο στρατιώτ..... έμαθ..... να είναι πειθαρχημένος στο στρατό.
.....

- 3.** Βάλε τα ουσιαστικά στην κατάλληλη πτώση:

Η βουή ...της μεγάλης μηχανής...(μεγάλη μηχανή)

Οι χτίστες έχτισαν αυτή (όμορφη πολυκατοικία)

Η δασκάλα (Τρίτη τάξη)

Το ψάρι (το ιχθυοτροφείο)

Η ντομάτα (το θερμοκήπιο)

Οι μαθητές δεν μπορούν να λύσουν (η άσκηση)

Η μυρωδιά (τα λουλούδια)

- 4.** Γράψε τα ουσιαστικά μαζί με τα άρθρα τους στην κατάλληλη στήλη:

(ορειβάτης, καβούκι, μαϊμού, τροχονόμος, ταξιδιώτης, μαγγανοπήγαδο, μάγισσα, φαναρτζής, κουλουράκι, σοκολάτα, γάτος, λοστρόμος, αεροσυνοδός, παξιμάδι, торναδόρος, Παρασκευή, φουρνάρισα, κολοκύθι, επιβάτης, καλαθοσφαίριση, πουλί, θαλασσοπόρος, μπανάνα, λουλούδι)

Αρσενικά

Θηλυκά

Ουδέτερα

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Βάλε το κατάλληλο άρθρο και την κατάλληλη κατάληξη σε κάθε ουσιαστικό:

..... μηχαν..... λαγ..... γιορτ.....
..... ουραν..... αράχν..... αιών.....
..... κάμπ..... ζω..... λόφ.....
..... σημαί..... βοσκ..... άνεμ.....
..... εχθρ..... εκδρομ..... περιοχ.....
..... αφρ..... σκύλ..... γιατρ.....
..... τίγρ..... ναυτικ..... βαθμ.....
..... βρύσ..... γέρ..... σημάδ.....
..... δρόμ..... λόφ..... κυνηγ.....

6. Γράψε δίπλα σε κάθε λέξη τη συνώνυμή της:

βλέπουν	γαλάζια
αέρας	ρυτίδες
βλέμμα	κουβεντιάζουν.....
κάθισμα	σπλάχνα
επιθυμούν	όμοιος
δειλός	λυπούνται

7. Γράψε δίπλα από κάθε λέξη την αντίθετή της:

κλείνω	ξυπνώ
φεύγω	χρήσιμος
ευχάριστος	ευχάριστα
μεγάλα	γρήγορα
τρυφερός	φαινομαι

8. Μετέφερε τις προτάσεις στον άλλο αριθμό:

Οι δρόμοι γλιστρούν απ' την βροχή.

.....

Το καράβι ταξιδεύει στη θάλασσα.

.....

Ο αετός πετά ψηλά στον ουρανό.

.....

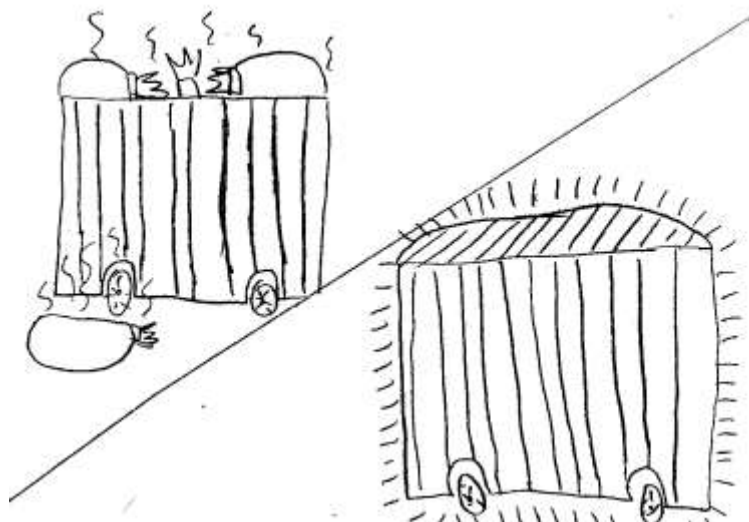
Η χελώνα είναι πολύ αργό ζώο.

.....

ΠΩΣ ΑΛΛΑΞΕ Η ΖΩΗ ΜΙΑΣ ΠΟΛΗΣ

Γραμματικό φαινόμενο

- * **Ισοσύλλαβα** λέγονται τα ουσιαστικά εκείνα που έχουν τον ίδιο αριθμό συλλαβών στον Ενικό και Πληθυντικό αριθμό.
Π.χ. η μητέρα – οι μητέρες
- * **Ανισοσύλλαβα** λέγονται τα ουσιαστικά εκείνα που στον Πληθυντικό έχουν μία συλλαβή παραπάνω.
Π.χ. ο γαλατάς – οι γαλατάδες
- * Πολλά ουσιαστικά (αρσενικά και θηλυκά) έχουν στον πληθυντικό την κατάληξη –ες

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε τα αρσενικά ουσιαστικά στον Πληθυντικό και γράψε δίπλα αν είναι ισοσύλλαβα ή ανισοσύλλαβα:

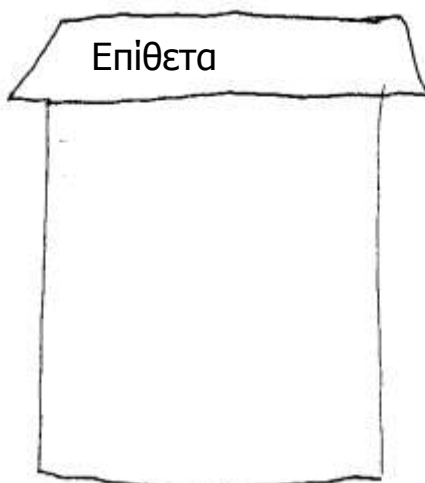
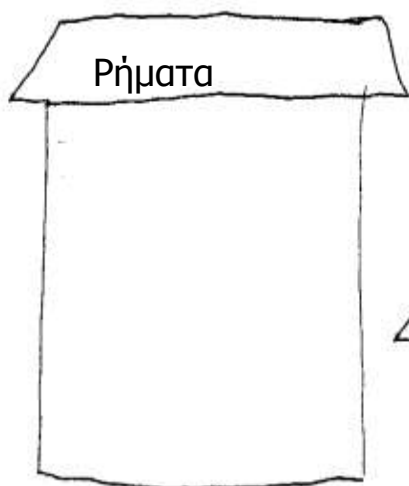
	Πληθυντικός	Είδος
ο ψαράς
ο βαρκάρης
ο μανάβης
ο μπακάλης
ο εργοστασιάρχης
ο θεατής
ο οικονομολόγος
ο πραγματευτής
ο ζητιάνος
ο επιπλοποιός
ο δημιουργός
ο ζωγράφος
ο φύλακας
ο μπογιατζής
ο βοριάς

2. Γράψε τα θηλυκά ουσιαστικά στον Πληθυντικό και γράψε δίπλα αν είναι ισοσύλλαβα ή ανισοσύλλαβα:

	Πληθυντικός	Είδος
η αίθουσα
η χελώνα
η μηλιά
η γαρδένια
η αλεπού
η μοδίστρα
η μαιμού
η γιαγιά
η εφημερίδα
η μαμά
η νεράιδα
η εργάτρια
η μάνα
η κουβαρίστρα

3. Τοποθέτησε τις παρακάτω λέξεις στο σωστό σπίτι:

αγαπώ, κακός, καλοσύνη, τρανός, εργασία, κοροϊδεύω, ξεκινώ, εξυπνάδα, πανύψηλος, απαλότητα, τρέξιμο, εργάζομαι, διδάσκω, μεγαλοφυής, ιδιοφυΐα

ΚΑΛΥΤΕΡΑ Ο ΚΟΚΟΡΑΣ

Γραμματικό φαινόμενο

- * Οι προτάσεις, ανάλογα με το περιεχόμενό τους χωρίζονται σε:
 - α) *Ερωτηματικές* προτάσεις, που ρωτάνε και στο τέλος βάζουμε ερωτηματικό
Π.χ. Πού ήσουν;
 - β) *Προτάσεις κρίσεως*, που κρίνουν κάτι ή μας πληροφορούν για κάτι.
Π.χ. Χτες πήγα εκδρομή.
 - γ) *Αρνητικές* προτάσεις, που έχουν άρνηση με τα μόρια δε(ν) και μη(ν).
Π.χ. Μην παίζεις με τη φωτιά.
 - δ) *Καταφατικές* προτάσεις, που δεν έχουν άρνηση.
Π.χ. Σήμερα επισκέφτηκα το μουσείο της πόλης μου.
- * Η *παύλα* (-) είναι σημείο στίξης και τη βάζουμε όταν έχουμε διάλογο για να καταλαβαίνουμε πότε αλλάζει το πρόσωπο που μιλάει.
- * Το *ενωτικό* (-) μπαίνει ανάμεσα σε λέξεις που είναι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους καθώς και για να χωρίσουμε μία λέξη στο τέλος της σειράς που δε χωράει ολόκληρη.
- * Ενωτικό βάζουμε στα προτακτικά: Αγια-, Αι-, γρια-, θεια-, μαστρο-, μπαρμπα-, παπα-.
Π.χ. Παπα-Μανόλης

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Μετέτρεψε τις παρακάτω προτάσεις σε ερωτηματικές και σε αρνητικές :

Το καλοκαίρι ήρθε.

.....
.....

Η δασκάλα μου είναι άρρωστη.

.....

Εκείνο το τραγούδι, που άκουσα χτες στο ραδιόφωνο, μου αρέσει πολύ.

.....
.....

Αύριο θα κατέβω στην αγορά για ψώνια.

.....

Το σπίτι βρώμισε και θέλει βάψιμο.

.....

Η Ελένη θέλει να παρακολουθήσει μία τηλεοπτική σειρά.

.....

.....

2. Απάντησε στις ερωτήσεις καταφατικά και αρνητικά:

Πήγες στον κινηματογράφο χθες;	Ναι, πήγα.
	Όχι, δεν πήγα.
Απάντησες στο τηλεφώνημά του;

Θέλετε να ξυπνήσουμε νωρίς για να δούμε την ανατολή του ηλίου;

Έπλυνες καλά τα δόντια σου;

Θέλεις να έρθεις μαζί μας;

3. Μάντεψε και γράψε τις ερωτήσεις:

.....	Όχι, δε μελέτησα ακόμα.
.....	Δεν ξέρω πότε θα έρθει ο θείος απ' το χωριό.
.....	Χόρτασα, δε θέλω άλλο φαγητό.
.....	Δεν ξέρω που πήγε η Μαρία.
.....	Θα πάμε στη Λευκάδα.
.....	Στις πέντε θα πάω στον οδοντίατρο.
.....	Θα πάω στο θέατρο.

4. Γράψε δίπλα από κάθε πρόταση τι είδος είναι:

Πού θα πας απόψε το βράδυ;
Χθες ο καιρός ήταν πολύ ζεστός.
Μην πετάτε τα σκουπίδια κάτω.
Δεν θα βγω καθόλου από το σπίτι σήμερα γιατί πρέπει να σιδερώσω.

Πήρες καλούς βαθμούς στο τρίμηνο Νίκο;
Ποιος έσπασε τις κιμωλίες;
Πόσο μ' αρέσουν τα νησιά!!

5. Βάλε τα κατάλληλα σημεία στίξης (τελεία, κόμμα, θαυμαστικό, ερωτηματικό, παύλα) :

Οι κάλοι της Κλάρας (συνέχεια)

Κι όμως είναι για παιδιά αντιμίλησε η Κλάρα Εμένα μου αρέσουν
πολύ οι κηδείες αλλά δεν έτυχε να πάω ποτέ σε καμία
Θα έρθω και γω μαζί φώναξα εγώ
Όχι είπαν η μαμά και ο μπαμπάς μαζί
Θα έρθουμε
Όχι Η κηδεία είναι κάτι πολύ λυπητερό και μπορεί να βάλετε τα
κλάματα είπε η μαμά
Θα έρθουμε μαζί σας Θα έρθουμε μαζί σας
Σας εξηγήσαμε ότι αυτό δε γίνεται
Τότε και μεις θα κλαίμε εδώ στο σπίτι φωνάξαμε εγώ κι η αδερφή μου
η Κλάρα και αρχίσαμε αμέσως να κλαίμε δυνατά.
Ο μπαμπάς και η μαμά πιάσανε τα κεφάλια τους Και τι κάναμε εμείς
τότε Αρχίσαμε να κλαίμε πιο δυνατά Τα καταφέρνουμε πολύ καλά σε
κάτι τέτοια όταν συγχυζόμαστε Άλλωστε θα ήταν θλιβερό να μείνουμε
μονάχοι σπίτι όταν ο μπαμπάς και η μαμά θα λείπουν στη κηδεία

6. Γράψε τις συνώνυμες λέξεις:

μαραζώνω	στέγη
χρόνια	δουλειά
κάμπος	λιοστάσι
οικοδόμημα.....	σιωπηλός
χρήματα	καμινάδα

7. Γράψε ένα κείμενο που να περιέχει τις λέξεις της καρτέλας (αίνιγμα, φαινόμενoι, προτιμώ, όπου, συνεχίζω) :

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Η ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Γραμματικό φαινόμενο

- * **Οριστικό** είναι το άρθρο *ο, η, το* που μας φανερώνει κάτι το γνωστό και ορισμένο, κάτι το οποίο ξέρουμε.
Π.χ. Το ποδήλατό μου χάλασε.
- * **Αόριστο** είναι το άρθρο *ένας, μία, ένα* και το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε για κάτι που δεν είναι γνωστό και ορισμένο, κάτι το άγνωστο.
Π.χ. Ένας άνθρωπος χτύπησε.
- * **Αντωνυμίες** λέμε τις λεξούλες που μπαίνουν αντί για τα ονόματα.
Π.χ. *Εγώ* διάβασα.
- * **Οι αόριστες αντωνυμίες** κάτι, κανείς, κάποιος, μερικοί χρησιμοποιούνται όπως τα αόριστα άρθρα.

ΚΛΙΣΗ ΤΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΡΘΡΟΥ

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

	Αρσενικό	θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ο	η	το
Γενική	του	της	του
Αιτιατική	το(ν)	τη(ν)	το

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

	Αρσενικό	θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	οι	οι	τα
Γενική	των	των	των
Αιτιατική	τους	τις	τα

ΚΛΙΣΗ ΤΟΥ ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

	Αρσενικό	θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ένας	μία	ένα
Γενική	ενός	μιας	ενός
Αιτιατική	ένα(ν)	μία	ένα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Το αόριστο άρθρο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

Αν στο οριστικό άρθρο προσθέσουμε την πρόθεση σε- προκύπτει η λέξη στον, στην, στους, κλπ. Οι λέξεις αυτές ονομάζονται *σύνθετα άρθρα*.

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Συμπλήρωσε με τα αόριστα άρθρα ένας, μία, ένα τα οριστικά άρθρα ο, η, το:

Η κοπέλα κλαίει.
 Ο φίλος μου χοροπηδάει.
 Το παιδί παίζει.
 Η υπηρέτρια ξεσκονίζει.
 Το τραγούδι τελείωσε.
 Ο παπάς λειτουργεί.
 Έσπασε η σωλήνα του νερού.....
 Το δάσος πήρε φωτιά.

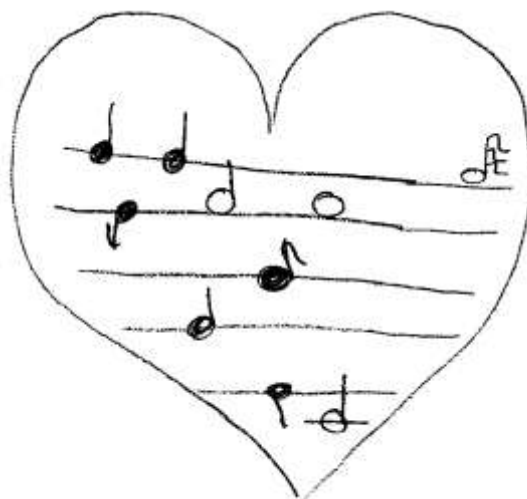
- 2.** Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το αόριστο άρθρο:

..... καθηγητής ζήτησε απόφοιτητήβιβλίο.
 κυρία βγήκε σε δρόμο για να βρει ταξί.
 μέρα έψαχνα παιχνίδι μου, αλλά δεν το βρήκα.
 Χθες στο μπακάλικο που ψώνιζα γυναίκα λιποθύμησε απ' τη ζέστη.
 μητέρα έχασε το παιδί της σε πάρκο.
 ταχυδρόμος περπατάει πολύ για να μοιράσει γράμματα.
 καθαρίστρια κουράζεται πολύ για να καθαρίσει σπίτι.
 αυτοκίνητο χρειάζεται βενζίνη για να κάνει ταξίδι.
 φορά και καιρό ζούσε σε δάσος ένας λύκος.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Γραμματικό φαινόμενο

* Οι αντωνυμίες που μας δείχνουν τα τρία πρόσωπα του λόγου το πρώτο (εγώ) , το δεύτερο (εσύ), το τρίτο (αυτός, -ή, -ό) λέγονται *προσωπικές αντωνυμίες*.

ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

Ενικός αριθμός

	<u>α' πρόσωπο</u>	<u>β' πρόσωπο</u>	<u>γ' πρόσωπο</u>
Ον.	εγώ	εσύ	αυτός (τος), αυτή (τη), αυτό (το)
Γεν.	εμένα (μου)	εσένα (σου)	αυτού (του), αυτής (της), αυτού (του)
Αιτ.	εμένα (με)	εσένα (σε)	αυτόν (τον), αυτή (τη(ν)), αυτό (το)
Κλητ.		εσύ	

Πληθυντικός αριθμός

Ον.	εμείς	εσείς	αυτοί αυτές(τες) αυτά (τα)
Γεν.	εμάς (μας)	εσάς (σας)	αυτών (τους) αυτών (τους) αυτών (τους)
Αιτ.	εμάς (μας)	εσάς (σας)	αυτούς (τους) αυτές (τις, τες) αυτά (τα)
Κλ.		εσείς	

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να αντικαταστήσεις τα ονόματα με τις προσωπικές αντωνυμίες:

Η Μαρία γράφει και διαβάζει	Αυτή γράφει και διαβάζει.
Οι μαγείρισσες μαγειρεύουν.
Τα αγόρια παίζουν ποδόσφαιρο.
Οι κιμωλίες έσπασαν.
Ο δάσκαλος μπαίνει στην τάξη.
Η Ηρώ καθαρίζει τον πίνακα.

Ο Αναστάσης νυστάζει.
 Τα παιδιά είναι ανήσυχα.

Έχεις μαζέψει τα πράγματά σου; Τα έχεις μαζέψει;
 Πήρες την αδερφή σου τηλέφωνο;
 Καθάρισες το δωμάτιό σου;
 Δεν είδα τη θεία καθόλου.
 Διάβασα το περιοδικό.
 Δεν έφαγα εγώ το γλυκό.
 Πού άφησα το βιβλίο μου;

2. Υπογράμμισε στο κείμενο τις προσωπικές αντωνυμίες:

Οι κάλοι της Κλάρας (συνέχεια)

- Κλάρα, ρώτησα εγώ, γιατί κλαίνει όλες αυτές οι γυναίκες;
- Γιατί η γερόντισσα έχει πεθάνει, μου ψιθύρισε η Κλάρα.
- Μα τώρα βρίσκεται στον ουρανό, και εκεί είναι πολύ ωραία. Δεν πρέπει να κλαίνει.
- Σου λέω και γω ότι μπορεί η γερόντισσα αυτή να πήγε στην κόλαση!
- Έτσι λες εσύ;

Η Κλάρα έγνεψε με το κεφάλι της.

Σίγουρα θα πήγε στην κόλαση, γιατί μάλωνε εμάς τα παιδιά στην πολυκατοικία. Και επειδή πρέπει να πάει στην κόλαση, κλαίνει όλες οι φίλες της. Έτσι θα είναι. Κι εσείς θα το βρείτε σωστό σίγουρα.

Και όταν έκανα εγώ να ρωτήσω την αδερφή μου αν οι διάβολοι θα ψήσουν την γερόντισσα στην κόλαση, μας είπε χαμηλόφωνα ο πατέρας:

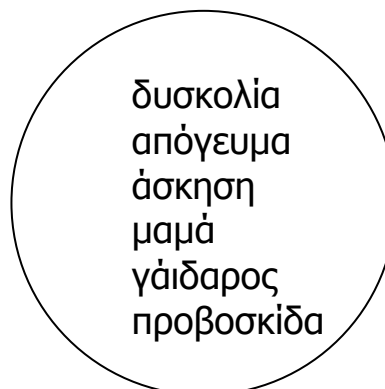
- Σιωπή! Πολλά λέτε εσείς οι δύο!

Έτσι αναγκαστήκαμε και μεις να σωπάσουμε!!

3. Γράψε τις προτάσεις στον άλλο αριθμό:

Η γερόντισσα πέθανε.
 Ο εφημέριος μουρμούριζε.
 Εγώ φόρεσα καινούρια ρούχα.
 Μάλωνε το παιδί της πολυκατοικίας.
 Η μαμά αγοράζει παπούτσια.
 Η φίλη μου κλαίει.
 Οι γάτες νιαουρίζουν.
 Οι μέρες περνούν γρήγορα.
 Οι νύχτες είναι γλυκές.
 Τα τσιγάρα είναι βλαβερά.

4. Βάλε τα ουσιαστικά του κύκλου στην κατάλληλη πτώση και συμπλήρωσε τις προτάσεις:

Αύριο θα πάμε ταξίδι στο χωριό της γιαγιάς μου.

Αυτές είναι πολύ εύκολες.

Το χρώμα είναι κίτρινο.

Τα αυτιά είναι τεράστια, όπως και

..... ΤΟΥ.

Τα διαμάντια είναι πολύ όμορφα.

Ένας άνθρωπος πρέπει να αντιμετωπίζει με πολύ ψυχραιμία και υπομονή.

Οι όρθιοι επιβάτες κινδυνεύουν να πέσουν.

Οι οδηγοί πρέπει να είναι πολύ προσεκτικοί.

Πολλές είναι οι ανοιξιάτικες

5. Υπογράμμισε στις παρακάτω προτάσεις τις αόριστες αντωνυμίες:

♥ Πρέπει να τακτοποιείτε το δωμάτιό σας και το καθετί να είναι στη θέση του.

♥ Τα μεσάνυχτα κάποιος χτύπησε την πόρτα και ένας από μας τρόμαξε.

♥ Κανένας μαθητής δεν πρέπει να κατεβαίνει στην αυλή την ώρα κάποιου μαθήματος.

♥ Βάλε κάμποση ζάχαρη στο καφέ μου . Τον πίνω γλυκό.

♥ Δεν μπορούμε να συνεννοηθούμε. Άλλος λέει το ένα και άλλος λέει το άλλο.

♥ Κάτι θα ήθελα να φάω, αλλά δεν ξέρω τι.

♥ Δεν άκουσα τίποτα, αν και έστησα αυτί.

♥ Κανένας δε με βοήθησε όταν είχα ανάγκη.

♥ Κάποιος άλλος στη θέση μου δε θα έκανε το ίδιο.

♥ Κάτι θέλεις να μου ζητήσεις εσύ, αλλά ντρέπεσαι!

♥ Όποιος δεν προσέχει όταν οδηγεί, σίγουρα θα πάθει κάποιο ατύχημα.

♥ Βάλε κάμποση ζάχαρη στον καφέ μου, τον πίνω πολύ γλυκό.

♥ Με τέτοια συμπεριφορά που έχεις μην απορείς που κανείς δε σε θέλει στην παρέα του.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Γραμματικό φαινόμενο

* **Ρήματα** λέγονται οι λέξεις που μας δείχνουν τι κάνει ή τι παθαίνει ή σε ποια κατάσταση βρίσκεται ένα ουσιαστικό.

* Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ω** γράφονται με **ωμέγα** (ω) και λέμε ότι ανήκουν στην **Ενεργητική φωνή**.

* Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-μαι** γράφονται με **άλφα γιώτα** (αι) και λέμε ότι ανήκουν στην **Παθητική φωνή**.

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Γράψε τα παρακάτω ρήματα στην παθητική φωνή, στο τρίτο ενικό πρόσωπο :

απλώνω	απλώνεται	κουρδίζω
τρελαίνω	πιάνω
τηγανίζω	γράφω
κοροϊδεύω	φυτεύω
κουρεύω	πλένω
ποτίζω	αναγκάζω
πίνω	ντύνω

- 2.** Γράψε σε τι φωνή ανήκουν τα ρήματα :

βλέπω	Ενεργητική φωνή	συγκινούμαι.....
τραγουδιέμαι.....		ακροάζομαι.....
αναπαύομαι.....		τραμπαλίζω.....
μεταναστεύω.....		αποδημώ.....
βρίσκομαι		ακουμπώ.....
ταλαντεύομαι.....		στολίζω.....

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΩΣ

Γραμματικό φαινόμενο

- * Την κατάληξη **-μαι** των ρημάτων που ανήκουν στην Παθητική φωνή τη γράφουμε με **άλφα γιώτα (αι)**.
- * Την κατάληξη **-με** των ρημάτων που ανήκουν στην ενεργητική φωνή τη γράφουμε με **έψιλον (ε)**.

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τα ρήματα της παρένθεσης στο σωστό τύπο :

(καλύπτω, στολίζω, καθρεπτίζομαι, επισκέπτομαι, καμαρώνω, εξομολογώ, καίω, καμπουριάζω, καλωσορίζω,

Εμείς το σχολείο μας στις Εθνικές γιορτές.

Όταν τα δάση κάνουμε αναδάσωση.

Μην τόσο πολύ συχνά.

Η Χριστίνα τους επισκέπτες.

Είναι άσχημο να κάποιον όταν λέει ψέματα.

Η μητέρα τους βαθμούς του παιδιού της.

Η γρια-γειτόνισσα πάρα πολύ.

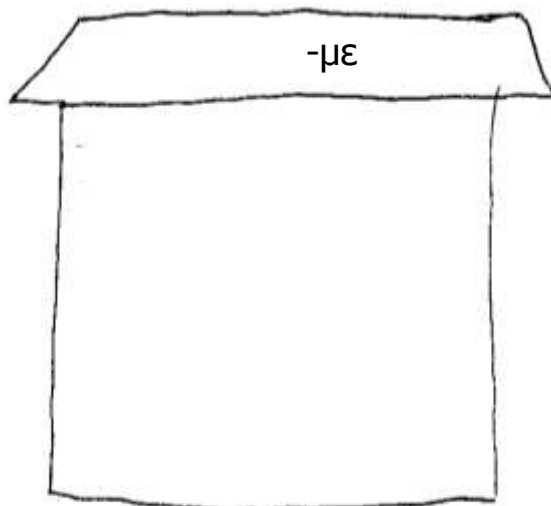
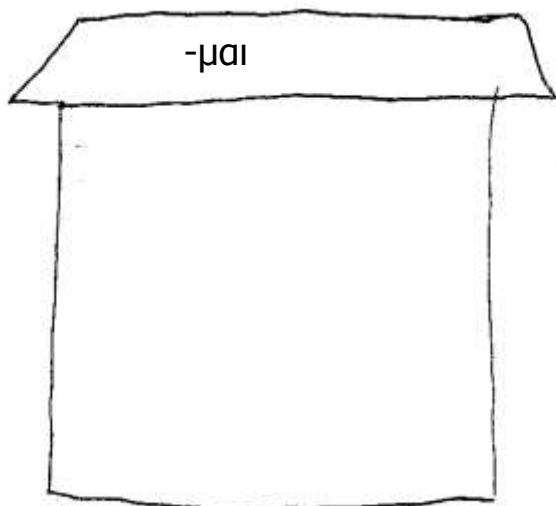
Ο παπα-Νικόλας κάθε Πέμπτη απόγευμα.

Εγώ και η αδερφή μου συχνά τους παππούδες μας.

- 2.** Συμπλήρωσε τις καταλήξεις **-με** ή **-μαι** των ρημάτων και βάλε τα ρήματα της παρένθεσης στο κατάλληλο σπιτάκι:

(κάθο....., ανοίγου....., πίνου.....,
 βοηθιέ....., σπαράζου....., λυγίζο.....,
 λυπού....., τραγουδιέ.....,
 λογαριάζο....., βιάζομ.....,
 αμαρτάνου....., κουράζο.....,
 μαυρίζου....., αλυσοδένο.....,
 στολίζου....., μαρτυρά.....,
 προσθέτου....., πολλαπλασιάζου.....,

3. Να γράψεις τον Πληθυντικό των ουσιαστικών:

η επιταγή	η ζημιά.....
η επιστροφή.....	η ζωή
ο ζητιάνος.....	ο επισκευαστής.....
ο στρατιώτης.....	ο ζωμός.....
το ραπάνι.....	το σκαθάρι.....
το δάσος.....	το άλσος.....
ο επιτάφιος.....	ο επισκέπτης.....
η όρνιθα.....	η βασίλισσα.....
το καθήκον.....	το καθεστώς.....

4. Συμπλήρωσε τις καταλήξεις των ρημάτων με –μαι ή –με :

στρογγυλεύου.....	καμακώνου.....	κανονίζο.....
στροβιλίζο.....	καπακώνο.....	καπελώνου.....
λογαριάζου.....	αγχώνο.....	λογικεύο.....
δένο.....	λύνο.....	κουβεντιάζου.....

5. Γράψε τα αντίθετα ρήματα:

κάθομαι	προσθέτω
λυπάμαι	αρχίζω
δένομαι	φεύγω
βάφομαι	ψηλώνω
κλείνω	στενεύω
πουλώ	ανεβαίνω
χάνω	ευχαριστιέμαι.....
δίνω	παχαίνω

ΟΙ ΔΥΟ ΓΕΡΟΙ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε τα ρήματα όπως στο παράδειγμα:

Ενεργητική φωνή
α' πρόσωπο
Ενικός αριθμός

Παθητική φωνή
α' πρόσωπο
Ενικός αριθμός

Ενεργητική φωνή
α' πρόσωπο
Πληθυντικός αριθμός

ανοίγω

ανοίγομαι

ανοίγουμε

κλείνω

.....

.....

κυκλώνω

.....

.....

βράζω

.....

.....

ανακυκλώνω

.....

.....

ανταριάζω

.....

.....

πλακώνω

.....

.....

κατρακυλώ

.....

.....

εξατμίζω

.....

.....

ζωγραφίζω

.....

.....

τραπεζώνω

.....

.....

λύνω

.....

.....

2. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις κατάλληλες αόριστες αντωνυμίες:

(κάτι, μερικά, τόσο, Μια, Κανένα, κάθε, ένα, μερικές)

Τα επτά πετράδια (Ζωή Βαλάση)

..... μέρα γεννήθηκε πολύ όμορφο κύμα. άλλο κύμα δεν ήταν όμορφο όσο αυτό. φορά που πήγαινε βόλτα στη θάλασσα περηφανευόταν για την ομορφιά του και άλλα σύννεφα το ζήλευαν. όμως το απασχολούσε το κύμα μας γιατί νύχτες φαινόταν πολύ στενοχωρημένο. Η μητέρα του, η θάλασσα το ρωτούσε τι έχει, αλλά αυτό δεν απαντούσε.

3. Συμπλήρωσε το κείμενο με το οριστικό ή αόριστο άρθρο και κύκλωσε τα ρήματα:

Ένα δειλινό όμως, κύμα είπε στη μητέρα του τι το απασχολούσε: ήταν ερωτευμένο με φεγγάρι.

- Μη κοιτάς σελήνη, του είπε μάνα του θάλασσα.
..... σελήνη είναι τσιγγανοπούλα μάγισσα. Δεν είναι για σένα.
Μα όμορφο κύμα την είχε βαθιά ερωτευτεί και όπως είχε ακούσει όταν
..... αγαπήσει μπορεί να κάνει τα πάντα!!

Έτσι λοιπόν κύμα μας φώναξε ουρανού ηλιόλουστη
μέρα:

- Ουρανέ με χρυσό σου ήλιο, σου στέλνω χαιρετίσματα και σου
ζητώ σελήνη για γυναίκα μου!!!
..... Ουρανός κούνησε γαλανό του κεφάλι σκεφτικός.

4. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το κατάλληλο άρθρο και γράψε τις
στον Πληθυντικό αριθμό:

..... όμορφο άλογο ερωτεύτηκε λεύκα.

.....

..... ακροβάτης μπορεί να περπατάει σε τεντωμένο σκοινί.

.....

..... έξυπνο πουλί από μύτη πιάνεται.

.....

Αν ακούς μαμά σου δεν θα έχεις πρόβλημα.

.....

..... κακιά μάγισσα πάντα τιμωρείται στο τέλος παραμυθιού.

.....

5. Βάλε τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, παύλα όπου χρειάζεται:

Οι κάλοι της Κλάρας (συνέχεια)

Και ύστερα μόλις φτάσαμε στο τάφο άρχισε να κλαίει δυνατά Όλες οι
ηλικιωμένες κυρίες γύριζαν και την κοίταζαν Η μαμά και ο μπαμπάς
ρωτούσαν

Γιατί κλαις Κλάρα μου

Ακόμα και ο εφημέριος της χάιδεψε το κεφάλι και της είπε

Δεν πρέπει να κλαις έτσι για τη γιαγιά σου Η γερόντισσα βρίσκεται τώρα
στα χέρια του Θεού

Δεν είναι γιαγιά μου..... και δεν κλαίω γι' αυτήν κλαίω γιατί με
στενεύουν ανυπόφορα τα απαίσια καινούρια παπούτσια μου Τα πόδια μου
γέμισαν κάλους Και τούτη εδώ η κηδεία δεν έχει τελειωμό Πότε θα
τελειώσει επιτέλους

6. Βάλε τα κατάλληλα άρθρα:

..... σκύλοςθρανίοθρανίωνβοσκούς
..... νίκηπέτρεςμανάβηδωνπεδιάδες
.....γεωργοίβράδυπαιχτώντεχνών
.....γειτονιά εκδρομήγονείς	...παράθυρα
.....παράθυρομανάβηςσπουργιτώνσωλήνες
..... γειτονιέςβουνώνκλέφτες	...μαθήματα
.....γλάρους	 εργασιών	

7. Να μεταφέρεις στον άλλο αριθμό τις προτάσεις :

Εγώ κλαίω και σκουπίζω τα μάτια μου.

.....

Εσύ γελάς και χαίρεσαι.

.....

Αυτός μετράει και προσθέτει.

.....

Εμείς τρώμε και παχαίνουμε.

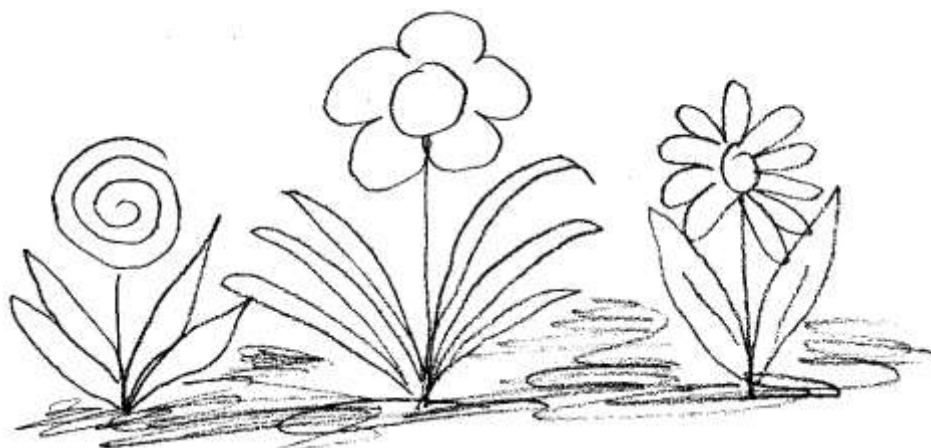
.....

Εσείς κολυμπάτε και γυμνάζεστε.

.....

Αυτοί πίνουν και μεθούν.

.....

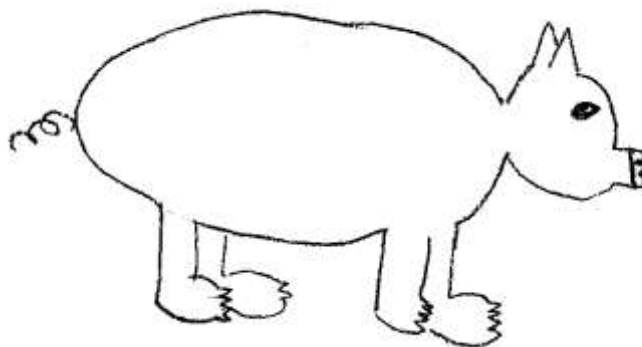
ΤΟ ΓΟΥΡΟΥΝΑΚΙ

Γραμματικό φαινόμενο

* Όταν οι προτάσεις ή οι λέξεις μπαίνουν η μία δίπλα στην άλλη και χωρίζονται με κόμμα λέμε ότι έχουμε **ασύνδετο σχήμα**.

Π.χ. Αγόρασα από τη λαϊκή αγορά μήλα, αχλάδια, μανταρίνια, μπανάνες.

* **Σύνθετη** λέγεται μία λέξη που φτιάχνεται από δύο απλές. Η πρώτη λέξη λέγεται **πρώτο συνθετικό** και η δεύτερη λέξη λέγεται **δεύτερο συνθετικό**.

Γραμματικές δραστηριότητες**1. Φτιάξε σύνθετες λέξεις:**

ανοιχτή + καρδιά
λύκος + σκύλος
συχνά + ρωτώ
σπίτι + νοικοκύρης
μαχαίρια + πιρούνια
καλή + φωνή
παιδί + τόπος
πεζός + δρόμος
άνθος + κήπος
βοσκός + τόπος
γίδα + βοσκός

2. Χώρισε τις παρακάτω σύνθετες λέξεις στα συνθετικά τους μέρη:

α' συνθετικό

β' συνθετικό

πηγαινοέρχομαι
πεζόδρομος
καλοκαίρι
καλοτάξιδο
θαλασσοταραχή
γλυκομίλητη
τραπεζομάντιλο
γαλανόλευκη

3. Γράψε τις αντίθετες προτάσεις:

Εγώ όταν λύνω ασκήσεις στα μαθηματικά είμαι πολύ προσεκτική.

.....

Στα διαγωνίσματα του σχολείου έρχομαι πάντα πρώτος.

.....

Όταν ανεβαίνω σκάλες κουράζομαι.

.....

Όταν φεύγω απ' το σχολείο τρώω ένα παγωτό.

.....

4. Γράψε τις συνώνυμες λέξεις:

δυνατά	αλλιώτικα
κουτί	παγωνιά
τζάμι	επιστροφή
αναχώρηση	βάζω
βάζω	χωρίς

5. Γράψε τις αντίθετες λέξεις:

ενώνω	πρώτα
πρόσθεση	ψηλά
κράτησα	πολλά
μακριά	χοντρά
χαρά	χαλασμένα
ήρθε	βρομιά
έτσι	περισσότερο
βουνό	λυπάμαι
άγριος	πλαταίνω
πόλεμος	θάνατος

6. Συμπλήρωσε τις λέξεις με το σωστό γράμμα (η, ι, υ, ει, ο, ω, ε, αι):

φ.....λλο	κοντ.....ν.....	τραγούδ.....	δάσ.....
μ.....χανήνιγμα	σ.....π.....νωδηση
σκ.....λί	γ....παιδο	σκ...τ.....ν.....	ανατροφ.....
σκύψ.....μο	τριγυρ...ζ.....	μ.....νω	παραμ.....ν.....

7. Διάβασε τις προτάσεις και απάντα στις ερωτήσεις:

	Ποιος; Υποκείμενο	Τι κάνει; Ρήμα
Ο κυνηγός κυνηγά.
Η γάτα γλείφεται.
Ο κηπουρός κλαδεύει.
Ο γιατρός εξετάζει.
Ο χειρουργός χειρουργεί.
Το πλοίο σαλπάρει.
Το φεγγάρι φωτίζει.
Ο κυνηγός κυνηγά.

8. Βάλτε τα παρακάτω ρήματα στο σπιτάκι που πρέπει:

τρομοκρατούμαι, φυτεύω, κοιμάμαι, στολίζομαι, φοβάμαι, ξεκουράζομαι,
χτίζω, γράφω, ντύνομαι, λούζομαι, πλένομαι, ονειρεύομαι, πίνω, αναπαύομαι,
στολίζω, τραγουδώ, κουρεύομαι, σκέφτομαι

ΚΑΘΕΝΑΣ ΚΑΝΕΙ ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥ

Γραμματικό φαινόμενο

* *Ερωτηματικές αντωνυμίες* είναι αυτές οι αντωνυμίες που τις χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να ρωτήσουμε κάτι.

Π.χ. Ποιος ήταν στο τηλέφωνο Μαρία;

Οι ερωτηματικές αντωνυμίες είναι:

τι

ποιος, ποια, ποιο

πόσος, πόση, πόσο

* Μία πρόταση λέγεται *ερωτηματική* όταν ρωτάει κάτι. Οι ερωτηματικές προτάσεις μπορεί να είναι *καταφατικές ή αρνητικές*.

Π.χ. Τι ώρα είναι αυτή που γυρνάς σπίτι;

Δεν έπαιξες σήμερα καθόλου;

* Οι προτάσεις *κρίσεως* μας πληροφορούν για κάτι και μπορούν να είναι καταφατικές ή αρνητικές.

Π.χ. Δεν είναι ωραίο αυτό.

Οι προτάσεις εκτός από το υποκείμενο και το ρήμα έχουν και αντικείμενο.

* *Αντικείμενο* σε μία πρόταση, λέγεται η λεξούλα που μας φανερώνει σε ποιον ή σε τι πάει αυτό που κάνει ή παθαίνει το υποκείμενο.

Μπαίνει πάντα σε *πτώση αιτιατική* και το βρίσκουμε ρωτώντας τι, ποιον, ποια, ποιο.

Π.χ. Ο κηπουρός κλαδεύει τα δέντρα.

Τι κλαδεύει ο κηπουρός; *τα δέντρα* (αντικείμενο)

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Μετέτρεψε τις προτάσεις κρίσεως σε ερωτηματικές προτάσεις:

Η μοδίστρα ράβει ρούχα.	Ποιος ράβει ρούχα; Η μοδίστρα (υποκείμενο)
Ο έρωτας ρίχνει βέλη.
Το δελφίνι κολυμπάει γρήγορα.
Ο Θεός είναι μεγάλος.
Η θάλασσα είναι γαλάζια.
Το σύννεφο έφερε βροχή.
Κρυώνω πολύ το χειμώνα.
Το τζάμι έσπασε.
Η τηλεόραση δείχνει ειδήσεις.
Ο κινηματογράφος είναι το χόμπι μου.

2. Μετέτρεψε τις προτάσεις κρίσεως σε ερωτηματικές βάζοντας μπροστά την ερωτηματική αντωνυμία τι:

Ο ηλεκτρολόγος επισκευάζει τις πρίζες.	Τι επισκευάζει ο ηλεκτρολόγος; πρίζες (αντικείμενο)
Ο οδοντοτεχνίτης φτιάχνει μασέλες.
Ο καρδιολόγος εξετάζει καρδιές.
Ο ράφτης ράβει κουστούμια.
Ο λαχειοπώλης πουλάει λαχεία.
Η ανθοπώλισσα πουλάει άνθη.
Ο αρτοποιός φτιάχνει ψωμί.

- Ο φαρμακοποιός κατασκευάζει φάρμακα.

 Η μέλισσα φτιάχνει μέλι.

 Τα βατράχια τρώνε κουνούπια.

3. Να βρεις το αντικείμενο στις παρακάτω προτάσεις :

Αντικείμενο

- Η γάτα κυνηγάει τον ποντικό.
 Η αλεπού δεν μπορεί να φτάσει τα σταφύλια.
 Το άλογο έχει άσπρη χαίτη.
 Η καρακάξα έχει μαύρο χρώμα.
 Το περιστέρι έχει άσπρο χρώμα.
 Το λιοντάρι έχει πλούσια χαίτη.
 Η φάλαινα ζυγίζει πολλά κιλά.
 Η καμηλοπάρδαλη τρώει φυτά.
 Η τίγρης τρώει ζωάκια.
 Τα ψάρια δεν έχουν καθόλου μνήμη.
 Οι πελαργοί δεν φέρνουν τα μωρά.
 Οι χελώνες έχουν μικρό κεφάλι.
 Οι λαγοί τρώνε καρότα.
 Το πιθηκάκι τρώει μπανάνες.
 Ο παππούς ανάβει τη σόμπα.
 Το ποντίκι τρώει το τυρί.

4. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με ερωτηματικές αντωνυμίες:

- είναι η δασκάλα σου;
 Σε πόλη γεννήθηκες;
 Σε ωδείο πηγαίνεις;
 ώρες την ημέρα μελετάς;
 κιλά ζυγίζεις;
 φρούτο σου αρέσει πολύ;
 ώρα θέλεις ακόμα για να τελειώσεις τα μαθήματά σου;
 Σε νησί θα πας το καλοκαίρι διακοπές;
 ώρα θέλεις να συναντηθούμε;
 Αν μαλώνεις με τη φίλη σου με θα παίζεις μετά;

5. Φτιάξε σύνθετες λέξεις:

κρεβάτι + κάμαρα
χιόνι + νερό
άσπρος + μαύρος
ανοίγω + κλείνω
μπαίνω + βγαίνω
πηγαίνω + έρχομαι
ανεβαίνω + κατεβαίνω
ανάβω + σβήνω
χορεύω + πηδώ
ξανά + διαβάζω
αυλή + τοίχος
αυτοκίνητο + δρόμος
άγριο + λουλούδι
σίδηρος + δρόμος
γοργός + φτερό

6. Γράψε προτάσεις με τις λέξεις της καρτέλας :

παλεύω

χώνω

ωφέλιμος

βλαβερός

ανάμεσα

ανάποδα

ΕΝΑΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΗΣ ΤΥΦΛΟΠΟΝΤΙΚΑΣ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Σχημάτισε σύνθετες λέξεις και γράψε μ' αυτές προτάσεις:

αετός + φωλιά

.....

γυναίκες + παιδιά

.....

άγρια + αχλαδιά

.....

ανάβω + σβήνω

.....

μαύρος + πίνακας

.....

στενός + μακρύς

.....

ποτήρι + κρασί

.....

τραγουδώ + σιγά

.....

σιγά + περπατώ

.....

ήλιος + βασιλέμα

.....

κλειδαριά + τρύπα

.....

ξανά + βλέπω

.....

άγριο + κατσίκι

2. Γράψε με μία λέξη πως λέγεται :

το μαντίλι του τραπεζιού

το ποτήρι του κρασιού

το ποτήρι του νερού

η φωλιά της μέλισσας

η αστραπή και η βροντή μαζί

το δέντρο που βγάζει άγριες φράουλες

αυτή η γροθιά που είναι τόσο δυνατή σα σίδηρο

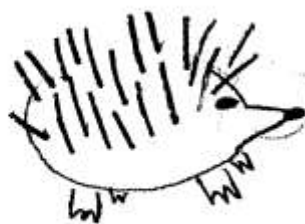
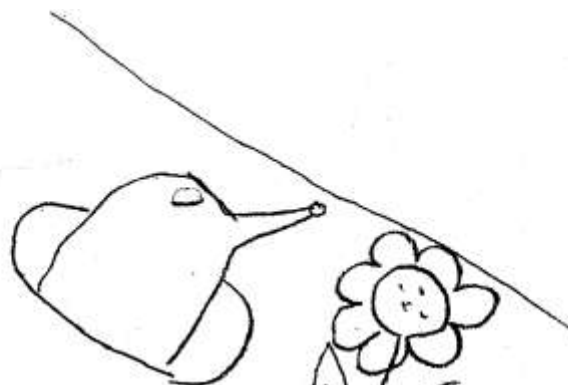
η χρυσή κλωστή

αυτός που πουλάει λαχεία

αυτός που τρώει χόρτα

αυτός που παίζει τον Καραγκιόζη

η μύγα που είναι τυφλή

το άγριο χορτάρι

η χρυσή μύγα

αυτός που πουλάει φάρμακα

αυτός που φτιάχνει αγγεία

αυτό το αστέρι που πέφτει

ο γιατρός που εξετάζει παιδιά

ΣΤΟΝ ΙΣΘΜΟ

Γραμματικό φαινόμενο

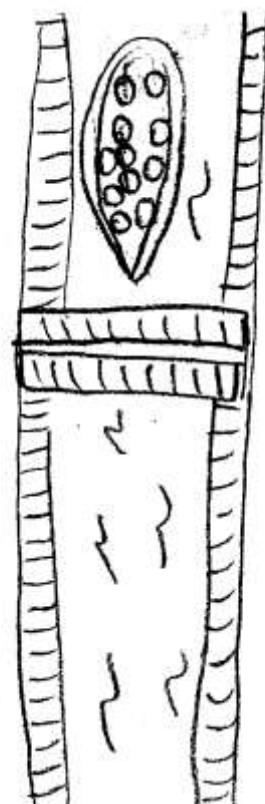
* Το οριστικό άρθρο **το(ν)** και **τη(ν)**,
το αόριστο και το αριθμητικό: **ένα**
η προσωπική αντωνυμία : **την – αυτήν**
και τα άκλιτα: **δεν** και **μην** διατηρούν το
τελικό (ν) όταν η επόμενη λέξη αρχίζει
από:

α) φωνήεν

β) τα σύμφωνα κ, π, τ, ξ, ψ

γ) τα δίψηφα μπ, ντ, γκ, τσ, τζ

Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις χάνουν
το (ν)

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Βάλε τον ή το, την ή τη στις παρακάτω λέξεις:

..... παππού

.....γιαγιά

.....αδερφή

.....δάσκαλο

.....Αντρέα

.....Καίτη

.....Γιώργο

.....Παντελή

.....ζωγράφο

.....ρεματιά

.....μαθητή

.....τσολιά

.....γκρεμό

.....κοπέλα

.....Κώστα

.....Βασίλη

.....Βαγγελία

.....Τάκη

.....ζωή

.....τζαμαρία

.....ξένο

.....ψάλτη

.....ξενοδόχο

.....ψαρά

.....Αμαλία

.....Γεωργία

.....Πόπη

.....τηλεόραση

.....θάλασσα

.....ράφτη

2. Συμπλήρωσε:

έναν ή ένα

.....ψίθυρο

.....ξεναγό

.....καβαλάρη

δεν ή δε

.....άκουσα

.....ξέρω

.....φεύγω

μην ή μη

.....διαβάζεις

.....βλέπεις

.....κοιτάς

.....γεωπόνο
.....άνθρωπο

.....κάθομαι
.....ντύνομαι

.....τρως
.....ρωτάς

3. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τις λέξεις της κάθε παρένθεσης:

(τον-το, δεν-δε) κρατώ πολύ σφιχτά καιμπορεί να φύγει.
(τον-το, την-τη) Βρήκα Θανάση, Αργυρώ και Κώστα.
(μην-μη, δεν-δε) κάνεις θόρυβο, γιατί ακούω τίποτα.
(έναν-ένα, την-τη) Γνώρισα κύριο που ήταν από Ιαπωνία.
(έναν-ένα, τον-το) Είδα άνθρωπο να έρχεται από δρόμο.

4. Συμπληρώνω το ν όπου πρέπει:

Συνάντησα ένα παλιό μου φίλο στο δρόμο.
Κλείσε τη..... αυλόπορτα.
Δε..... άκουσα τι είπες.
Χθες δε..... έγραψα.
Το..... βλέπω απαρηγόρητο.
Άνοιξε τη..... παπουτσοθήκη.
Τη..... φώναξα αλλά δεν άκουσε.
Φοβήθηκα από το..... απότομο θόρυβο.
Αγνάντευα ένα..... κοράκι.
Έκατσα στη..... σπασμένη πολυθρόνα.
Είδα το..... καπέλο στη βιτρίνα.
Αγκάλιασα το..... παππού μου.
Έκλεισε τη..... μπαλκονόπορτα κι άνοιξε το παράθυρο.
Άφησε τη..... τσάντα του κάτω στο πάτωμα.
Καθάρισε τη..... τζαμαρία, ετοίμασε τη..... σφουγγαρίστρα και άρχισε να σφουγγαρίζει.
Μάζεψε τα βιβλία από τη..... τάξη και βγήκε στο..... διάδρομο.

5. Συμπλήρωσε με Δε ή Δεν και με Μη ή Μην :

..... άκουσε. ρωτάς τίποτα.
..... θέλω. φωνάζεις δυνατά.
..... ζωγραφίζω. μιλάς ψιθυριστά.
..... γράφω. κοιτάς αδιάκριτα.
..... κολυμπώ. χαμογελάς χωρίς λόγο.
..... μπαίνω. χαιρετάς αγνώστους.
..... τρώω πολύ. φιλάς τον καθένα.
..... ξύνω το μολύβι. με ζαλίζεις.

ΠΩΣ ΠΟΥΛΗΘΗΚΕ ΜΙΑ ΝΤΑΜΙΤΖΑΝΑ ΚΡΑΣΙ

Γραμματικό φαινόμενο

* *Προτάσεις επιθυμίας* λέγονται οι προτάσεις αυτές με τις οποίες εκφράζουμε μία επιθυμία, προσταγή, ευχή.
Π.χ. Πόσο θα ήθελα να ήμουν σε ένα νησί!

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε προτάσεις επιθυμίας χρησιμοποιώντας κάθε φορά και μία φράση από τις παρακάτω:

μπορείς να – έχεις την καλοσύνη να - μου κάνεις τη χάρη να – σε παρακαλώ
θα μπορούσες να – μακάρι να

.....
.....
.....
.....
.....

2. Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις με δικές σου φράσεις:

Πολύ θα ήθελα σήμερα

Θα επιθυμούσα αυτή τη στιγμή.....

Μακάρι να μπορούσα και γω

3. Φτιάξε σύνθετες λέξεις:

γαλανός + λευκός

κυνηγώ + σκυλί

φτωχή + γειτονιά

άγριος + άνθρωπος

δόντι + βούρτσα

δόντι + γιατρός

δόντι + πάστα
 δόντι + γλυφίδα
 δόντι + τεχνίτης
 δόντι + κρέμα

4. Συμπλήρωσε τον ή το, την ή τη στις παρακάτω λέξεις:

.....σεβασμόσημαίαντομάτα
.....τσαγκάρηγκρίνιαΘεό
.....ξενιτιάμπέμπαμηχανικό
.....νύφηφάροχορό
.....ράφτητσόχαφωνή
.....γκρεμόλίμνηξενιτιά

5. Βάλε το (v) όπου πρέπει:

Δε..... πήρα.	Μη..... κατσουφιάζεις.
Δε..... μπόρεσα.	Μη..... τρέχεις.
Δε..... έφυγε.	Μη..... ανησυχείς.
Δε..... γύρισε.	Μη..... μιλάς.
Δε..... θέλω.	Μη..... ομιλείτε.
Δε..... πεινώ.	Μη..... καπνίζετε.

6. Γράψε την κάθε λέξη στη σωστή ομάδα :

φως, ταλαιπωρούμαι, λάμψη, δικάζω, επιδερμίδα, επιλέγω, ομορφιά,
 ηλεκτρίζω, μαγεύω, ηλιοβασίλεμα, κέρμα, μαγνητοφωνώ, μαραζώνω,
 μαράζωμα

Ρήματα.....

Ουσιαστικά.....

7. Με τις λέξεις της καρτέλας να γράψεις ένα κείμενο :
 (λεπτό, κρασί, πωλητής, πωλήτρια, λεφτά)

.....

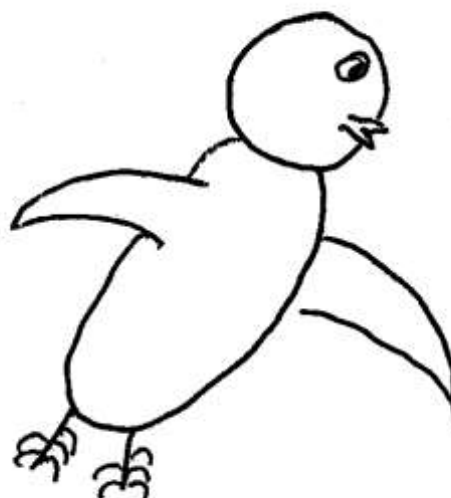
ΤΟ ΠΟΥΛΙ

Γραμματικό φαινόμενο

- * *Αντωνυμίες* λέγονται οι λέξεις που μπαίνουν αντί για τα ονόματα. Οι αντωνυμίες είναι οκτώ ειδών: *προσωπικές, κτητικές, αυτοπαθείς, δεικτικές, οριστικές αναφορικές, ερωτηματικές και αόριστες.*
- * *Αόριστες* είναι αυτές οι αντωνυμίες που δε μας μιλάνε για κάτι το συγκεκριμένο, για κάτι το οποίο ξέρουμε.

Οι αόριστες αντωνυμίες είναι οι εξής:

κανένας καμία κανένα
 καθένας, καθεμία, καθένα
 ένας μία ένα
 κάποιος, κάποια, κάποιο
 άλλος, άλλη, άλλο
 κάμποσος, κάμποση, κάμποσο
 τίποτε, τίποτα
 ο δείνα, η δείνα, το δείνα
 ο τάδε, η τάδε, το τάδε
 μερικοί, μερικές, μερικά
 κάτι, κατιτί, καθετί

- * *Δεικτικές αντωνυμίες* είναι αυτές που τις χρησιμοποιούμε για να δείξουμε κάτι.

Οι δεικτικές αντωνυμίες είναι οι εξής:

αυτός, αυτή, αυτό
 τούτος, τούτη, τούτο
 εκείνος, εκείνη, εκείνο
 τέτοιος, τέτοια, τέτοιο
 τόσο, τόση, τόσο

Οι δεικτικές αντωνυμίες κλίνονται όπως και τα επίθετα.

- * *Προσωπικές* είναι αυτές που μας φανερώνουν τα τρία πρόσωπα του λόγου: εγώ – εσύ – αυτός-ή-ό, εμείς – εσείς – αυτοί

- * Οι προσωπικές αντωνυμίες έχουν και δευτέρους τύπους τους *αδύνατους* (τον, την, τους, τις κλπ.) που μοιάζουν με άρθρα αλλά δεν είναι.

Τα άρθρα συνοδεύουν ονόματα, ενώ οι αντωνυμίες συνοδεύουν ρήματα.

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Κύκλωσε τις δεικτικές και υπογράμμισε τις προσωπικές αντωνυμίες στο παρακάτω κείμενο:

Εκείνο που με απασχολεί περισσότερο σε τούτον τον κόσμο , είναι το πως θα γίνω καλός άνθρωπος. Τόσο καλός που όλοι ετούτοι οι άνθρωποι που με περιτριγυρίζουν να έχουν να πουν τόσο καλά λόγια για μένα που τέτοια να μην έχουν ξαναειπωθεί. Γι' αυτό λοιπόν και γω αποφάσισα να είμαι τέτοιο υπάκουο παιδί, που όλοι να ξαφνιαστούν.

Με τέτοιο καιρό δεν μπορούμε να κάνουμε αυτό το ταξίδι και μάλιστα με αυτό το σαραβαλάκι αυτοκίνητο. Εγώ προσωπικά πιστεύω ότι είναι καλύτερα να πάμε με εκείνο του θείου μου, αφού αυτός είναι άρρωστος και δεν θα το χρησιμοποιήσει.

- 2.** Κύκλωσε τις αόριστες αντωνυμίες στο παρακάτω κείμενο:

Τίποτε, λοιπόν στον κόσμο δεν αξίζει περισσότερο από το να σ' αγαπάει κάθε άνθρωπος που ξέρεις. Άλλοι δε δίνουν σημασία στην αγάπη, κάποιοι δεν έχουν καν φίλους και κάμποσοι είναι πολύ μοναχικοί και κλεισμένοι στον εαυτό τους.

Κάποια απ' αυτές τις μέρες θα έρθει ένα κύριος στο σπίτι μας μαζί μ' έναν άλλο κύριο. Αυτοί είναι από κάποια εταιρεία που καθαρίζουν χαλιά και η μαμά τους καλεί κάθε χρόνο για να καθαρίσουν και τα δικά μας. Η μαμά λέει ότι τίποτε στο σπίτι μας δεν πρέπει να είναι βρόμικο. Εγώ πάλι, δεν έχω κανένα πρόβλημα με τη βρομιά.

- 3.** Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις με τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας:

εγώ Η μαμά είπε σ' εμένα να δω τηλεόραση.
 Η μαμά μου είπε να δω τηλεόραση.

εσύ Έδωσε σε γλυκό η θεία;
.....

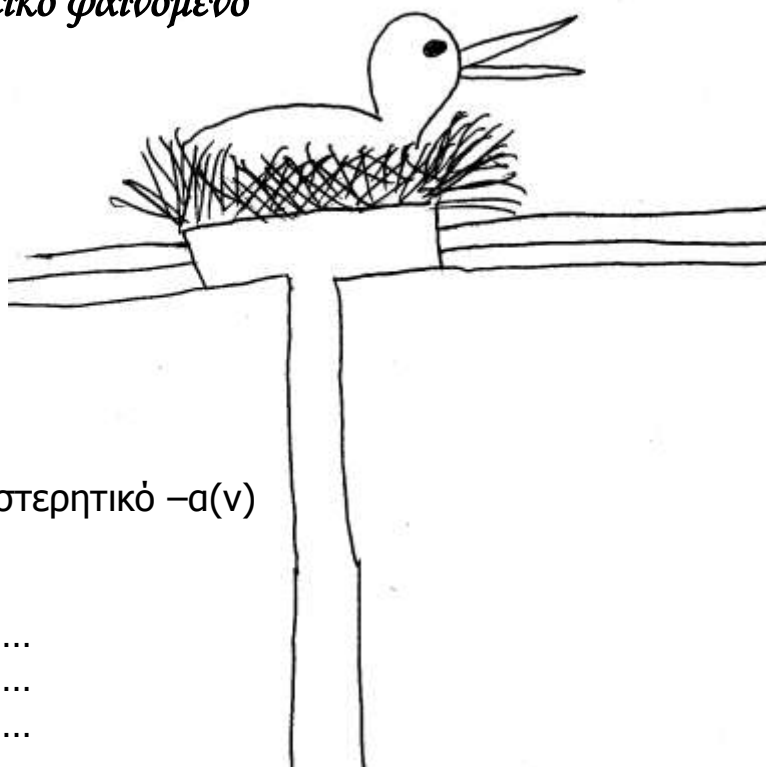
αυτός Η δασκάλα έκανε σ' το μαθητή παρατήρηση.
.....

αυτή Μίλησε σ' για το πρόβλημά σου.
.....

ΕΝΑΣ ΠΕΛΑΡΓΟΣ

Γραμματικό φαινόμενο

Το στερητικό α-
Το μόριο ξε-

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Σχημάτισε σύνθετα με το στερητικό -α(ν)

πιστευτός	απίστευτος		
βολικός		
βολεμένος		
βρασμένος		
βλαβερός		
βαπτισμένος	γευστικός
γνωστός	μορφώνω
βομβαρδισμένος	κυκλώνω
λογίζομαι	μέτρηση

2. Σχημάτισε σύνθετα με το μόριο ξε-

σφιγγω	ξεσφιγγω		
μπερδεύω	βουλώνω
πλέκω	βγάζω
μπουκώνω	βάφω
ντύνω	βοτανίζω
μπλέκομαι	ριζώνω
προβάλλω	βράζω
ριζώνω	βιδώνω
μανταλώνω	σκονίζω
καρφώνω	ματιάζω
λασπώνω	σκεπάζω
κόβω		

3. Γράψε δίπλα σε κάθε λέξη τη συνώνυμή της:

χωρίς φροντίζω

ποτάμι	πλατύς
κουβεντιάζω.....	βουνό
μπράβο	κάμπος
τακτικά	διαβαίνω

4. Σχημάτισε σύνθετες λέξεις:

ψάρι + σούπα
ψάρι + κόκαλο
ψάρι + ντουφέκι
ψάρι + αγορά
ψάρι + βάρκα
ανάβω + σβήνω
περνώ + διαβαίνω
πρώτη + μήνας
πρώτη + Μάιος
πρώτη + Απρίλιος
θάλασσα + νερό
αχλάδι + κάμπος

5. Βάλε τις λέξεις στην κατάλληλη στήλη:

ευτυχής, κάτι, τραντάζομαι, επιθυμία, γλυκούλης, εμείς, τινάζω, εκδρομικό, βασανίζομαι, λεπτός, μερικοί, χαζομάρα, εσείς, συνταγή, πόλεμος, κάμποσες, καβουρδίζω, φορητός, τρεχάλα, κάποιος, καταπίνω, αυγοθήκη, κανένας, δειλός, ροχαλίζω, τραπουλόχαρτο, κοπανάω, γλυκόλαλο

Ρήματα	Ουσιαστικά	Επίθετα
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Αντωνυμίες

.....
.....
.....
.....

ΣΤΟ ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ

Γραμματικό φαινόμενο

* **Μεταβατικά ρήματα** λέγονται τα ρήματα εκείνα που φανερώνουν ότι η ενέργεια που κάνει το υποκείμενο πηγαίνει σ' ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα.

Π.χ. Η πατέρας ταΐζει το μωρό (αυτό που κάνει ο πατέρας πηγαίνει στο μωρό.)

* Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ώνω** γράφονται πάντα με **ωμέγα**.

* Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ίζω** γράφονται με **γιώτα** εκτός από τα : δανείζω, αθροίζω, πήζω, πρήζω, αναβλύζω, γογγύζω, δακρύζω, κατακλύζω, κελαρύζω, συγχύζω, σφύζω

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Από τα παρακάτω ουσιαστικά γράψε ποια ρήματα βγαίνουν:

μόρφωση

λύγισμα

τρύπα

σαπούνισμα.....

ένωση

άγγιγμα

δίπλωμα

δροσιά

μπάλωμα

καμάκι

κρύο

ελπίδα

πότισμα

κόστος

2. Να βάλεις τις καταλήξεις – ει, -ται στις προτάσεις:

Η Φραντζέσκα μελετά..... και κουράζε.....

Ο Κωνσταντίνος παίζ..... και διασκεδάζ.....

Η αδερφή μου ντύνε..... και πά..... στη δουλειά της.

Ο μανάβης ζυγίζ..... και πουλά..... τα φρούτα και τα λαχανικά.

Ο Άρης τρώ..... και σκουπίζε.....

Ο Αντώνης ανακατεύε..... με τα χρώματα και λερώνε.....

3. Βρες το υποκείμενο στις παρακάτω προτάσεις:

Υποκείμενο

Αυτοί έφτασαν σπίτι κουρασμένοι.
Τα πουλιά κελαηδούν πολύ γλυκά.
Το βράδυ μας τυλίγει η υγρασία.
Μετάνιωσα για τα ψέματά μου.
Δεν εμπιστεύομαι τους άγνωστους ανθρώπους.
Τα μωρά γκρινιάζουν συνέχεια.
Ο γάιδαρος έχει μεγάλη υπομονή.
Η αλεπού είναι πολύ πονηρό ζώο.
Τα σταφύλια είναι πολύ γλυκά.
Ο υπουργός ανακοίνωσε το νομοσχέδιο.
Η γαρδένια έχει άσπρο χρώμα.

4. Βρες το αντικείμενο στις παρακάτω προτάσεις:

Αντικείμενο

Μου αρέσει πολύ η μακαρονάδα.
Το καλοκαίρι πηγαίνουμε σε νησιά.
Τα παιδιά χρειάζονται αγάπη.
Τα δάση μας δίνουν οξυγόνο.
Οι άνθρωποι σκοτώνουν τα ζώα.
Τα παιδιά αγαπούν τα ζώα πολύ.
Η βιβλιοθήκη μου χρειάζεται ξεσκόνισμα.
Χρωμάτισα το δωμάτιό μου.
Η μητέρα τηγάνισε αυγά.
Το δέντρο έβγαλε καρπούς.
Η καμινάδα του εργοστασίου βγάζει πολύ καπνό.

5. Γράψε δίπλα σε κάθε λέξη μία συνώνυμή της:

ρυτίδες	δουλειά
κοιτάζω	διασκεδάζω
διαλαλώ	νιώθω
απέναντι	τσιγκούνης
σιωπηλός	άνεμος
πετεινός	τιπιβίζω

6. Να βρεις το Υποκείμενο και το Αντικείμενο στις προτάσεις :

Ο θεός μου στέλνει ένα τηλεγράφημα.

Υποκείμενο Αντικείμενο

- 4.** Κλίνει τα ουσιαστικά : ο άγγελος, ο έμπορος (κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα)

Ενικός αριθμός

Ον. ο
 Γεν. του.....
 Αιτ. τον.....
 Κλητ. ----

Πληθυντικός αριθμός

ΟΙ
 των
 τους

Ενικός αριθμός

Ον. ο
 Γεν. του.....
 Αιτ. τον.....
 Κλητ. ----

Πληθυντικός αριθμός

ΟΙ
 των
 τους

- 5.** Κλίνει τα ουσιαστικά : ο ανθόκηπος, ο λαχανόκηπος, ο καλόγερος (δεν κατεβάζουν τον τόνο)

Ενικός αριθμός

Ον. ο
 Γεν. του.....
 Αιτ. τον.....
 Κλητ. ----

Πληθυντικός αριθμός

ΟΙ
 των
 τους

Ενικός αριθμός

Ον. ο
 Γεν. του.....
 Αιτ. τον.....
 Κλητ. ----

Πληθυντικός αριθμός

ΟΙ
 των
 τους

Ενικός αριθμός

Ον. ο
 Γεν. του.....
 Αιτ. τον.....
 Κλητ. ----

Πληθυντικός αριθμός

ΟΙ
 των
 τους

ΜΙΑ ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΦΩΝΗ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τις κατάλληλες αντωνυμίες:

(τι, ποιοι, πόσο, εκείνον, κάποιος, μερικοί, ποια, ποιος, πόση)

..... από σας μου έκανε μια πολύ άσχημη φάρσα.;

Τον είδες τον άνθρωπο που ήταν κουρεμένος γουλί;

..... μαθητές δε μελετούν στο σπίτι τους καθόλου.

..... από σας θα πάει να μου φέρει ένα ποτήρι νερό;

Πολύ όμορφο φόρεμα! σου κόστισε;

..... θα ήθελες πιο πολύ: μία σοκολάτα ή ένα παγωτό;

..... θα ήθελες να κάθονται μαζί σου στο λεωφορείο ;

..... ώρα κρατάει το μάθημα των αγγλικών σου;

2. Συμπλήρωσε με τον, το ή την, τη:

..... αλήτη

..... άνεμο

..... βοριά

..... βασίλισσα

..... γόμα

..... Γερμανία

..... δεσμοφύλακα

..... δασκάλα

..... έμπορο

..... εκκλησία

..... ζητιάνο

..... ζάχαρη

..... ήλιο

..... ημέρα

..... θάλασσα

..... θώρακα

..... ίσκιο

..... ισότητα

3. Γράψε ποιο είναι το υποκείμενο και ποιο το αντικείμενο :

Ο ελαιοχρωματιστής βάφει το σπίτι.

Υ.....

Α.....

Ο γιατρός εξετάζει τα παιδιά.

Υ.....

Α.....

Η νοσοκόμα βοηθά τον γιατρό.

Υ.....

Α.....

Οι κυνηγοί σκοτώνουν τα ζώα.

Υ.....

Α.....

Οι φάλαινες τρώνε ψαράκια.

Υ.....

Α.....

Οι γυναίκες συγυρίζουν το σπίτι τους.

Υ.....

Α.....

4. Κλίνει τα παρακάτω προπαροξύτονα αρσενικά σε –ος: ο γείτονας, ο κάτοικος, ο άγγελος

Ενικός αριθμός

Ον. ο
 Γεν. του.....
 Αιτ. τον.....
 Κλητ. ----

Πληθυντικός αριθμός

ΟΙ
 των
 τους

Ενικός αριθμός

Ον. ο
 Γεν. του.....
 Αιτ. τον.....
 Κλητ. ----

Πληθυντικός αριθμός

ΟΙ
 των
 τους

Ενικός αριθμός

Ον. ο
 Γεν. του.....
 Αιτ. τον.....
 Κλητ. ----

Πληθυντικός αριθμός

ΟΙ
 των
 τους
 ----

5. Σχημάτισε τις σύνθετες λέξεις :

πόνος + λαιμός :
 πόνος + κοιλιά :
 πόνος + δόντι :
 πόνος + μάτι :
 λουλούδι + κήπος :
 άνθος + κήπος :
 δέντρο + κήπος :
 λάχανο + κήπος :
 δεσμά + φύλακας :
 φάρος + φύλακας :
 νύχτα + φύλακας :
 δάσος + φύλακας :
 γάλα + πίτα :
 σπανάκι + πίτα :
 κολοκύθι + πίτα :
 χόρτα + πίτα :
 τυρί + πίτα :

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

Γραμματικό φαινόμενο

* **Η απόστροφος** είναι ένα ορθογραφικό σημείο που τη βάζουμε στη θέση ενός φωνήεντος που χάθηκε και που ήταν στην αρχή ή στο τέλος μιας λέξης.

Π.χ. Μου ` φερε

* Όταν μια λέξη τελειώνει σε φωνήεν και η επόμενη αρχίζει από φωνήεν, συχνά η πρώτη λέξη χάνει το τελικό της φωνήεν και στη θέση του βάζουμε απόστροφο. Αυτό το φαινόμενο το ονομάζουμε **έκθλιψη**.

Π.χ. τα άλλα - τ' άλλα

* Όταν μία λέξη τελειώνει σε φωνήεν και η επόμενη λέξη αρχίζει από σύμφωνο, συχνά η πρώτη λέξη χάνει το τελικό της φωνήεν. Το φαινόμενο αυτό λέγεται **αποκοπή**.

Π.χ. κόψε το - κοψ' το

* Όταν μία λέξη τελειώνει σε φωνήεν και η επόμενη αρχίζει από φωνήεν συχνά η δεύτερη λέξη χάνει το αρχικό της φωνήεν. Το φαινόμενο αυτό λέγεται **αφαίρεση**.

Π.χ. Να είναι - να' ναι

* Το επίρρημα **μέσα** παθαίνει έκθλιψη όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν (μεσ' από) ενώ όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από σίγμα παθαίνει αποκοπή (μες στο χαλασμό)

* Το **και** γίνεται **κι** χωρίς απόστροφο.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με μεσ' ή μες :

..... την κοσμοχλασιά φοβήθηκα πολύ.
 Οι ψαράδες ψαρεύουν βαθιά στη θάλασσα.
 Περπατούσαμε ώρες πολλές και στο τέλος χαθήκαμε στο πυκνό δάσος.
 Φέρε μου σε παρακαλώ τα μακαρόνια απ' το ντουλάπι.
 στη βαθιά σιωπή ακούστηκε ένα γλυκό κελάηδημα.
 απ' τη μελέτη γίνεται κανείς αξιόλογος άνθρωπος.
 Κάποιος εμφανίστηκε ξαφνικά απ' τις σκιές.

2. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με στον ή στο, στην ή στη :

..... θάλασσα που πήγαμε περάσαμε πολύ όμορφα.
 Όταν θα πας μανάβη πάρε μου, σε παρακαλώ και λεμόνια.
 Οι ορειβάτες κατάφεραν και έφτασαν κορυφή του βουνού.
 Οι δώδεκα θεοί κατοικούσαν ψηλά Όλυμπο.
 Ήταν πολύ μεθυσμένος και δεν μπορούσε να βάλει τα κλειδιά κλειδαριά.
 Πάνω τραπεζαρία υπάρχει ένα πολύ όμορφο βάζο γεμάτο με δροσερά τριαντάφυλλα.

3. Κάνε έκθλιψη στις παρακάτω λέξεις:

το αμπέλι	για αυτό
να αφιερώσω	από όλα
το άλογο	τα άλλα
θα ακούσω	να ανοίξω
για αυτήν	από όλα

4. Κάνε αποκοπή στις παρακάτω λέξεις:

δείξε το	δέσε το
φέρε τα	άσε το
ντύσε το	διώξε τους
κόψε τα	πάρε το
από την	από τους
βάλε το	γράψε τα
σε εσένα	με εκείνον

5. Κάνε αφαίρεση στις παρακάτω λέξεις:

μου έδωσε	μου είπες
σου έφερα	του έδειξες
που είχες	τα έφερα
τα έφαγα	που είναι
εσύ είσαι	τα έβαλε

6. Βάλε στη θέση του και το κι:

και άλλος	και ύστερα
και όμως	και εκείνος
και από	και αυτή
και ήταν	και άλλα

7. Γράψε ένα κείμενο με τις λέξεις της καρτέλας :
(στέγη, ψηλώνω, βαστώ, πρόβατο)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις :

τυρόπιτα, ζαμπονοτυρόπιτα, σπανακόπιτα, χορτόπιτα, κολοκυθόπιτα,
γαλατόπιτα

.....

.....

.....

Ο ΔΕΙΛΟΣ ΚΥΝΗΓΟΣ

Γραμματικό φαινόμενο

* **Το ενωτικό (-)** είναι ένα ορθογραφικό σημάδι που το χρησιμοποιούμε: Στο συλλαβισμό, όταν δηλαδή χωρίζουμε τις λέξεις σε συλλαβές
Μετά από τις λέξεις Αγια-, Αι-, γρια-, θεία-, κυρα-, μαστρο-, μπαρμπα-, παπα-.
 Αυτές οι λέξεις λέγονται **προτακτικά** και παίρνουν ενωτικό και όχι τόνο.

Π.χ. Αγια-Μαρίνα

Οι λέξεις καπετάν, κυρ, πάτερ δεν παίρνουν ενωτικό αλλά τόνο.

* Π.χ. Καπετάν Νικόλας

Προσέχουμε να μην μπερδεύουμε το ενωτικό με την παύλα, που είναι μεγαλύτερη απ' το ενωτικό και μπαίνει στους διάλογους.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Βάλε τα κατάλληλα προτακτικά στις παρακάτω προτάσεις:

(γρια) Η μάγισσα έδωσε στην Χιονάτη ένα δηλητηριασμένο μήλο.

(γερο) Ο Ηλίας πέθανε χτες το απόγευμα.

(κυρα) Η Μάρω, ήταν πολύ πεινασμένη και έψαχνε να βρει κότες.

(μαστρο) Ο Θανάσης είναι πολύ έμπειρος μάστορας.

(παπα) Ο Μανόλης ήθελε απόλυτη ησυχία όταν έψελνε το ευαγγέλιο.

(θεία) Η Κώσταινα πάντα έδινε καραμέλες στα ανήψια της.

(Αγια) Σήμερα γιορτάζει η εκκλησία της Μαρίνας.

(κυρα) Η Σταμάτα έφτιαχνε πολύ ωραίες πίτες όταν ήταν πιο νέα. Τώρα γέρασε και δεν τα καταφέρνει πια.

2. Βάλε παύλα ή ενωτικό όπου είναι απαραίτητο:

Τον περασμένο μήνα πήγαμε στην εκκλησία της Αγίας Μαρίας που γιόρταζε. Πήραμε μαζί μας με το αυτοκίνητό μας τη γειτόνισσα την κυρία Κατερίνη και τον άντρα της το μαστρο Παντελή. Ο εφημέριος της εκκλησίας λεγόταν παπά Χρήστος και έψελνε με τη μελωδική του φωνή. Φτάσαμε πολύ αργά το απόγευμα στο σπίτι και η επιστροφή μας ήταν υπερβολικά κουραστική και μας πήρε αμέσως ο ύπνος.

3. Γράψε τις συνώνυμες λέξεις:

νώθω	γαλάζια
φοβεροί	καράβι
αποκρίνομαι	οίνος
παζάρι	γνώριμοι
κοιτάζω	φόβος

4. Γράψε τις αντίθετες λέξεις:

ζωή	φιλία
βρίσκω	αγαπώ
ψυχρό	κάθομαι
μαλώνω	ησυχία
φως	ξημερώνει
χειρότερος	καλύτερος
ανώμαλος	πόλεμος

5. Βάλε τις παρακάτω λέξεις στην κατάλληλη στήλη:

κανακεύω, κάποιος, μορφώνομαι, μορφονιός, καλοκαιρία, άλλος, γυάλινος, ονειρεύομαι, ζαλίζομαι, τίμιος, ένας, καλωπίζομαι, ανήθικος, εγώ, ντροπαλότητα, εσύ, εμείς, αυτοί, ντροπιάζομαι, χρώματα, οροσειρά, αντικριστός, αγαπητός, ανεμοβλογιά, μισητός, ταιριαστός, καπατσοσύνη, γιατρεύομαι

αντωνυμίες :

.....

επίθετα :

.....

ουσιαστικά :

.....

ρήματα :

.....

6. Να γράψεις προτάσεις με τις λέξεις της καρτέλας :

κιτρινίζω :

.....

κυνηγώ :

.....

θαρρώ :

.....

ερώτηση :

.....

πουθενά :

.....

παραπέρα :

.....

7. Να βάλεις σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις :

χαμόκλαδο, ψαροπούλι, απορρυπαντικό, παραμένω, καλοκαιρία,
ωρολογοποιός, κλαρινέτο, τζαμόπορτα

.....

.....

8. Υπογράμμισε τις αόριστες αντωνυμίες στα παρακάτω κείμενα :

Κάποια μέρα, εδώ και κάμποσο καιρό, ένας γέρος ήρθε στη μικρή μας πόλη από μία άλλη διπλανή πόλη, που δεν τον ήξερε κανείς. Κάποιοι είπαν πως ήταν ξένος, ίσως από καμία άλλη πολιτεία.

Μια φορά κι έναν καιρό, σε κάποια μακρινή χώρα, ζούσαν κάμποσοι άνθρωποι που ήταν πολύ ευτυχισμένοι. Κάθε μέρα έκαναν τις δουλειές τους χαρούμενοι και κανένας ποτέ δεν παραπονιόταν. Όσπου κάτι έγινε και άλλαξε η ζωή τους. Ένας καινούριος άνθρωπος ήρθε στη χώρα τους και τους αναστάτωσε κάμποσο. Ήταν κάποιος μάγος. Μερικοί έλεγαν ότι ήθελε να τους κάνει μεγάλο κακό. Άλλοι πάλι δεν νοιάζονταν καθόλου για τον μάγο.

Ο ΜΗΤΣΟΣ ΜΠΑΤΖΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΑΡΙΝΟ ΤΟΥ

Γραμματικό φαινόμενο

Όταν χωρίζουμε μία λέξη σε συλλαβές λέμε ότι κάνουμε *συλλαβισμό*.

Κανόνες συλλαβισμού

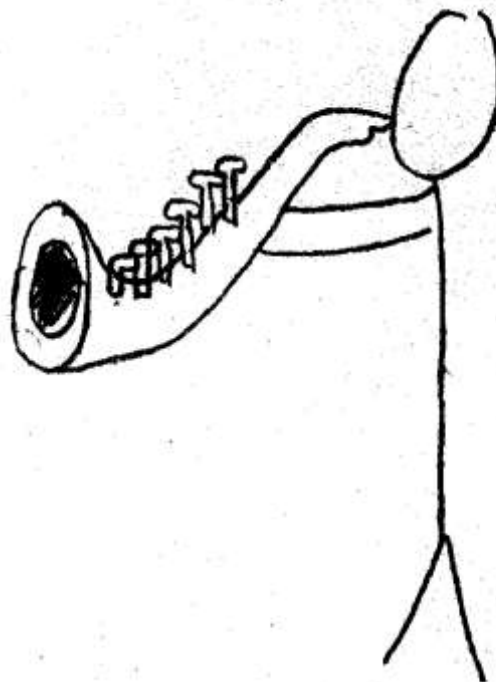
- * Κάθε μία συλλαβή πρέπει να έχει οπωσδήποτε ένα φωνήεν.
Π.χ. λά – χα – νο
- * Δύο ή περισσότερα σύμφωνα δε χωρίζονται όταν απ' αυτά αρχίζει λέξη ελληνική. Αν όμως δεν αρχίζει λέξη ελληνική τότε χωρίζονται.
Π.χ. κα – τά – στρω – μα (στροφή)
γιορ – τη (ρτ... δεν αρχίζει λέξη ελληνική από ρτ....)
- * Όταν δύο φωνήεντα είναι κοντά το ένα στο άλλο, τότε το καθένα πάει μόνο του και κάνει συλλαβή διαφορετική.
Π.χ. αέρας α – έ – ρας
- * Δύο όμοια σύμφωνα χωρίζονται πάντα.
Π.χ. θάλασσα θά – λασ – σα
 εκκλησία εκ – κλη – σί – α
- * Τα δίψηφα φωνήεντα, οι δίφθογοι και οι συνδυασμοί αυ και ευ δε χωρίζονται.
Π.χ. αίθουσα αί – θου – σα
 αύριο αύ – ρι – ο
 αηδόνι αη – δό – νι

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να χωρίσεις σε συλλαβές τις παρακάτω λέξεις:

ευτυχία	μητέρα
άπιαστος	πατέρας
σημαία	Έλληνας
ουρανός	αμμουδιά

κελαηδῶ
 Σάββατο
 σύννεφο
 αἷμα
 ἄγγελος
 φαγητό
 ωραῖος
 κουλούρι
 ναύτης
 καναπές
 παπούτσι
 ακροβάτης
 οικογένεια
 κρεοπώλης
 μελιτζάνα
 κολύμπι
 τρελός
 κεραμιδάκι
 μπάρμπας

ανταμώνω
 ξεκούραστος
 κακοποιός
 τραγουδῶ
 πορτοκαλάδα

2. Κάνε και δω το ίδιο:

ιδέα	ιερός
γεμάτος	χαλάκι
τηγάνι	σήμερα
φαγητό	μελέτη
φωνήεν	λουσμένος
ανθισμένο	κύκλος
ντουλάπι	ωδείο
κατσίκα	έβγαλα
τολμηρός	χάρτης
εκστρατεία	Αγγελική
ὄρκος	συνοδεύω
ακρογιαλιά	περπατάω

3. Γράψε τις προτάσεις στον Πληθυντικό αριθμό:

Ενικός αριθμός

Αγαπῶ τους γονείς μου.
 Ακούω τη δασκάλα μου.
 Προσέχω τα παιχνίδια μου.
 Η μαμά μαγειρεύει μακαρόνια.

Πληθυντικός αριθμός

.....

ΟΙ ΠΙΤΣΙΡΙΚΟΙ ΚΑΝΟΥΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Γραμματικό φαινόμενο

* Τα ουσιαστικά που φανερώνουν το όνομα κάποιου προσώπου, ζώου ή πράγματος λέγονται **Κύρια ονόματα** και γράφονται με κεφαλαίο.

Π.χ. Δημήτρης, Αζόρ

* Τα άλλα ουσιαστικά που δεν είναι κύρια τα λέμε **κοινά** ουσιαστικά.

Π.χ. ο μαθητής, η κοπέλα

* Με κεφαλαίο γράφονται:

- Τα Εθνικά ονόματα : Έλληνας, Τούρκος, Αλβανός
- Τα ονόματα και επώνυμα: Ξανθή Μπακογιάννη
- Οι λέξεις : Θεός, Παναγία, Χριστός και όλα τα συνώνυμά τους.
- Τα ονόματα των λογοτεχνικών έργων, των έργων τέχνης, των περιοδικών, των εφημερίδων κλπ.
- Τα ονόματα των ημερών, μηνών, γιορτών, ποταμών, λιμνών, βουνών, θαλασσών κλπ.

Δεν γράφονται όμως με κεφαλαίο οι λέξεις που παράγονται από τα κύρια και τα εθνικά ονόματα:

Π.χ. Αύγουστος αλλά αυγουστιάτικος.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε δικά σου κύρια ονόματα:

εθνικά ονόματα

μήνες.....

ημέρες

.....

τοποθεσίες

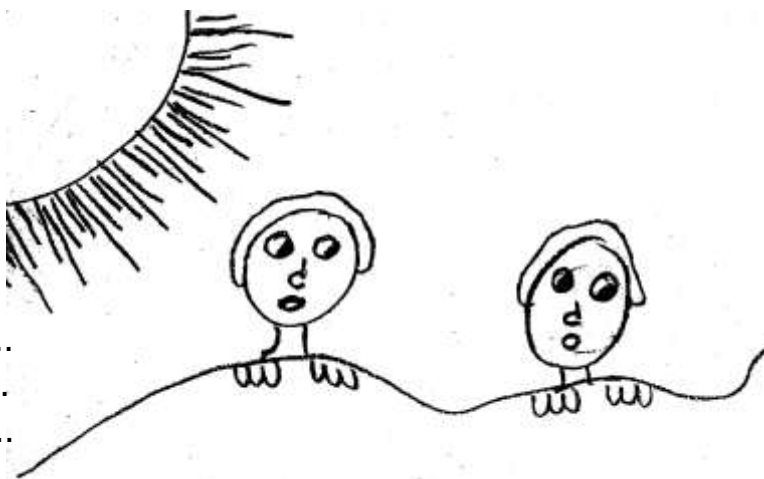
ονόματα ανθρώπων.....

ονόματα ζώων.....

τίτλους εφημερίδων.....

τίτλους περιοδικών.....

γιορτές.....

ΕΝΑ..... ΜΕΓΑΛΟ ΤΑΞΙΔΙ

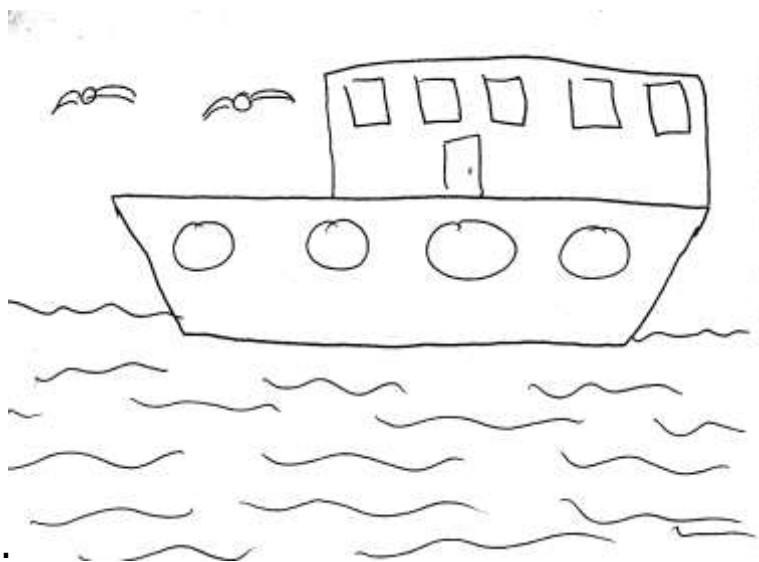
Γραμματικό φαινόμενο

* *Τα γεωγραφικά ονόματα* (πόλεις, χωριά, ήπειροι, νησιά, τοποθεσίες) είναι κύρια ονόματα και γράφονται με κεφαλαίο.
Οι λέξεις όμως που παράγονται απ' αυτά γράφονται με μικρό.
Π.χ. Τουρκία, τουρκικό

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Να υπογραμμίσεις τα κύρια ονόματα στο παρακάτω κείμενο:

Οι γονείς μου έχουν ταξιδέψει πολύ στη ζωή τους. Πέρυσι πήγαν στην Αγγλία και επισκέφτηκαν πολλές πόλεις της. Πήγαν στην Οξφόρδη και στο Καίμπριτζ, στην πόλη Νότινχαμ όπου έζησε ο Ρομπέν των δασών. Πήγαν βόλτα με το караβάκι στον Τάμεση. Επισκέφτηκαν ακόμη και το μουσείο της Μαντάμ Τισσώ. Αυτό το μουσείο είναι γεμάτο με κέρνα ομοιώματα πολλών γνωστών ανθρώπων, όπως του Έλβις Πρίσλεη, του Νέλσον Μαντέλα, της Μαίριλυν Μονρόε και πολλών άλλων.

Αγόρασαν πολλές αγγλικές εφημερίδες και περιοδικά, όπως τους Τάιμς του Λονδίνου και το Νιούσγουικ.

- 2.** Χώρισε τα κύρια ονόματα της παρένθεσης σε κατηγορίες:

Αθήνα, Όλυμπος, Λευκάδα, Λάρισα, Καρδίτσα, Αλιάκμονας, Πήλιο, Ιωάννινα, Αφρική, Σαντορίνη, Νέστος, Κέρκυρα, Αυστραλία, Τριχωνίδα, Πίνδος, Θεσσαλονίκη, Αμερική, Φλώρινα, Βεγορίτιδα, Ζάκυνθος, Αξιός, Παγγαίο, Έβρος, Αχελώος, Νάξος, Ταΰγετος, Ρόδος, Πάρνωνας, Ναύπλιο, Ασία, Ευρώπη

ήπειροι :

.....
 νησιά :

.....

πόλεις :

.....

βουνά :

.....

ποτάμια :

.....

λίμνες :

.....

3. Γράψε τις αντίθετες λέξεις:

χωριό	ρώτησα
χαρά	καλοπέραση
δειλιάζω	χάνω
πόλεμος	πολλοί
πουθενά	ερώτηση
τέλος	αρχίζω
γελούσα	πήγαινα
λευτεριά	ζωντανός
πρωί	μαζί
δύσκολος	ζωή

5. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις :

Παρασκευή, Δευτέρα, Νέστος, Σαντορίνη, Φεβρουάριος, Καλαμώνας,
 Πειραιάς, Σάμος, Μύκονος, Ταΰγετος, Καβάλα, Καστοριά

.....

.....

.....

- 6.** Κλίνει τα ουσιαστικά : ο πρόεδρος, ο δήμαρχος, ο άγγελος
(κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα)

Ενικός αριθμός

Ον. ο
Γεν. του.....
Αιτ. τον.....
Κλητ. ----

Πληθυντικός αριθμός

ΟΙ
των
τους

Ενικός αριθμός

Ον. ο
Γεν. του.....
Αιτ. τον.....
Κλητ. ----

Πληθυντικός αριθμός

ΟΙ
των
τους

Ενικός αριθμός

Ον. ο
Γεν. του.....
Αιτ. τον.....
Κλητ. ----

Πληθυντικός αριθμός

ΟΙ
των
τους

- 7.** Γράψε ένα κείμενο με τις λέξεις της καρτέλας :
(βάρκα, συχνά, κουπί, σκοινί, πήδημα, δυναμώνω)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ΤΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Ψάχνω στο Γεωγραφικό χάρτη και βρίσκω κύρια ονόματα :

Ήπειροι :
 Χώρες :
 Πόλεις :
 Χωριά :
 Νησιά :
 Τοποθεσίες :
 Βουνά :
 Ποτάμια :
 Θάλασσες :
 Λίμνες :
 Ωκεανούς :

2. Γράψε τις συνώνυμες λέξεις:

βουβός
 παρέα
 συναντώ
 θαρραλέος
 θεριό
 φοβερός
 καταγής
 συμπλοκή
 χιμώ
 φάπα
 ζυγώνω
 αιχμάλωτος.....

3. Βάλε απόστροφο όπου πρέπει και γράψε δίπλα αν έκανες έκθλιψη, αφαίρεση ή αποκοπή:

με εμένα	μ' εμένα	έκθλιψη
μου έμαθε
από το αυτί
πάρε το
μου έφερες

να έπαιρνα
σε ευχαριστώ
και αυτός
που είναι
του έλεγε
για αλλού
πάρε την
δέσε το
θα ήθελα

4. Γράψε τα κύρια ονόματα τόπων και κατοίκων:

Ελλάδα	Έλληνας	Κρήτη	Κρητικός
Ιαπωνία	Κύπρος
Ρωσία	Ζάκυνθος
Αμερική	Βόλος
Κίνα	Ρόδος
Ιταλία	Κέρκυρα
Γαλλία	Χίος
Ολλανδία	Νάξος
Ινδία	Κάλυμνος
Σάμος	Κάρπαθος

5. Να μεταφέρεις τις προτάσεις στον άλλο αριθμό:

Εμένα μου αρέσει πολύ να τρώω γιαούρτι με μέλι και καρύδια.

.....
.....

Σε βλέπω κάθε μέρα να περνάς το δρόμο. Πού πηγαίνεις;

.....
.....

Στο ταξίδι που πηγαίνω μου αρέσει να βγάζω φωτογραφία κάθε παράξενο πράγμα που βλέπω.

.....
.....

3. Γράψε τα παρακάτω ουσιαστικά στις ακόλουθες πτώσεις:

	Αιτιατική Ενικού	Αιτιατική Πληθυντικού
αγρότης
κολυμβητής
βουτηχτής
ταξιδευτής
ακροατής
μελετητής
τραγουδιστής
βουλευτής
πελάτης
επιβάτης
πραματευτής
καθηγητής

3. Βάλε απόστροφο όπου πρέπει και γράψε δίπλα αν έχεις έκθλιψη, αφαίρεση ή αποκοπή:

τα άνθη	τ' άνθη	έκθλιψη
τα έδειξε
με εκείνον
θα είναι
για άλλους
που είχα
πλέξε το
από το χωριό
σου έδωσα
μου έριξες
κρύψε το
να έρθει
μου αρέσει
να είχαμε
τα αστέρια
τα αυγά
δείξε το
μου είπε
μου έλεγε

ΟΔΟΣ ΕΥΤΕΡΠΗΣ 13

Γραμματικό φαινόμενο

- * *Αλφαβητική σειρά* είναι η σειρά που έχουν τα γράμματα στην ελληνική αλφαβήτα.
- * *Απόλυτη αλφαβητική σειρά* είναι αυτή η σειρά που ακολουθεί ακριβώς την αλφαβητική σειρά.
- * Για να βάλουμε λέξεις σε αλφαβητική σειρά κοιτάζουμε το πρώτο γράμμα τους και γράφουμε αυτή τη λέξη της οποίας το αρχικό γράμμα είναι πρώτο στην αλφαβήτα.
- * Αν υπάρχουν λέξεις που αρχίζουν απ' το ίδιο γράμμα, τότε τις ταξινομούμε με βάση το δεύτερό τους γράμμα, το τρίτο.....

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις:

λεπτομέρεια, λεπτότητα, λεπτός, λεπτοκαμωμένος, λεπτά, λεπτοδείκτης

.....

.....

2. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις:

καπνός, κάποτε, καλύτερα, κανόνι, καναπές, καρύδι, καραντίνα, Καραγκιόζης

.....

.....

3. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις:

κυκλώνω, κύκλος, κυκλοφοριακός, κυκλαδίτικος, κυκλικός, κυκλάμινο

.....

.....

4. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις:

πελεκάνος, πελαργός, πελέκημα, πελεκημένος, πελεκητός, πελάτης, πελατεία

.....

.....

5. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις:

φάρσα, φάρος, φασκελώνω, φαροφύλακας, φαρμακαποθήκη, φάρμα

.....

.....

6. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις:

γαλαζόπετρα, γαλακτερός, γαλακτοπώλης, γάλα, γαλατάδικο, γαλανόλευκος

.....

.....

7. Γράψε προτάσεις με τις λέξεις της καρτέλας :

ταξί :

.....

ταξιτζής :

.....

δικηγόρος :

.....

θάρρος :

.....

ακριβώς :

.....

ΤΟ ΤΡΕΝΟ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε στον άλλο αριθμό :

ο σκύλος του βοσκού

.....

ο άνθρωπος του βουνού

.....

ο ελέφαντας του τσίρκου

.....

ο μαθητής της τάξης

.....

ο πίνακας του ζωγράφου

.....

ο πάγκος του μανάβη

.....

η άκρη της γραμμής

.....

η σταγόνα της βροχής

.....

η ουρά της αλεπούς

.....

η τιμή της τροφής

.....

η φωνή του μαθητή

.....

η κυψέλη της μέλισσας

.....

τα ρούχα του ναύτη

.....

η δουλειά του αγρότη

.....

η εργασία των μαθητών

.....

το έργο τέχνης

.....

το αγώνισμα του αθλητή

.....

η απόφαση του δικαστή

.....

το ποίημα του ποιητή

.....

το θρανίο του μαθητή

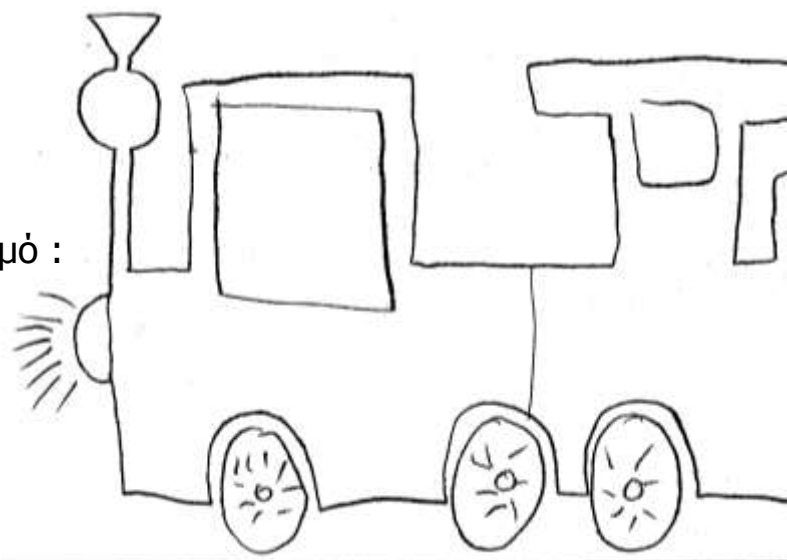
.....

η εργασία του φοιτητή

.....

το φύλλο του δέντρου

.....

2. Βάλτε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις:

δειλινό, δεινόσαυρος, δεινοπαθώ, δειλός, δειπνο, δείχνω, δείγμα

.....

.....

3. Συλλάβισε τις λέξεις:

αιγόκερος	κρατιέμαι
καινός	κρουαζιέρα
ξεφυλλίζω	πρωταρχίζω
πρωινός	φίμωτρο
εκδήλωση	άστρο
παράδειγμα	ευτυχία
ντουλαπίτσα	καθρεπτίζομαι

4. Βάλε απόστροφο και γράψε δίπλα αν έκανες έκθλιψη, αφαίρεση ή αποκοπή:

ρίχνουμε εμείς
του έπεσε
να αφήσω
για άλλον
του έδωσε
φέρε την
γράψε την
να έρθεις
να αποδείξεις
θα έχεις
του ουράνιου
με έδιωξε
θα απλώσουμε
που έπαιζα
που είσαι
από ένα

5. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις:

χασμουριέμαι, χασμουρητό, χασομέρης, χασούρα, χασομερώ, χαράσσω

.....

ΑΝΟΙΓΩ ΤΑ ΠΟΡΤΟΠΑΡΑΘΥΡΑ

Γραμματικό φαινόμενο

* **Σύνθετες** λέγονται οι λέξεις που φτιάχνονται από την ένωση δύο ή περισσότερων απλών λέξεων.

Π.χ. χιόνι + άνθρωπος - χιονάνθρωπος

* Οι απλές λέξεις που φτιάχνουν τις σύνθετες λέξεις λέγονται **συνθετικά**.

* Σε μια σύνθετη λέξη όταν τα δύο συνθετικά της είναι ενωμένα με το σύνδεσμο και τότε λέγονται **παρατακτικά σύνθετα**.

*Γραμματικές δραστηριότητες***1.** Σχημάτισε σύνθετες λέξεις:

οικονομικά + λόγος
άνεμος + μύλος
μπαίνω + βγαίνω
πικρός + γλυκός
χρυσό + ψάρι
πράσινος + κίτρινος
πηγαίνω + έρχομαι
παρα + λόγος
μαρούλι + φύλλο
ανά + λόγος
χελιδόνι + φωλιά
επί + λόγος
πεπόνι + φλούδα
άστρα + λόγος

2. Χώρισε τις παρακάτω σύνθετες λέξεις σε απλές:

Σύνθετη λέξη	α' συνθετικό	β' συνθετικό
σπιτονοικοκύρης
μικροβιολόγος
σπηλαιολόγος
αρχαιολόγος
ηλιοκαμένος
καλόκαρδος
νυχτοπούλι

γραφομηχανή
θερμοπαρακαλώ
αντιγράφο
κρεβατοκάμαρα
γαλανόλευκος
βορειοανατολικός
νοτιοανατολικός
νοτιοδυτικός
βορειοδυτικός
χιονόβροχο
χρυσόκόκκινος

3. Γράψε πως λέγονται οι παρακάτω λέξεις ενωμένες σε μία:

πράσινος και κίτρινος μαζί:
ρύζι και γάλα μαζί:
άσπρο και μαύρο μαζί:
κολοκύθια και πατάτες μαζί:
άλφα και βήτα μαζί:
αλάτι και πιπέρι μαζί:
άγριο και περιστέρι μαζί:
χιόνι και νερό μαζί:
άνεμος και βροχή μαζί:
Σάββατο και Κυριακή μαζί:

4. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις:

Ελληνόπουλο, ελληνικός, Ελληνίδα, Ελλάδα

.....

5. Βάλε τις παρακάτω λέξεις στην κατάλληλη στήλη:

τραγουδώ, τραγουδιστής, τραγουδιστά, τραγουδισμένος, σκορπώ,
σκορπισμένος, σκορπιστά, σκόρπισμα, βαστώ, βάσταγμα, βαστηγμένος,
βαστηγμένα, χοροπηδώ, χοροπηδητός, χοροπηδητά, χοροπήδημα

ρήματα	ουσιαστικά	μετοχές	επίθετα
.....
.....
.....
.....

6. Κλίνει τα προπαροξύτονα : ο αυλόγυρος, ο ένοικος (πρόσεχε: κατεβάζουν τον τόνο τους στη γενικού ενικού και στη γενική και αιτιατική του πληθυντικού)

Ενικός αριθμός

Ον. ο
 Γεν. του.....
 Αιτ. τον.....
 Κλητ. ----

Πληθυντικός αριθμός

ΟΙ
 ΤΩΝ
 ΤΟΥΣ

Ενικός αριθμός

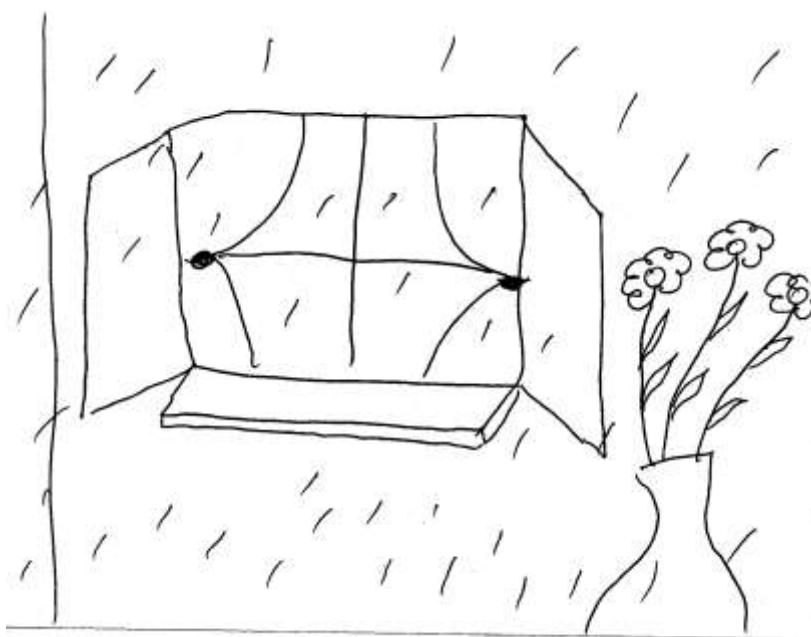
Ον. ο
 Γεν. του.....
 Αιτ. τον.....
 Κλητ. ----

Πληθυντικός αριθμός

ΟΙ
 ΤΩΝ
 ΤΟΥΣ
 ----

7. Να γράψεις ένα κείμενο με τις λέξεις της καρτέλας :
 (φωτίζω, τόπος, πέρα, ειρήνη)

.....

ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ

Γραμματικό φαινόμενο

* Πολλές λέξεις γίνονται σύνθετες με το *α- ή αν-* και το *ξε-*.

Π.χ. ξεπάγιασα, ανήξεροσ

* Οι λέξεις αυτές το *α- ή αν-* αι το *ξε-*, επειδή δεν βρίσκονται ποτέ μόνες τους στο λόγο λέγονται *αχώριστα μόρια*.

* Το μόριο *α- ή αν* σημαίνουν *έλλειψη, στέρηση*.

* Το μόριο *ξε-* σημαίνει *πολύ, εντελώς, έξω* κλπ.

* Οι προθέσεις *από* και *παρά* συνήθως μπαίνουν σε σύνθετες λέξεις ως πρώτα συνθετικά.

Π.χ. αποπαίρνω, παραπατώ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Φτιάξε σύνθετες λέξεις με το αχώριστο μόριο *ξε-*:

βουλώνω	βγάζω
βοτανίζω	βουλώνω
βρομίζω	γεννώ
γελώ	γίνομαι
γλιστρώ	γράφω
γυμνώνω	διαλέγω
δίνω	διπλώνω
ζαλίζω	θάβω
θαρρεύω	θολώνω

2. Φτιάξε σύνθετες λέξεις με το αχώριστο μόριο *α- ή αν-*:

βασανισμένος	βάσιμος
βερνικωμένος	βρεγμένος
βραβευμένος	βλαβερός
γονατισμένος	γραμματισμένος
δασκαλεμένος	δεμένος
διαβασμένος		

3. Γράψε ένα (Σ) δίπλα από κάθε λέξη που είναι σύνθετη:

ξερός	ξεροσταλιάζω	ξεσπιτώνω
ξένος	ξεκουφάινω	ξενυχτάω
ξεσπάω	ξεχνώ	ξεχειλώνω
ξενιτιά	ξεχειλίζω	ξεραίνω
ανάποδα	αναπληρώνω	αναπνοή
αναλαμβάνω	ανάπηρος	αναληθής
άνεμος	ανακρίβεια	αβοήθητος
αγελάδα	αδερφός	ανόμοιος

4. Βάζοντας μπροστά το αχώριστο μόριο ξε-, γράψε με μία σύνθετη λέξη πως λέγεται αυτό που :

δεν είναι διπλωμένο:
δεν είναι βιδωμένο:
δεν είναι καρφωμένο
δεν είναι κλειδωμένο
δεν είναι κουρδισμένο
δεν είναι μπερδεμένο
δεν είναι νερωμένο
δεν είναι ντυμένο
δεν είναι ριζωμένο
δεν είναι σκονισμένο

5. Βάζοντας μπροστά το αχώριστο μόριο α- ή αν, γράψε με μία σύνθετη λέξη πως λέγεται αυτό που :

δεν είναι βολεμένο
δεν είναι διαβασμένο
δεν είναι κλειδωμένο
δεν είναι καθαρισμένο
δεν είναι κλαδεμένο
δεν είναι σκουριασμένο
δεν το βλέπει ο ήλιος
δεν ξέρει τίποτα
δεν το ενοχλεί κανείς
δεν είναι αλατισμένο

ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ

Γραμματικό φαινόμενο

* Οι σύνθετες λέξεις, όπου το πρώτο συνθετικό προσδιορίζει το δεύτερο συνθετικό (η πρώτη απλή λέξη μας λέει τι είναι η δεύτερη απλή λέξη) λέγονται **προσδιοριστικά σύνθετα**.

* Μία λέξη όταν προέρχεται από άλλη λέξη (*αρχική*) λέγεται **παράγωγη λέξη**.

Π.χ. Άνοιξη (αρχική λέξη) , ανοιξιάτικος (παράγωγη λέξη).

* Οι παράγωγες λέξεις που μας φανερώνουν πως κάτι είναι μικρό ή το λέμε χαϊδευτικά λέγονται **υποκοριστικά**.

Π.χ. μικρός – μικρούλης

*Γραμματικές δραστηριότητες***1.** Γράψε τα υποκοριστικά των λέξεων:

σε –άκι

σε -ίτσα

δέντρο	λυκοφωλιά
δελφίνι	μπριζόλα
δέμα	φλούδα
κριθάρι	πούδρα
λυθρίνι	πόρτα
παράπονο	λάσπη
ποτάμι	κλωστή
πασπάλισμα	κούκλα
δόντι	καρέκλα
φύλλο	βελόνα

σε –άκης, -άκος

σε –ούλης, -ούλα, -ούλι

δρόμος	μύγα
Γιάννης	πόρτα
Θανάσης	πονηρός
κόσμος	συζήτηση
γέρος	βρύση
τεμπέλης	πατέρας
σκύλος	κρυφτό

τραγουδιστής.....
 αδερφός

παπούς
 βάρκα

σε -όπουλο

λύκος
 άρχοντας
 πρίγκιπας

βασιλιάς
 βοσκός
 βλάχος

2. Γράψε προτάσεις με τις λέξεις της καρτέλας :

ζαρώνω :

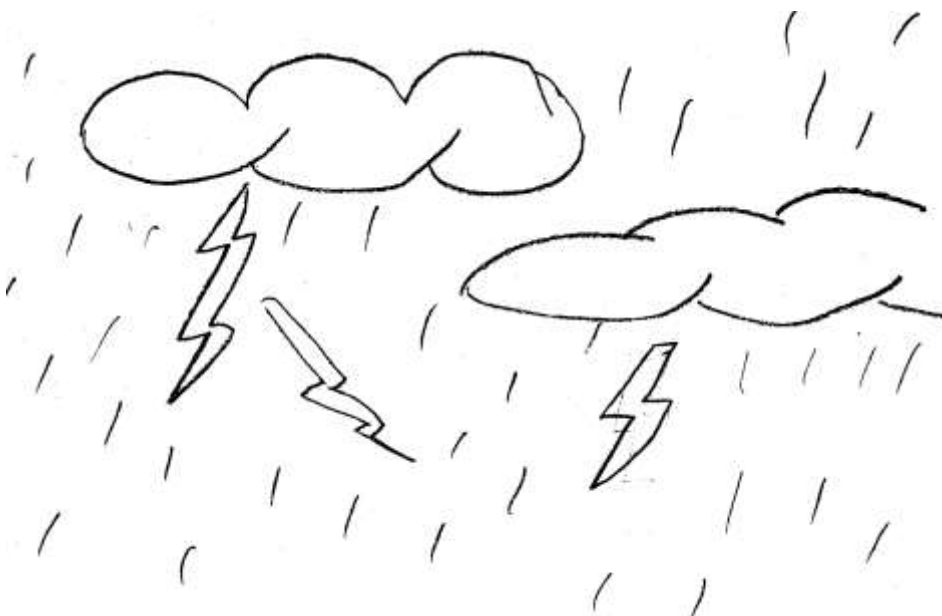
δύση :

λυγίζω :

καρδιά :

σκοτεινιάζω:

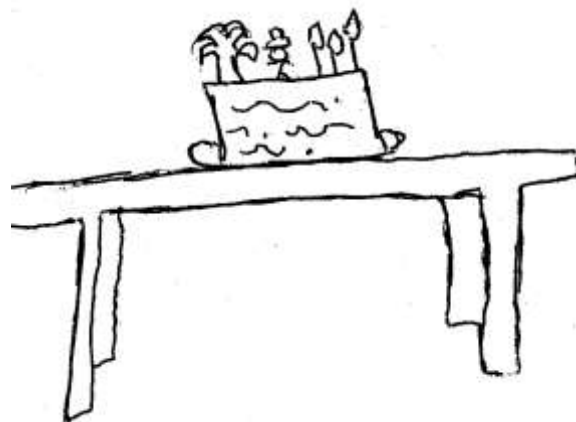
άνεμος :

Η ΠΑΣΤΑ ΤΗΣ ΑΛΙΚΗΣ

Γραμματικό φαινόμενο

* **Μεγεθυντικά** λέγονται οι παράγωγες λέξεις που μας φανερώνουν ότι κάτι είναι μεγάλο. Σχηματίζονται αν στα ονόματα προσθέσουμε τις καταλήξεις: -α, -αρα, -αρας, -αρος
Π.χ. κουτάλι κουτάλα

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Σχημάτισε τα υποκοριστικά και τα μεγεθυντικά ουσιαστικά:

	υποκοριστικά	μεγεθυντικά
τεμπέλης
μύτη
σπίτι
πιάτο
κεφάλι
πόδι
γατί
κομμάτι
λουλούδι
κούκλα
αγόρι
κορίτσι
φέτα
κολοκύθι
αμάξι
ποντίκι
κοιλιά
χορευτής
φωνή
μάτι

ΟΙ ΠΟΝΤΙΚΟΙ ΣΤΟ ΤΑΞΙΔΙ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Φτιάξε σύνθετες λέξεις με το αχώριστο μόριο ξε-:

καβαλικεύω
 καθαρίζω
 κακιώνω
 καπακώνω
 καρφώνω
 κόβω
 κουράζω
 κρεμάω
 κουρδίζω
 κουφαίνω
 βάφω
 ριζώνω
 πληρώνω
 φυτρώνω
 κουμπώνομαι
 φεύγω
 φορτώνω
 κουράζω
 βασκαίνω
 βιδώνω

2. Γράψε σύνθετες λέξεις με το αχώριστο μόριο α- ή αν-:

δικαιωμένος
 ζεματισμένος
 νερωμένος
 ικανοποιημένος
 έτοιμος
 ορεκτικός
 ανδρείος
 υπομονετικός
 ακριβής
 βαπτισμένος

καλώ
δέχομαι
είμαι
ζαλίζομαι
δέχομαι
κινώ
λείπω
κινδυνεύω
λίγο
λόγος

7. Δίπλα σε κάθε αρχική λέξη γράψε όσες παράγωγες λέξεις μπορείς :

αρχική λέξη	παράγωγες λέξεις
ξύλο
καπνός
θάλασσα
δάσος
φύλλο
δέντρο
βουνό
βιβλιοθήκη
ψαράς

8. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις :

πρόσκληση, προσκαλώ, προσκεκλημένος, προσκλητήριο

.....

9. Γράψε την κάθε λέξη στη σωστή ομάδα :

κανένας, παράτολμος, κάποιος, εκείνος, ζωηρός, άτακτος, άλλος, ανήσυχος,
 καθένας, φρόνιμος, τέτοιος, πόσος, χαζός, ποιος, έξυπνος

Αντωνυμίες.....

.....

Επίθετα.....

.....

ΤΟ ΤΣΙΡΚΟ

Γραμματικό φαινόμενο

- * **Συγγενικές** λέγονται οι λέξεις που γίνονται από μία απλή λέξη. Όλες οι συγγενικές λέξεις μαζί λέμε ότι ανήκουν στην ίδια **οικογένεια λέξεων**.
- * Από τα ρήματα παράγονται πολλά ουσιαστικά σε -ιμο, -μα, -ίδι, -τήριο, -τήριο

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Από τα παρακάτω ρήματα γράψε τα παράγωγα ουσιαστικά σε -ιμο :

βγάζω	γράφω
χάνω	ψήνω
χύνω	σβήνω
κλέβω	φταίω

- 2.** Από τα παρακάτω ρήματα γράψε τα παράγωγα ουσιαστικά σε -μα :

βασανίζω	αγκυροβολώ
ξαγρυπνώ	διαλύω
ζευγαρώνω	καθαρίζω
μαθαίνω	ανεβαίνω
βαδίζω	αγκυλώνω

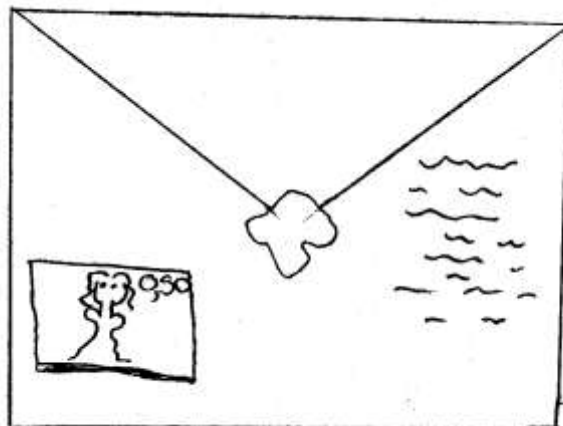
- 3.** Από τα παρακάτω ρήματα γράψε τα παράγωγα ουσιαστικά σε -τήριο :

ποτίζω	ξεσκονίζω
τρυπώ	ξύνω
σβήνω	εργάζομαι
κλαδεύω	γυμνάζω
τρέχω	βαφτίζω

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Γραμματικό φαινόμενο

* Ρήματα παράγονται και από ονόματα.
Π.χ. τρέλα τρελαίνω
* Οι καταλήξεις των ρημάτων που παράγονται από ονόματα είναι: -άζω, -ίζω, -ώνω, -αίνω, -εύω

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Γράψε τα ρήματα που παράγονται από τα ονόματα με κατάληξη -άζω, ή -ιάζω:

επιδοκιμασία
 κραυγή
 ντροπή
 μελάνι
 κουβέντα
 ξεπάγιασμα
 βράδυ
 τεμπελιά
 μάλαξη
 αρραβώνας

- 2.** Γράψε τα ρήματα που παράγονται απ' τα ονόματα με κατάληξη -ίζω:

καλημέρα
 καληνύχτα
 καπνός
 αναβάθμιση
 σκούπα
 σφουγγαρίστρα
 μπογιά
 μαύρος
 άσπρος
 κίτρινος

- 3.** Γράψε τα ρήματα που παράγονται απ' τα ονόματα με κατάληξη
- ώνω:

μάλωμα
γκάζι
μαράζι
καρφί
βαλσάμωμα
κλειδί
μπάλωμα
βίδα
καπάκι
πάγος

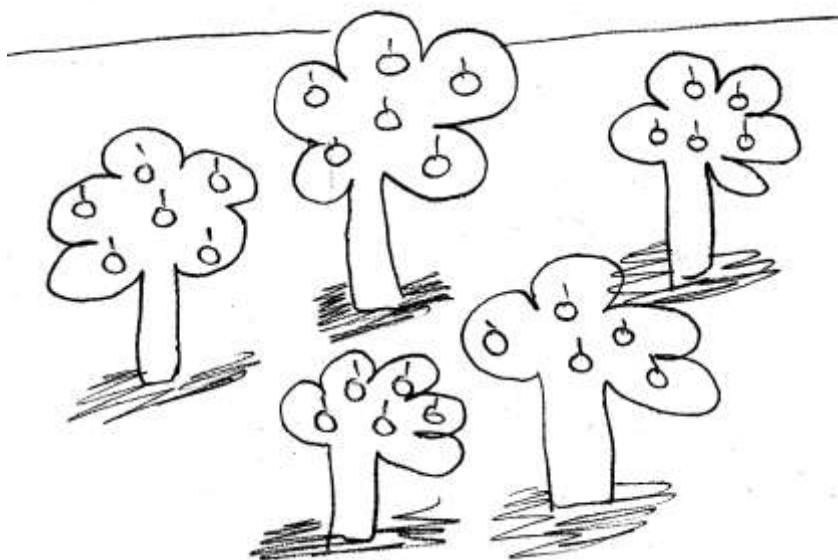
- 4.** Γράψε τα ρήματα που παράγονται απ' τα ονόματα με κατάληξη
-αίνω:

βάρος
πικρός
γλυκός
μάκρος
βάθος
πλάτος
τρέλα
βαρύς
πάχος
βγάλσιμο

- 5.** Γράψε τα ρήματα που παράγονται απ' τα ονόματα με κατάληξη
-εύω:

μαγείρεμα
κλάδεμα
ταξίδι
μάζεμα
μπέρδεμα
κουρείο
πίστη
συμμάζεμα
χορός
ψάρι
φυτό
κίνδυνος

ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Χώρισε τις σύνθετες λέξεις στα δύο συνθετικά τους:

κακόμοιρος, νυχτοφύλακας, ξανθομάλλης, στρογγυλοπρόσωπος,
 ανοιχτόκαρδος, πρασινομάτης, λεοντόκαρδος, γαλαζομάτης, γαλαζοαίματος,
 τηλεπαρουσιαστής, μαρουλόφυλλο, λαχανόφυλλο, τοματοπολτός

.....:+
.....:+
.....:+
.....:+
.....:+
.....:+
.....:+
.....:+
.....:+
.....:+
.....:+
.....:+
.....:+
.....:+
.....:+

- 2.** Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις:

χαρτοπόλεμος, χαρτονόμισμα, χάρτης, χαρταετός, χαρτομάντιλο

.....

3. Ένωσε τις απλές λέξεις σε σύνθετες:

πηγαίνω + έρχομαι
λουλούδι + τόπος
άνθος + δοχείο
άνεμος + μύλος
κακός + τύχη
εύκολος + πίστη
πράσινο + λιβάδι
σιγά + ψιθυρίζω
ξανά + διαβάζω
τραπέζι + μαντίλι
παρά + τραβάω

4. Σχημάτισε σύνθετες λέξεις με τα αχώριστα μόρια:

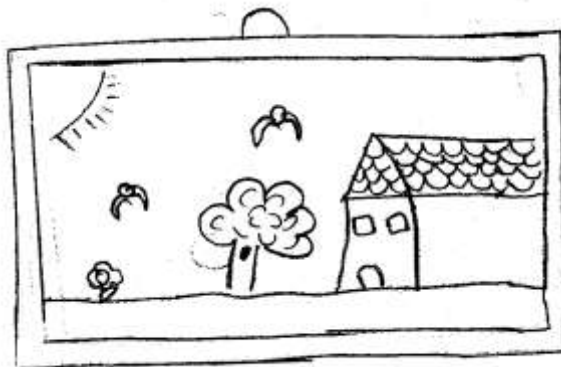
ξε +			
δίνω	ματιάζω
μακραίνω	κλέβω
καπακώνω	μπαρκάρω
μούδιασμα	μπερδεύω
μπλέκομαι	ράβω

α +			
κλαμένος	φυλαγμένος
πρόθυμος	προστατευμένος
μαζεμένος	γλυκός

αν +			
ίσος	ομαλός
ειλικρίνεια	όσιος

5. Σχημάτισε τα ρήματα που παράγονται απ' τα παρακάτω ουσιαστικά:

ομορφιά	δροσιά
τεμπελιά	σκάψιμο
ράντισμα	κουδούνισμα
στρώσιμο	κρύωμα
ζωγραφιά	ιδρώτας
κατάληξη	κλείδωμα

Γραμματικό φαινόμενο

* Πολλές φορές μία πρόταση αντί να έχει αντικείμενο έχει **κατηγορούμενο**. **Κατηγορούμενο** λέγεται η λέξη που μας φανερώνει τι είναι το υποκείμενο μέσα στην πρόταση.

Π.χ. Το φεγγάρι είναι φωτεινό.

Ρήμα - είναι

Υποκείμενο - το φεγγάρι

Κατηγορούμενο - φωτεινό

* Στις προτάσεις που έχουμε κατηγορούμενο, το ρήμα συνδέει στενά το υποκείμενο με το επίθετο, το οποίο δείχνει τι λογής είναι το υποκείμενο.

* Το ρήμα σ' αυτές τις προτάσεις λέγεται **συνδετικό**.

* Τα πιο συνηθισμένα συνδετικά ρήματα είναι: **είμαι, γίνομαι, ονομάζομαι, εκλέγομαι, λέγομαι**

* **Επίθετα** είναι οι λέξεις που μας φανερώνουν τι λογής είναι τα ουσιαστικά.

Π.χ. ανοιξιιάτικη βροχή

* Τα επίθετα έχουν πάντα το ίδιο γένος, αριθμό και πτώση με τα ουσιαστικά.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Υπογράμμισε τα επίθετα στο παρακάτω κείμενο:

Ήταν ένα χειμωνιάτικο και κρύο πρωινό του Δεκεμβρίου και η Σταυρούλα ήταν έτοιμη για το σχολείο της. Ντύθηκε με βαριά και ζεστά ρούχα γιατί δεν ήθελε να αρρωστήσει και να πέσει στο κρεβάτι με υψηλό πυρετό. Στο δρόμο για το σχολείο της χαιρέτησε το φούρναρη, τον κυρ-Στέλιο. Ήταν ένας καλοσυνάτος άνθρωπος και πάντα μ' ένα πλατύ χαμόγελο στο πρόσωπό του. Πάντα είχε μια γλυκιά καλημέρα για όλους.

Πιο κάτω συνάντησε την κυρα Κατίνα, την αδύνατη και ξερακιανή γυναίκα που έχει το ψιλκατζίδικο της γειτονιάς. Αυτή, η Σταυρούλα, δεν τη συμπαθούσε καθόλου, γιατί πάντα έβαζε τις φωνές στα κακόμοιρα τα παιδιά που θα τύχαινε να ψωνίσουν στο άχαρο κατάστημά της και έκαναν καμία μικρή ζημιά.

- 2.** Να βρεις το συνδεδετικό ρήμα και το κατηγορούμενο στις παρακάτω προτάσεις:

	Συνδ. ρήμα	Κατηγορούμενο
Η κάμαρή μου είναι μικρή.
Σήμερα φαίνομαι άρρωστος.
Η θεία μου έγινε δικηγόρος.
Η πόρτα του σπιτιού μου είναι ξύλινη.
Το κρεβάτι μου είναι άσπρο.
Το ψωμί γίνεται από το σιτάρι.
Το φεγγάρι ήταν γεμάτο χθες.

- 3.** Γράψε τρεις προτάσεις με τα συνδεδετικά ρήματα είμαι, φαίνομαι, γίνομαι

είμαι :

φαίνομαι :

γίνομαι:

- 4.** Συμπλήρωσε δίπλα στα ουσιαστικά δικά σου επίθετα που να ταιριάζουν:

κάμπος	τραπεζαρία
λουλούδι	κήπος
πόρτα	θάλασσα
ουρανός	νερό
μπισκότο	ποτήρι

- 5.** Να γράψεις προτάσεις με τις λέξεις της καρτέλας :

ζωγραφική :

ζωγράφος :

επιγραφή :

μπογιά :

χαρτί :

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ

Γραμματικό φαινόμενο

- * *Μετοχές* είναι τύποι των ρημάτων που μοιάζουν με τα επίθετα. Υπάρχουν δύο ειδών μετοχές:
- * *Οι ενεργητικές* που λήγουν σε *-οντας ή -ώντας*
- * *Οι παθητικές* που λήγουν σε *-μένος, -μένη, -μένο*
- * Τα επίθετα που τελειώνουν σε *-ικος* γράφονται με *γιώτα (ι)* εκτός απ' το δανεικός και θηλυκός.
- * Τα επίθετα που τελειώνουν σε *-ιμος* γράφονται με *γιώτα (ι)* εκτός απ' τα : πρόθυμος, εύθυμος και επίσημος.
- * Τα επίθετα που τελειώνουν σε *-ινος* γράφονται με *γιώτα (ι)* εκτός απ' τα : φωτεινός, σκοτεινός και ορεινός.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε τις μετοχές που σχηματίζονται απ' τα ρήματα:

-οντας ή -ώντας

-μένος,η,ο

πρήζω
κλείνω
ασπρίζω
λύνω
αγαπώ
τραγουδώ
ράβω
κουμπώνω
πουλώ
αγοράζω

2. Απ' τα ουσιαστικά σχημάτισε επίθετα με την κατάληξη *-ινος*:

καλοκαίρι	πηλός
μαλλί	γυαλί
χαλκός	ξύλο
χαρτί	πρωί
θάλασσα	μεσημέρι

ΑΓΩΝΑΣ ΔΡΟΜΟΥ

Γραμματικό φαινόμενο

* Οι λέξεις που μας φανερώνουν αριθμό ή σειρά λέγονται *αριθμητικά*.

Π.χ. τρία παπούτσια

Τα αριθμητικά μπορεί να είναι *επίθετα* (τρία) ή *ουσιαστικά* (τριάδα)

* Τα αριθμητικά που μας φανερώνουν ορισμένο πλήθος προσώπων, ζώων ή πραγμάτων λέγονται *απόλυτα αριθμητικά*.

* Τα αριθμητικά που μας φανερώνουν τη θέση που έχει κάτι σε μια σειρά από όμοια πράγματα λέγονται *τακτικά αριθμητικά*.

Π.χ. Η Τρίτη είναι η δεύτερη μέρα της εβδομάδας.

*Γραμματικές δραστηριότητες***1.** Γράψε τα αριθμητικά:

1.	ένας, μία, ένα	πρώτος, πρώτη, πρώτο	μονάδα
2.	δύο	δεύτερος,η,ο	δυάδα
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
20.
30.
40.
50.
60.
70.
80.
90.
100.

2. Βάλε τα παρακάτω αριθμητικά στην ομάδα που πρέπει:

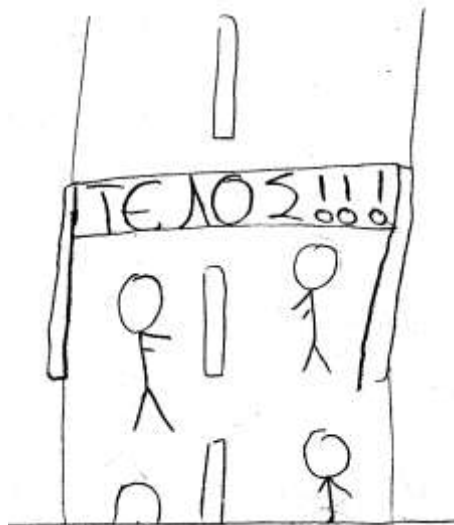
δέκα, δωδέκατος, δέκατος, χίλια, πρώτος, δεκαπέντε, ένα, τρίτη, δώδεκα, τρία, οχτώ, όγδοος, χιλιοστός

Απόλυτα :

.....

Τακτικά :

.....

3. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με αριθμητικά:

Πήγα και αγόρασα (12) ποτήρια.

Ο Φεβρουάριος είναι ο μήνας του χρόνου.

Η αδερφή μου έχει περίπου (23) μολύβια.

Ο Αναστάσης στους αγώνες κολύμβησης βγήκε (3) και πήρε το χάλκινο μετάλλιο.

Ο χρόνος έχει (4) εποχές, (12) μήνες και (365) μέρες.

Ο μήνας έχει (30) μέρες.

Είναι το (4) βράδυ που βλέπω άσχημα όνειρα.

4. Γράψε πως λέγεται αυτό που έχει:

εννιά + σελίδες

τρεις + συλλαβές

οχτώ + τόμος

δεκαπέντε + συλλαβές

τέσσερις + στίχος

πέντε + γωνίες

τέσσερις + πλευρές

πέντε + πόρτες

μία + συλλαβή

ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΕΣ

Συντακτικό φαινόμενο

* Το **κατηγορούμενο** μπορεί να είναι **ουσιαστικό** ή **αντωνυμία**.
 Π.χ. Η φίλη μου είναι κολυμβήτρια. *Αυτή* είναι κολυμβήτρια.
 «η φίλη μου» είναι το Υποκείμενο (το βρίσκουμε ρωτώντας «ποιος»)
 «είναι», είναι το ρήμα.
 «**κολυμβήτρια**» - «**αυτή**» είναι το κατηγορούμενο (μας δείχνει «τι είναι»,
 «τι φαίνεται», «τι γίνεται» το υποκείμενο).

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να βρεις το συνδετικό ρήμα και το κατηγορούμενο στις παρακάτω προτάσεις:

	Συνδ. ρήμα	Κατηγορούμενο
Ο λύκος θεωρείται άγριο ζώο.
Ο μπαμπάς μου εκλέχτηκε πρόεδρος.
Σου φαίνομαι για χαζός;
Κάθε μέρα γίνομαι ψηλότερος.
Το κτήμα ήταν πανέμορφο.
Η χελώνα είναι αργό ζώο.
Όλα αυτά που κάνεις φαίνονται αστεία.
Ο Νίκος εκλέχτηκε αρχηγός της τάξης.
Το κρύο ήταν τσουχτερό.
Η Χριστίνα έγινε παιδίατρος.
Ο ήλιος φαίνεται λαμπερός.
Το δωμάτιο ήταν σκοτεινό.

2. Γράψε τις αντίθετες λέξεις:

βαρύς	αργά
σβήνω	προσέχουν
πρώτοι	ευκολύνομαι
κλείνουν	επικίνδυνα
σκονίζουν	ξεδίψασα
αόρατος	σπάνια
στενεύω	ξυπόλητες
πλατιές	λογαριάζουν

3. Σχημάτισε σύνθετες λέξεις με τις προθέσεις:

παρά +		από +	
δέρνω	βλέπω
δίνω	γίνομαι
κάμπω	δείχνω
κινώ	θήκη
αλλάζω	ζημιώνω
λαμβάνω	διοργανώνω
κρατώ	μένω
λείπω	ζητώ
μένω	διώχνω
ξηλώνω	δίνω
μακραίνω	καλώ
νόμος	βράδυ

4. Κύκλωσε τα επίθετα στο παρακάτω κείμενο και ύστερα να τα γράψεις στα τρία γένη τους:

Η φίλη μου η Μαρία είναι πολύ καλό και ήσυχο κορίτσι. Κάθε μέρα παίζουμε τα πιο παράξενα παιχνίδια και δε μαλώνουμε ποτέ. Έρχεται στο μικρό μας σπίτι ή πάω εγώ στο δικό μας, που είναι πολύ μεγάλο και άνετο. Οι γονείς μας με αγαπούν πολύ και κάθε φορά μου λένε πόσο ευγενική, υπάκουη και καλοσυνάτη είμαι. Αλλά και γω τους αγαπώ γιατί μας αφήνουν να παίζουμε στο φωτεινό δωμάτιο μας Μαρίας και μας κερνούν πάντα δροσερά φρούτα και κρύα αναψυκτικά.

Αρσενικό

θηλυκό

ουδέτερο

.....

.....

Ο ΜΑΣΤΡΟ – ΖΑΝΝΗΣ

Συντακτικό φαινόμενο

* Μία πρόταση μπορεί να έχει τη μορφή : *Υποκείμενο – Ρήμα – Κατηγορούμενο.*

* Το κατηγορούμενο μπορεί να είναι εμπρόθετος προσδιορισμός (δηλαδή ουσιαστικό με πρόθεση).

Π.χ. Ο παππούς μου είναι *από το Μεσολόγγι* .

Από πού είναι ο παππούς μου; από το Μεσολόγγι (εμπρόθετος προσδιορισμός)

* Ο εμπρόθετος προσδιορισμός μπορεί να μετατραπεί και σε επίθετο: *Μεσολογγίτης.*

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Γράψε, στις παρακάτω προτάσεις, το κατηγορούμενο σαν εμπρόθετο προσδιορισμό:

Η σκάλα είναι ξύλινη.

Η σκάλα είναι από ξύλο.

Η γλάστρα είναι πλαστική.

.....

Το γάντι είναι μάλλινο.

.....

Το παπούτσι είναι δερμάτινο.

.....

Η αλυσίδα είναι χρυσή.

.....

Το τσιμπιδάκι είναι συρμάτινο.

.....

Η σκάλα είναι μαρμάρινη.

.....

Το ποτιστήρι είναι πλαστικό.

.....

Το ποτήρι είναι γυάλινο.

.....

Το βιβλίο είναι χάρτινο.

.....

Ο φίλος μου είναι Βολιώτης.

.....

- 2.** Γράψε στις παρακάτω προτάσεις το κατηγορούμενο σαν επίθετο:

Η φίλη μου είναι από την Πάτρα.

Η φίλη μου είναι Πατρινή.

Η τζαμαρία είναι από γυαλί.

.....

Το δαχτυλίδι είναι από ασήμι.

.....

Η κάλτσα είναι από συνθετικό.

.....

Το βάζο είναι από μπρούτζο.

.....

Το πιάτο είναι από πορσελάνη.

.....

Το ψωμί είναι από σιτάρι.

.....

ΟΛΟΙ ΕΙΧΑΝ ΔΙΚΙΟ

Συντακτικό φαινόμενο

* Μπορώ να αλλάξω προτάσεις με τη μορφή Y – P – A σε προτάσεις με τη μορφή Y – P – K.

Π.χ. Ο Γιώργος ράβει ρούχα. (Y – P – A)

Ο Γιώργος είναι ράφτης. (Y – P – K)

* Το *υποκείμενο* μπαίνει πάντα στην *Ονομαστική*.

* Το κατηγορούμενο μπαίνει στην ίδια πτώση συνήθως με το υποκείμενο, δηλαδή στην *Ονομαστική*.

* Το *αντικείμενο* μπαίνει συνήθως στην *Αιτιατική πτώση*.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να αλλάξεις τις προτάσεις, όπως στο παράδειγμα:

Τι είναι;	Τι κάνει;
Ο Χρήστος είναι ξυλοκόπος.	κόβει ξύλα
Ο Κώστας είναι επιπλοποιός.
Η Κική είναι γιατρός.
Η Μανταλένα είναι ζωγράφος.
Ο Σωτήρης είναι βιβλιοπώλης.
Ο Στάθης είναι λαχειοπώλης.
Ο Κοσμάς είναι δικαστής.
Η Μίνα είναι χορεύτρια.
Η Πολυξένη είναι πιανίστρια.
Η κ. Ελένη είναι διευθύντρια σχολείου.

2. Να αλλάξεις τις προτάσεις όπως στο παράδειγμα:

Τι κάνει;	Τι είναι;
Ο Βασίλης πουλάει μικροπράγματα.	Είναι μικροπωλητής.
Ο Θωμάς παίζει κιθάρα.
Ο Κωστής βόσκει πρόβατα.
Ο Θανάσης σχεδιάζει ρούχα.
Ο Παύλος πουλάει ρούχα.
Ο Μιχάλης παρασκευάζει γλυκά.

- Ο Αποστόλης μαγειρεύει.
- Ο Παντελής καθαρίζει τους δρόμους.
- Ο Μανόλης διευθύνει την ορχήστρα.
- Ο Δημήτρης βγάζει φωτογραφίες.

3. Στις παρακάτω προτάσεις να βρεις σε ποια πτώση είναι τα ουσιαστικά και να τα γράψεις στην κατάλληλη στήλη:

	Ονομαστική	Αιτιατική
Ο Θύμιος είναι χτίστης.	Ο Θύμιος χτίστης	
Ο Θύμιος χτίζει σπίτια.

Ο Θόδωρος πουλάει βιβλία.

Ο Θόδωρος είναι βιβλιοπώλης.

Ο Πάνος καθαρίζει δρόμους.

Ο Πάνος είναι οδοκαθαριστής.

Ο Μάνος ζωγραφίζει πίνακες.

Ο Μάνος είναι ζωγράφος.

Ο Λουκάς κυνηγά ζώα.

Ο Λουκάς είναι κυνηγός.

Ο Φώτης έχει φαρμακείο.

Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Χώρισε τις σύνθετες λέξεις στα συνθετικά τους:

ηλιοκαμένος	:	+
μαρουλόφυλλο	:	+
χαρτοπετσέτα	:	+
αγριόχορτο	:	+
μπανανόφλουδα	:	+
καρυδότσουφλο	:	+
χαρτοφύλακας	:	+
πεπονόφλουδα	:	+
κουτοπόνηρος	:	+
χρυσόσκονη	:	+
χαρτοπόλεμος	:	+
ερημονήσι	:	+
σημαιοστολισμένος	:	+
μαντρότοιχος	:	+
κωδωνοκρούστης	:	+
χαρτορίχτρα	:	+
τραπεζομάντιλο	:	+
Πρωταπριλιά	:	+
τσοπανόσκυλο	:	+
Πρωτομαγιά	:	+
χαρτομάντιλο	:	+
ηλιαχτίδα	:	+
λαχανόκηπος	:	+

2. Γράψε τις αντίθετες λέξεις:

αρχαίος	δροσερός
τυχερός	φτηνός
δύσκολα	ήμερο
αναμμένος	παπουτσωμένος
ψηλότερος	κοντόχοντρος
βολεύομαι	παχαίνω
βάφω	ταπεινός
κατήφορος	μαζί

3. Μετέτρεψε τις προτάσεις στον άλλο αριθμό:

Εγώ ντύθηκα, πλύθηκα και έφυγα για το σχολείο.
.....

Εσύ ξεκουράστηκες, χαλάρωσες και ονειρεύτηκες τη θάλασσα.
.....

Αυτός κολύπησε, γυμνάστηκε και επέστρεψε σπίτι του.
.....

Εμείς ξεσκονίσαμε, σφουγγαρίσαμε και πλύναμε τα ρούχα.
.....

Εσείς ντραπήκατε, κοκκινίσατε και φύγατε με την ουρά στα σκέλια.
.....

Αυτοί έπαιξαν, γέλασαν και διασκέδασαν με τη ψυχή τους.
.....

4. Σχημάτισε μετοχές σε –οντας ή –ώντας και –μένος,η,ο:

κρατώ	κρατώντας	κρατημένος,η,ο
ζητώ
τραβώ
δένω
λύνω
διαλέγω
κόβω
ράβω

5. Γράψε προτάσεις με τις λέξεις της καρτέλας :
(τόσοσ, ματιά, φτωχός, χρονιά, λύπη)

τόσος :

ματιά :

φτωχός :

χρονιά :

λύπη :

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ

Συντακτικό φαινόμενο

* Πολλά ρήματα χρειάζονται για συμπλήρωμα *δύο αντικείμενα* και όχι ένα.

Π.χ. Η Δήμητρα έλυσε τις ασκήσεις στο τετράδιο.

1ο αντικείμενο : «Τι» έλυσε η Δήμητρα; τις ασκήσεις.

2ο αντικείμενο: «πού» έλυσε η Δήμητρα τις ασκήσεις; στο τετράδιο

Το 1^ο αντικείμενο απαντά στην ερώτηση «τι;».

Το 2^ο αντικείμενο απαντά στην ερώτηση «που;», «με ποιον;», «σε ποιον;», «για ποιον;», «με τι;».

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το κατάλληλο ουσιαστικό:

(στη γιαγιά, προϊόντα, ένα παραμύθι, τους αρρώστους, ένα έργο, το μουσείο, το σπίτι του, την ζωγραφιά, με λουλούδια, τα παιχνίδια τους, παγωτά, την αδερφή της, τα λαχανικά της)

Η μαμά έδειξε το φόρεμα

Τα παιδιά χάρισαν στο ορφανοτροφείο

Οι καταστηματάρχες προμηθεύονται απ' τους προμηθευτές.

Η γειτόνισσα μας κέρασε πολλά

Η μητέρα λέει στην αδερφή μου κάθε βράδυ.

Ο γιατρός εξετάζει στο ιατρείο του.

Η Κωνσταντίνα βοηθάει

Η αδερφή μου είδε στον κινηματογράφο.

Ο αδερφός μου επισκέφτηκε στην Αθήνα.

Το κορίτσι χάρισε στη δασκάλα της.....

Η γιαγιά περιποιείται

Τα παιδιά στόλισαν την αίθουσα

Ο Αντρέας σκέφτεται

2. Συμπλήρωσε τις προτάσεις όπως στο παράδειγμα :

- «Ποιος» : ~~Ο παππούς~~, Η θεία μου, Η μαμά, Ο Μπάμπης, Η κυρα-Θοδώρα, Ο Μανόλης, Ο Γιώργος, Η Μαρίνα, Οι μαθητές
- «κάνει» : έστειλε, έραψε, γράφουν, χάρισε, πούλησε, αγόρασε, πήγε, ~~έδωσε~~, έστειλε
- «τι» : ένα γράμμα, τις ασκήσεις τους, ένα δώρο, το αυτοκίνητό του, τη χαλασμένη τηλεόραση, ~~σανό~~, ένα κουστούμι, το στυλό της, ένα δέμα
- «σε ποιον» : στη φίλη της, στο τετράδιό τους, σε μία μάντρα αυτοκινήτων, στον ξάδερφό του, ~~στο άλογό του~~, στο μαστορά, στο σύζυγό της, στην αδερφή του, σε μας

<u>Ποιος</u>	<u>κάνει</u>	<u>τι</u>	<u>σε ποιον</u>
Ο παππούς	δίνει	σανό	στο άλογό του
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Συμπλήρωσε τις προτάσεις όπως παραπάνω :

- «Ποιος» : Οι νοικοκυρές, Οι μαθητές, Οι γεωργοί, Οι μαθήτριες, Οι μοδίστρες, Τα μωρά, Ο Μάνος
- «κάνει» : πίνουν, θερίζουν, ποτίζουν, λύνουν, καταβρέχει, ράβουν, σβήνουν
- «τι» : φορέματα, τις ασκήσεις τους, τη Μίνα, τα χωράφια τους, τις γλάστρες τους, τα λάθη τους, το γάλα τους
- «με τι» : με το μπιμπερό, με μολύβι, με το λάστιχο, με το ποτιστήρι, με τις θεριστικές μηχανές, με τις μηχανές ραψίματος, με τη γόμα

<u>Ποιος</u>	<u>κάνει</u>	<u>τι</u>	<u>με τι</u>
.....
.....
.....
.....
.....

Η ΓΙΑΓΙΑ

Συντακτικό φαινόμενο

* Στις προτάσεις του τύπου Υ – Ρ – Α – Α το ένα αντικείμενο μπορεί να είναι *στην γενική* και το άλλο *στην αιτιατική*.

Π.χ. Το παιδάκι έδωσε ένα φιλί του μπαμπά του.

Του έδωσε ένα φιλί.

* Το *πρώτο αντικείμενο* απαντά στην ερώτηση «*τι;*»

* Το *δεύτερο αντικείμενο* απαντά στην ερώτηση «*ποιανού – τίνος;*» Το αντικείμενο αυτό μπορεί να είναι ουσιαστικό ή αντωνυμία και σε πτώση γενική.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να αντικαταστήσεις τα υπογραμμισμένα ουσιαστικά με αντωνυμίες:

Το μωρό δάγκωσε το δάχτυλο της αδερφή του.

Το μωρό της δάγκωσε το δάχτυλο.

Αγόρασα στη φίλη μου ένα δώρο.

.....

Η Κοκκίνοσκουφίτσα πήγε της άρρωστης γιαγιάς της φαγητό.

.....

Η κακιά μάγισσα έδωσε της Χιονάτης ένα δηλητηριασμένο μήλο.

.....

Ο πρίγκιπας έδωσε ένα φιλί της ωραίας κοιμωμένης και αυτή ξύπνησε.

.....

Τα πουλιά έφαγαν τα ψίχουλα του Κοντορεβυθούλη και δε βρήκε το δρόμο.

.....

Τα λουλούδια του κυρ-Αντρέα μαράθηκαν.

.....

2. Δώσε σύντομες απαντήσεις στις ερωτήσεις, όπως στο παράδειγμα:

Έπλυνες τα δόντια του μωρού;	Ναι , του τα έπλυνα. Όχι, δεν του τα έπλυνα.
Είπες τα μαντάτα της μαμάς;
Έδωσες το φάρμακο της κυρίας;
Έφερες δώρο της Νάντιας;
Έστειλες γράμμα του φίλου σου;
Ζήτησες συγνώμη της δασκάλας σου;
Έδωσε η Μαρία της Ντανιέλας τη γόμα;

3. Γράψε τις προτάσεις όπως στο παράδειγμα:

Έδωσα το βιβλίο σ' αυτόν.	Του έδωσα το βιβλίο.
Δάνεισε χρήματα σε μένα.
Πήγα δώρο σ' αυτή.
Σύστησε τη φίλη του σε μας.
Έδειξα τα παιχνίδια μου σ' αυτόν.
Χάρισε σε μένα λουλούδια.
Είπα σ' αυτόν την αλήθεια.
Έδωσα τη μπάλα του Γιώργου.
Έφερα τα ρούχα της μαμάς.
Άνοιξα την πόρτα της Έλλης.
Είπα τα νέα στους γονείς μου.
Έφερα τα γράμματα του πατέρα.

4. Γράψε προτάσεις με τις λέξεις της καρτέλας :
(σφίγγω, πάντα, δίσκος, δανείζω)

σφίγγω :

πάντα :

δίσκος :

δανείζω :

ΤΑ ΔΩΡΑ ΤΟΥ ΠΟΛΥΧΙΟΝΗ

Γραμματικό φαινόμενο

Τα παροξύτονα ισοσύλλαβα ουσιαστικά που δεν κατεβάζουν τον τόνο τους στη γενική είναι:

- ♥ Τα αρσενικά σε –ας και σε –ος
- ♥ Τα θηλυκά σε –α
- ♥ Τα ουδέτερα σε –ο

Τα προπαροξύτονα ισοσύλλαβα ουσιαστικά που δεν κατεβάζουν τον τόνο τους είναι:

- ♥ Τα αρσενικά σε –ος
- ♥ Τα ουδέτερα σε –ο

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε τα ισοσύλλαβα ουσιαστικά στη γενική ενικού και πληθυντικού:

	Γενική Ενικού	Γενική Πληθυντικού
ο κλητήρας
το κάστανο
ο σωλήνας
το μήλο
το βύσσινο
ο κήπος
ο ανήφορος
η σελίδα
η αγελάδα
το πλοίο
ο λόφος
ο λύκος
ο ταμίας
ο χειμώνας
ο κάμπος
ο ράφτης

- 2.** Να κλίνεις τα παροξύτονα ισοσύλλαβα ουσιαστικά:
(ο δρόμος, ο κήπος)

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλητ.

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλητ.

- 3.** Να κλίνεις τα παροξύτονα ισοσύλλαβα ουσιαστικά :
(ο σωλήνας, ο αγώνας)

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλητ.

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλητ.

- 4.** Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις :

γαλαζωπός, γαλάζιος, γαλαζόπετρα, γαλαζοαίματος

.....

ΤΕΣΣΕΡΑ ΑΔΕΡΦΙΑ

Γραμματικό φαινόμενο

* *Ομώνυμες ή ομόηχες* λέξεις λέγονται οι λέξεις που ακούγονται το ίδιο έχουν όμως διαφορετική σημασία και ορθογραφία.

Π.χ. ο τοίχος (του σπιτιού) , το τείχος (μιας πόλης)

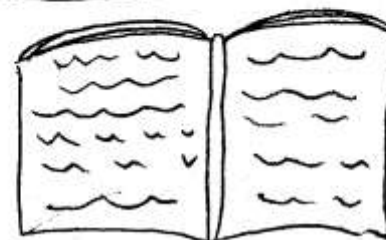
* *Παράνυμα* λέγονται οι λέξεις που έχουν διαφορετική σημασία, μοιάζουν όμως στην προφορά.

Π.χ. αμυγδαλιά – αμυγδαλές

*Γραμματικές δραστηριότητες***1.** Γράψε μία ομόηχη:

βόλος
 Μήλος
 όμως
 πια
 Αίγινα
 λίτρα
 πάλι
 νιφάδες
 Μαίρη
 Ηλίας
 καλό
 αυτί
 έλη
 χήρος
 πάρτυ
 δίχτυ

θύρα
 χείλια
 κλίμα
 φύλο
 δράμα
 ζωή

2. Γράψε την κάθε μία λέξη στον οικογένεια που ανήκει:

νερώνω, δρομάκι, σπιτικό, μυτούλα, πεζοδρόμιο, σπίτι αεροδρόμιο, σπιτίσιος, μυταράς, ξεμύτισε, δρομάρα, σπιτάκι, νερουλάς, ξεμύτισε, δρομέας, πεζόδρομος, σπιταρόνα, σπιτονοικοκύρης, σπιτοκάλυβο

νερό

.....

μύτη

.....

δρόμος

.....

σπίτι

.....

3. Γράψε δίπλα σε κάθε μία λέξη μία παρώνυμη:
(σήραγγα, οφείλω, στήλη, νομός, γερός, σφαγείο, φύλο, θολός)

στύλος

νόμος

γέρος

σφαγείο

θολός

φύλλο

ωφελώ

σύριγγα

4. Να σχηματίσεις προτάσεις με τα ακόλουθα παρώνυμα:

γέρνω :

γερνώ :

αχόρταγος :

αχόρταστος :

στύλος :

στήλη :

νόμος :

νομός :

5. Σχημάτισε προτάσεις βάζοντας το δεύτερο ουσιαστικό στη γενική
Ενικού και πληθυντικού:

ο αριθμός – η σελίδα

ο αριθμός της σελίδας
οι αριθμοί των σελίδων

το πότισμα – ο ανθόκηπος

.....

το γύρισμα – ο ανεμόμυλος

.....

.....

το σφύριγμα – το τρένο

το λύγισμα – το σίδερο

η βροχή – ο χειμώνας

τα νέα – η εφημερίδα

το σόφλι – το αμύγδαλο

η σπηλιά – ο δράκος

το κάψιμο – το ξύλο

το φύλλο – το βιβλίο

το γραφείο – ο διευθυντής

η σπηλιά – ο βράχος

το χρώμα – το φεγγάρι

το τραγούδι – το πουλί

ο επιβάτης – το τρένο

6. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις:

στραγγαλίζω, στραγάλι, στραγγαλιστής, στραγγιστήρι, στραγγιστός

.....

.....

ΕΝΑΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ ΦΙΛΟΣ

Γραμματικό φαινόμενο

Τα ουσιαστικά που κατεβάζουν τον τόνο τους στη γενική ενικού και πληθυντικού είναι:

- ♥ Τα προπαροξύτονα αρσενικά σε –ος
- ♥ Τα προπαροξύτονα ουδέτερα σε –ο
- ♥ Τα προπαροξύτονα ουδέτερα σε –ος

Τα ουσιαστικά που κατεβάζουν τον τόνο τους στη γενική πληθυντικού είναι:

- ♥ Τα προπαροξύτονα αρσενικά σε –ας
- ♥ Τα παροξύτονα αρσενικά σε –ας και –ης
- ♥ Τα παροξύτονα θηλυκά σε –α και –η
- ♥ Τα παροξύτονα ουδέτερα σε –ος

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Κλίνε τα παροξύτονα ουσιαστικά (πρόσεχε, κατεβάζουν τον τόνο τους) :
(ο πολίτης, ο ναύτης, ο ταμίας, το κράτος)

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.

.....

Γεν.

.....

Αιτ.

.....

Κλητ.

.....

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.

.....

Γεν.

.....

Αιτ.

.....

Κλητ.

.....

Ο ΠΡΩΤΕΑΣ
Γραμματικό φαινόμενο

Το άρθρο *της* το χρησιμοποιούμε στη *γενική ενικού*,
ενώ το άρθρο *τις* στην *αιτιατική πληθυντικού*.
Το άρθρο *τον* το χρησιμοποιούμε στην *αιτιατική*
ενικού, ενώ το άρθρο *των* στη *γενική πληθυντικού*.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Βάλε τον ή των όπου πρέπει :

..... επιβάτη επιβατών
..... καθηγητή καθηγητών
..... ψάλτη ψαλτών
..... αθλητή αθλητών
..... ποιητή ποιητών
..... μαθητή μαθητών
..... επιστάτη επιστατών
..... πολίτη πολιτών
..... πελάτη πελατών

2. Βάλε το κατάλληλο άρθρο της ή τις :

..... βάρκας βάρκες μαμάς
..... πολιτείας πολιτείες βελόνας
..... αρκούδας αρκούδες αυλές
..... μητέρας μητέρες πλατείες
..... μαμάδες βελόνες χώρες
..... κλωστές κλωστής κουρτίνας
..... αυλής πλατείας πάπιες
..... δόξας δόξες λίμνες
..... χώρας κουρτίνες δασκάλες
..... μηχανές μηχανής κυρίες
..... πάπιας λίμνης	
..... μηλιάς μηλιές	
..... δασκάλας κυρίας	

3. Ένωσε τα άρθρα με τα ουσιαστικά που πρέπει:

χώρας		μπάλες
ρίζας		πλάκες
χώρες		κούτσας
ρίζες	τις	μπάλας
γιορτής		κούτσες
σελίδας		πλάκας
σελίδες		καλύβας
γιορτές		φωτογραφίες
βρύσες	της	λακκούβας
εικόνες		λακκούβες
βρύσης		καλύβες
εικόνας		φωτογραφίας

4. Ένωσε τα άρθρα με τα ουσιαστικά που ταιριάζουν:

φίλων		μηχανικό
κρότων		κηπουρό
γιατρών		ληστών
φίλο	τον	κακοποιών
κρότο		μηχανικών
γιατρό		κηπουρών
οδηγό		ληστή
οδηγών	των	κακοποιό
κυνηγό		μανάβη
γιατρό		βιβλιοπώληδων
γιατρών		μανάβηδων
κυνηγών		βιβλιοπώλη

5. Γράψε ένα κείμενο με τις λέξεις της καρτέλας :
(άμμος, ξαπλώνω, δέρμα, ό,τι, βασιλιάς, βασίλισσα, στενοχωρώ,
στενοχωριέμαι)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΤΟ ΑΓΓΟΝΑΚΙ ΤΟΥ ΤΣΑΓΚΑΡΗ

Γραμματικό φαινόμενο

Τα ανισοσύλλαβα ουσιαστικά μπορεί να είναι:

Αρσενικά σε -ης

θηλυκά σε -α

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Κλίνει τα οξύτονα ανισοσύλλαβα ουσιαστικά σε -ης : (ο χιμπαντζής, ο πεταλωτής)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- 2.** Βάλε τις ή της :

.....μοδίστρεςμοδίστραςπροσευχές
.....προσευχήςγλάστρεςγλάστρας
.....καρέκλαςκαρέκλεςκουζίνας
.....κουζίνεςησυχίαςλατρείας
.....μανιακήςμανιακέςσκιάς
.....σκιέςκαλήςκαλές
.....κακήςκακέςψευτιές
.....ψευτιάςμαύρεςμαύρης
.....τρελήςτρελέςθάλασσας
.....θάλασσεςστεριάςστεριές
.....βροχήςβροχές	

- 3.** Κλίνει τα παροξύτονα ανισοσύλλαβα ουσιαστικά σε -ης :
(ο βαρκάρης, ο μανάβης)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- 4.** Βάλε το κατάλληλο άρθρο το(ν) ή των, τις ή της :

Τα παιχνίδια παιδιών.	Τα δέντρα κήπων.
τα όργανα μουσικών.	Είδα παππού μου.
Επισκέφτηκα αδερφό μου.	Άκουσαθείο να έρχεται.
Οι σκιές δέντρων.	Τα νερά ποταμών.
Τα σύνορα κόσμων.	Τα καπέλα μαστόρων
Άκουσαφωνέςπαιδιών.	Η καμπάνα εκκλησίας.
Τα σίδερα φυλακής.	Οι σταγόνες βροχής.
Ο κρότος βροντής.	Η φωνή μητέρας.
Φοβάμαι αστραπές.	Καθάρισα πατάτες.

- 5.** Γράψε προτάσεις με τις λέξεις της καρτέλας :

βελόνα :

.....

φούρναρης :

.....

καφετζής :

.....

τρόφιμα :

.....

ΣΤΗ ΛΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε με τα ομόηχα άρθρα το(ν) ή των :

..... μαθητή
εργάτη
 σπουδαστή
 καφετζή
 λυράρη
 μανάβη
 βιβλιοπώλη
 τσαγκάρη
 φοιτητή
 ναύτη

..... μαθητών
 εργατών
 σπουδαστών
 καφετζήδων
 λυράρηδων
 μανάβηδων
 βιβλιοπώληδων
 τσαγκάρηδων
 σπουδαστή
 ναυτών

2. Γράψε τη γενική ενικού και αιτιατική πληθυντικού των ουσιαστικών:

	Γενική Ενικού	Αιτιατική Πληθυντικού
η γιορτή
η ανάγκη
η καμπή
η καμήλα
η γάτα
η ζωή
η λουρίδα
η κοπέλα
η γραμμή
η αδερφή
η ελπίδα
η βρύση
η σκιά
η καρδιά
η σκεπή
η ώρα

3. Γράψε την Αιτιατική Ενικού και Γενική Πληθυντικού των ουσιαστικών :

	Αιτιατική Ενικού	Γενική Πληθυντικού
ο τοίχος	τον τοίχο	των τοίχων
ο ψαράς
ο βοσκός
ο αδερφός
ο κυνηγός
ο παππούς
ο κάμπος
ο αγρός
ο αγρότης
ο κρεοπώλης
ο φίλος
ο άνθρωπος
ο ανήφορος
ο άγγελος
ο κόσμος
ο ουρανός
ο καιρός
ο ύπνος
ο φύλακας

4. Μετέφερε τις προτάσεις στον άλλο αριθμό :

Ο παππούς αγαπάει πολύ το εγγονάκι του.

.....

Ο ψαράς βγαίνει για ψάρεμα κάθε πρωί.

.....

Οι αλεπούδες τρέφονται με κόττες.

.....

Το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό.

.....

Τα παιδιά ζωγραφίζουν στους τοίχους.

.....

ΟΙ ΓΛΑΡΟΙ (τα ονόματά τους)

Γραμματικό φαινόμενο

- * Τα ρήματα που τελειώνουν σε *–εύω*, γράφονται με *έφιλον ύφιλον (ευ)* εκτός απ' το κλέβω και σέβομαι.
- * Τα ρήματα που τελειώνουν σε *–αίνω* γράφονται με *άλφα γιώτα (αι)* εκτός απ' τα : μένω, πλένω, δένω και τα παράγωγά τους.
- * Τα ρήματα που τελειώνουν σε *–έρνω* γράφονται με *έφιλον (ε)* εκτός απ' το : παίρνω
- * Τα ρήματα που τελειώνουν σε *–άβω* γράφονται με *βήτα (β)* εκτός απ' τα : παύω, αναπαύω. κλπ.

*Γραμματικές δραστηριότητες***1.** Υπογράμμισε τα ρήματα των προτάσεων:

- * Ο συμμαθητής μου ο Γιάννης δε φέρνει ποτέ γόμα στο σχολείο και πάντα παίρνει τη δική μου.
- * Ο παππούς μου σκάβει τον κήπο του νωρίς το πρωί για να μην τον πιάνει ο ήλιος.
- * Πήρες καλούς βαθμούς στο β' τρίμηνο;
- * Μην το σέρνεις έτσι το καημένο το μωρό!!
- * Δεν έπαψα ποτέ να αγαπάω τη φίλη μου τη Σοφία κι ας μαλώσαμε.
- * Υπάρχει ζωή στη Γη επειδή την ζεσταίνει ο ήλιος.
- * Όταν βγαίνω από το σπίτι φροντίζω να κλειδώνω δύο φορές την πόρτα.
- * Οι γονείς μου κάθε χρόνο μαζεύουν τα σταφύλια απ' το αμπέλι μας όταν αυτά ωριμάσουν και φτιάχνουν κρασί.
- * Κάθε χρόνο εμείς σπέρνουμε φασολάκια και καρότα στον κήπο μας.
- * Αυτοί που κλέβουν τα πράγματα των άλλων αργά ή γρήγορα τιμωρούνται.
- * Κάθε μεσημέρι αναπαύομαι λιγάκι.
- * Κάθε φορά που μπαίνω στην τουαλέτα, κλειδώνω την πόρτα.
- * Οι μοδίστρες μπορούν να ράψουν οτιδήποτε.
- * Κώστα, γυρεύω το τετράδιο των Εργασιών μου, μήπως το έχεις δει πουθενά;
- * Εμείς τα παιδιά πρέπει να σεβόμαστε τους μεγαλύτερους.
- * Μένω στην οδό Χίου, αριθμός 21.
- * Εσύ πλένεις τα χέρια σου πριν το φαγητό;

ΟΙ ΓΛΑΡΟΙ (η απελευθέρωσή τους)

Γραμματικό φαινόμενο

* Τα ρήματα που στον Ενεστώτα τελειώνουν σε *-ώνω*, διατηρούν το *ωμέγα (ω)* και στους άλλους χρόνους.

π.χ. δηλώνω – δήλωνα – δήλωσα

* Τα ρήματα που στον Ενεστώτα τελειώνουν σε *-ίζω*, διατηρούν το *γιώτα (ι)* και στους άλλους χρόνους.

Π.χ. δροσίζω – δρόσιζα – δρόσισα – έχω δροσίσει

* Τα ρήματα που τελειώνουν σε *-ώ* με τόνο, στην Ενεργητική φωνή, στον Αόριστο και στο Μέλλοντα Στιγμιαίο γράφονται με *ήτα (η)*.

Π.χ. τσιμπώ – τσίμπησα – θα τσιμπήσω

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Γράψε τα ρήματα στον Αόριστο και Μέλλοντα στιγμιαίο στο α' πρόσωπο ενικού αριθμού:

Αόριστος

Μέλλοντα Στιγμιαίος

ξηλώνω
ψηλώνω
ανθίζω
τριγυρίζω
αναρρώνω
ποτίζω
θαμπώνω
λερώνω
μαυρίζω
καληνυχτιζώ
καμαρώνω
τραπεζώνω
χτίζω
μουρμουρίζω

2. Γράψε τα ρήματα στον Αόριστο και Μέλλοντα στιγμιαίο στο α' πρόσωπο ενικού αριθμού:

	Αόριστος	Μέλλοντας Στιγμιαίος
τραγουδῶ
αναπολῶ
ζητῶ
τραβῶ
καλῶ
ρωτῶ
αγαπῶ
τσιμπολογῶ
παρακαλῶ
ευχαριστῶ

3. Συμπλήρωσε τις σωστές καταλήξεις, στο αντίστοιχο πρόσωπο (-άβω, -αύω, -έρνω, -αίρνω, -έβω, -εύω, -ένω, -αίνω):

- * Ὅποιος αθλητής ασκείται πολύ, π..... κάποιο μετάλλιο.
- * Κάθε βράδυ, όταν πέφτω για ύπνο ανά..... τη λάμπα στο κομοδίνο δίπλα μου.
- * Κάθε μεσημέρι εγώ συνηθίζω να αναπ..... για καμία ωρίτσα.
- * Μη σ..... τα πόδια σου στο πάτωμα, είναι ενοχλητικό πολύ.
- * Οι γονεῖς μου ξοδ..... όλα τους τα χρήματα για να συντηρήσουν την οικογένειά τους.
- * Οι γονεῖς δεν πρέπει να δ..... τα παιδιά, αλλά να συζητούν μαζί τους.
- * Τα καλοκαίρια πηγαίνω με τον πατέρα μου στη λίμνη και ψαρ.....
- * Ο συμμαθητής μου, ο Παύλος, μ..... στην ίδια πολυκατοικία με μένα.
- * Είναι παράνομο να κλ..... κανείς.
- * Κάθε Κυριακή πρωί, πηγ..... με τη μητέρα μου στην εκκλησία.

4. Συμπλήρωσε με αι ή ε και τόνισε τις λέξεις :

κοντ.....νω	πλ...νω	ακριβ.....νω	κλ.....βω
ανασ.....νω	μαθ.....νω	μαρ.....νω	μακρ.....νω
μ.....νω	ζεστ.....νω	δ.....νω	βγ.....νω
πετυχ.....νω	φ.....νομαι	ανεβ.....νω	αναστ.....νω
κουτσ.....νω	χορτ.....νω	βαθ.....νω	λεπτ.....νω,
παχ.....νω			

Ο ΜΙΔΑΣ

Γραμματικό φαινόμενο

* Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ώ** (με τόνο) στην ενεργητική φωνή σχηματίζουν τον Αόριστο και το Μέλλοντα στιγμιαίο με **ήτα(η)**.

Καταλήξεις ρημάτων
Αορίστου και Μέλλοντα Στιγμιαίου

	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Αόριστος</td> <td style="width: 50%;">Μέλλ. Στιγμ.</td> </tr> <tr> <td>-ησα</td> <td>-ήσω</td> </tr> <tr> <td>-ησες</td> <td>-ήσεις</td> </tr> <tr> <td>-ησε</td> <td>-ήσει</td> </tr> <tr> <td>-ήσαμε</td> <td>-ήσουμε</td> </tr> <tr> <td>-ήσατε</td> <td>-ήσετε</td> </tr> <tr> <td>-ησαν</td> <td>-ήσουν</td> </tr> </table>	Αόριστος	Μέλλ. Στιγμ.	-ησα	-ήσω	-ησες	-ήσεις	-ησε	-ήσει	-ήσαμε	-ήσουμε	-ήσατε	-ήσετε	-ησαν	-ήσουν	
Αόριστος	Μέλλ. Στιγμ.															
-ησα	-ήσω															
-ησες	-ήσεις															
-ησε	-ήσει															
-ήσαμε	-ήσουμε															
-ήσατε	-ήσετε															
-ησαν	-ήσουν															

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Κλίνε τα ρήματα στον Αόριστο και Μέλλοντα Στιγμιαίο:

<p>Αόριστος</p> <p>αψηφώ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>Μέλλοντας Στιγμιαίος</p> <p>θα αψηφήσω</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>κολλώ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>θα κολλήσω</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ΤΟ ΠΙΟ ΠΟΛΥΤΙΜΟ ΔΩΡΟ

Γραμματικό φαινόμενο

* Τα ρήματα που τελειώνουν σε *-ω* ανήκουν στην *πρώτη συζυγία*.

* Τα ρήματα που τελειώνουν σε *-ώ* ανήκουν στη *δεύτερη συζυγία*.

*ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΛΙΣΗΣ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ**Ενεργητική φωνή**Πρώτη συζυγία -ω*

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλ. Εξακ .
δένω	έδενα	έδεσα	θα δένω
δένεις	έδενες	έδεσες	θα δένεις
δένει	έδενε	έδεσε	θα δένει
δένουμε	δέναμε	δέσαμε	θα δένουμε
δένετε	δένατε	δέσατε	θα δένετε
δένουν	έδεναν	έδεσαν	θα δένουν
Μέλλ. Στιγμ.	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Μέλλ. Συντελεσμένος
θα δέσω	έχω δέσει	είχα δέσει	θα έχω δέσει
θα δέσεις	έχεις δέσει	είχες δέσει	θα έχεις δέσει
θα δέσει	έχει δέσει	είχε δέσει	θα έχει δέσει
θα δέσουμε	έχουμε δέσει	είχαμε δέσει	θα έχουμε δέσει
θα δέσετε	έχετε δέσει	είχατε δέσει	θα έχετε δέσει
θα δέσουν	έχουν δέσει	είχαν δέσει	θα έχουν δέσει

Δεύτερη συζυγία: -ώ

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος
τσιμπώ (τσιμπάω) τσιμπάς τσιμπά (τσιμπάει) τσιμπούμε (τσιμπάμε) τσιμπάτε τσιμπούν (τσιμπάν(ε))	τσιμπούσα τσιμπούσες τσιμπούσε τσιμπούσαμε τσιμπούσατε τσιμπούσαν	τσίμπησα τσίμπησες τσίμπησε τσιμπήσαμε τσιμπήσατε τσίμπησαν
Μέλλ. Εξακ .	Μέλλ. Στιγμ.	Παρακείμενος
θα τσιμπώ (θα τσιμπάω) θα τσιμπάς θα τσιμπά (θα τσιμπά) θα τσιμπούμε (θα τσιμπάμε) θα τσιμπάτε θα τσιμπούν (θα τσιμπάνε)	θα τσιμπήσω θα τσιμπήσεις θα τσιμπήσει θα τσιμπήσουμε θα τσιμπήσετε θα τσιμπήσουν	έχω τσιμπήσει έχεις τσιμπήσει έχει τσιμπήσει έχουμε τσιμπήσει έχετε τσιμπήσει έχουν τσιμπήσει
Υπερσυντέλικος	Μέλλ. Συντελ	
είχα τσιμπήσει είχες τσιμπήσει είχε τσιμπήσει είχαμε τσιμπήσει είχατε τσιμπήσει είχαν τσιμπήσει	θα έχω τσιμπήσει θα έχεις τσιμπήσει θα έχει τσιμπήσει θα έχουμε τσιμπήσει θα έχετε τσιμπήσει θα έχουν τσιμπήσει	

Γραμματικές δραστηριότητες

- Βρες από το κείμενο «Το πιο πολύτιμο δώρο» 3 ρήματα στον ενεστώτα και 3 ρήματα στον Αόριστο:

Ενεστώτας.....
Αόριστος.....

2. Κλίνε τα ρήματα σε όλους τους χρόνους:

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλ. Εξακ.
-----------	-------------	----------	-------------

λύνω	έλυνα	έλυσα	θα λύνω
------	-------	-------	---------

.....
.....
.....
.....
.....

Μέλλ. Στιγμ.	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Μέλλ. Συντ.
--------------	--------------	----------------	-------------

θα λύσω	έχω λύσει	είχα λύσει	θα έχω λύσει
---------	-----------	------------	--------------

.....
.....
.....
.....
.....

Ενεστώτας τρυπώ (τρυπάω)	Παρατατικός τρυπούσα	Αόριστος τρύπησα
-----------------------------	-------------------------	---------------------

.....
.....
.....
.....
.....

Μέλλ. Εξακ. θα τρυπήσω	Μέλλ. Στιγμ. θα έχω τρυπήσει
---------------------------	---------------------------------

.....
.....
.....
.....
.....

Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Μέλλ. Συντ.
--------------	----------------	-------------

έχω τρυπήσει	είχα τρυπήσει	θα τρυπώ (θα τρυπάω)
--------------	---------------	----------------------

.....
.....
.....
.....
.....

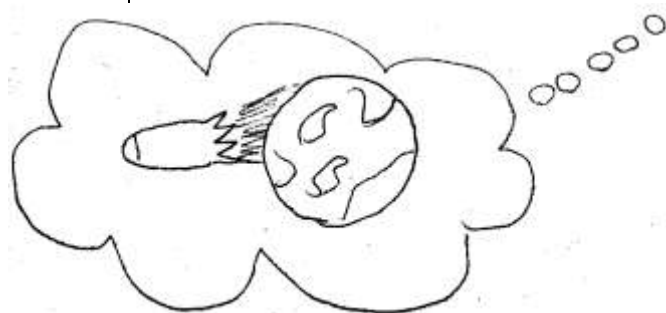
ΣΤΟΝ ΥΠΝΟ ΜΟΥ

Γραμματικό φαινόμενο

Τα ρήματα που ανήκουν στην παθητική φωνή σχηματίζουν τον αόριστο σε **-ήκα με ήτα (η)**.

*Καταλήξεις ρημάτων
Παθητικού Αορίστου*

Αόριστος
-ηκα
-ηκες
-ηκε
-ήκαμε
-ήκατε
-ήκαν

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Κλίνε τα ρήματα στον Αόριστο:

Αόριστος

μπερδεύτηκα	τρυπήθηκα	ονειρεύτηκα
μπερδεύτηκες
μπερδεύτηκε
μπερδευτήκαμε
μπερδευτήκατε
μπερδεύτηκαν

2. Γράψε τα ρήματα στην παθητική φωνή στο α' ενικό πρόσωπο του ενεστώτα και αορίστου:

Ενεργητική φωνή

Παθητική φωνή

Ενεστώτας

Αόριστος

πιάνω
δέρνω
σπέρνω
φοβίζω

ανοίγω
βρέχω
ζαλίζω
σβήνω
πληρώνω
στολίζω
ψήνω

3. Να μεταφέρεις την πρόταση σε όλα τα πρόσωπα:

Εγώ κοιμήθηκα και ονειρεύτηκα πως ανέβηκα στο βουνό.

.....

.....

.....

.....

.....

4. Γράψε τα ακόλουθα ρήματα στον παθητικό αόριστο:

Αόριστος Παθητικής φωνής

ψήνομαι
μαγειρεύομαι
βράζομαι
αχνίζομαι
τσιγαρίζομαι
τηγανίζομαι
τρυπιέμαι
αναπαύομαι
στολίζομαι
μακιγιάρομαι
αγαπιέμαι
λατρεύομαι
πουλιέμαι
βασανίζομαι
φοβάμαι
λυπάμαι
σκεπάζομαι
βαπτίζομαι
λυγίζομαι

5. Κλίνε τα ρήματα στους ακόλουθους χρόνους:

Ενεστώτας

ρωτώ (ρωτάω)

.....

Παρατατικός

ρωτούσα

.....

Αόριστος

ρώτησα

.....

Μέλλοντας Στιγμιαίος

θα ρωτήσω

.....

Ενεστώτας
 νικώ (νικάω)

.....

Παρατατικός
 νικούσα

.....

Αόριστος

νίκησα

.....

Μέλλοντας Στιγμιαίος

θα νικήσω

.....

ΠΟΙΟΣ ΠΡΩΤΟΔΙΔΑΞΕ ΤΟ ΚΛΑΔΕΜΑ ΤΟΥ ΑΜΠΕΛΙΟΥ

Συντακτικό φαινόμενο

* Τη σύνταξη μιας πρότασης μπορούμε να την μετατρέψουμε από *ενεργητική* σε *παθητική* και αντίστροφα (το ρήμα δηλαδή της πρότασης από ενεργητικό να το μετατρέψουμε σε παθητικό).
 Π.χ. Ο κηπουρός ποτίζει τα λουλούδια. (ενεργητική σύνταξη)
 Τα λουλούδια ποτίστηκαν από τον κηπουρό. (παθητική σύνταξη)

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να γράψεις τις προτάσεις μετατρέποντας το ρήμα σε παθητικό (κάνοντας ότι αλλαγές χρειάζεται):

Η μητέρα ξεσκονίζει το δωμάτιο.

Οι άνθρωποι διαβάζουν περιοδικά.

Ο αέρας έριξε τις γλάστρες κάτω.

Τα παιδιά φύτεψαν δέντρα στο δάσος.

Ο γιατρός εξετάζει τους ασθενείς.

Οι μαθητές διαβάζουν βιβλία.

2. Να γράψεις τις προτάσεις μετατρέποντας το ρήμα σε ενεργητικό (κάνοντας όσες αλλαγές χρειάζεται):

Τα ρούχα πλύθηκαν απ' τη μητέρα.

Τα χωράφια οργώθηκαν απ' τους γεωργούς.

.....

Οι ελιές μαζεύτηκαν απ' τους αγρότες.

.....

Το φαγητό ετοιμάστηκε απ' τη κυρα-Μαριώ.

.....

Οι εγκληματίες τιμωρήθηκαν απ' την αστυνομία.

.....

3. Να κλίνεις το ρήμα στους ακόλουθους χρόνους :

Ενεστώτας

Παρατατικός

χτυπώ (χτυπάω)

χτυπούσα

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Αόριστος

Μέλλοντας Στιγμιαίος

χτύπησα

θα χτυπήσω

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Με τις λέξεις της καρτέλας να γράψεις ένα κείμενο :
(δέρνω, επίτηδες, πια, αμπέλι)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ο ΠΑΠΑΣ, Η ΑΛΕΠΟΥ ΚΑΙ Ο ΓΑΙΔΑΡΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΛΙΣΗΣ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Παθητική φωνή

Πρώτη συζυγία –ομαι

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος
δένομαι	δενόμουν	δέθηκα
δένεσαι	δενόσουν	δέθηκες
δένεται	δενόταν	δέθηκε
δενόμαστε	δενόμαστε	δεθήκαμε
δένεστε	δενόσαστε	δεθήκατε
δένονται	δένονταν	δέθηκαν
Μέλλ. Εξακ.	Μέλλ. Στιγμιαίος	
θα δένομαι	θα δεθώ	
θα δένεσαι	θα δεθείς	
θα δένεται	θα δεθεί	
θα δενόμαστε	θα δεθούμε	
θα δένεστε	θα δεθείτε	
θα δένονται	θα δεθούν	
Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Μέλλ. Συντελ.
έχω δεθεί	είχα δεθεί	θα έχω δεθεί
έχεις δεθεί	είχες δεθεί	θα έχεις δεθεί
έχει δεθεί	είχε δεθεί	θα έχει δεθεί
έχουμε δεθεί	είχαμε δεθεί	θα έχουμε δεθεί
έχετε δεθεί	είχατε δεθεί	θα έχετε δεθεί
έχουν δεθεί	είχαν δεθεί	θα έχουν δεθεί

Παθητική φωνή

Δεύτερη συζυγία –ιέμαι

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος
τσιμπιέμαι	τσιμπιόμουν	τσιμπήθηκα
τσιμπιέσαι	τσιμπιόσουν	τσιμπήθηκες
τσιμπιέται	τσιμπιόταν	τσιμπήθηκε
τσιμπιόμαστε	τσιμπιόμαστε	τσιμπηθήκαμε
τσιμπιέστε	τσιμπιόσατε	τσιμπηθήκατε
τσιμπιούνται	τσιμπιόνταν (τσιμπιούνταν)	τσιμπήθηκαν

Μέλλ. Εξακ.

Μέλλ. Στιγμ.

θα τσιμπιέμαι	θα τσιμπηθώ
θα τσιμπιέσαι	θα τσιμπηθείς
θα τσιμπιέται	θα τσιμπηθεί
θα τσιμπιόμαστε	θα τσιμπηθούμε
θα τσιμπιέστε	θα τσιμπηθείτε
θα τσιμπιούνται	θα τσιμπηθούν

Παρακείμενος

Υπερσυντέλικος

Μέλλ. Συντελ.

έχω τσιμπηθεί	είχα τσιμπηθεί	θα έχω τσιμπηθεί
έχεις τσιμπηθεί	είχες τσιμπηθεί	θα έχεις τσιμπηθεί
έχει τσιμπηθεί	είχε τσιμπηθεί	θα έχει τσιμπηθεί
έχουμε τσιμπηθεί	είχαμε τσιμπηθεί	θα έχουμε τσιμπηθεί
έχετε τσιμπηθεί	είχατε τσιμπηθεί	θα έχετε τσιμπηθεί
έχουν τσιμπηθεί	είχαν τσιμπηθεί	θα έχουν τσιμπηθεί

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Να κλίνεις σε όλους τους χρόνους της παθητικής τα ρήματα:

Ενεστώτας

λύνομαι

.....

Παρατατικός

λύνομουν

.....

Αόριστος

λύθηκα

.....

Μέλλ. Εξακ.
θα λύνομαι

.....
.....
.....
.....
.....

Μέλλ. Στιγμ.
θα λυθώ

.....
.....
.....
.....
.....

Μέλλ. Συντελ.
θα έχω λυθεί

.....
.....
.....
.....
.....

Παρακείμενος
έχω λυθεί

.....
.....
.....
.....
.....

Υπερσυντέλικος
είχα λυθεί

.....
.....
.....
.....
.....

Ενεστώτας
τρυπιέμαι

.....
.....
.....
.....
.....

Παρατατικός
τρυπιόμουν

.....
.....
.....
.....
.....

Αόριστος
τρυπήθηκα

.....
.....
.....
.....
.....

Μέλλ. Εξακ.
θα τρυπιέμαι

.....
.....
.....
.....
.....

Μέλλ. Στιγμ.
θα τρυπηθώ

.....
.....
.....
.....
.....

Μέλλ. Συντελ.
θα έχω τρυπηθεί

.....
.....
.....
.....
.....

Παρακείμενος
έχω τρυπηθεί

.....
.....
.....
.....
.....

Υπερσυντέλικος
είχα τρυπηθεί

.....
.....
.....
.....
.....

Η ΧΕΛΩΝΑ

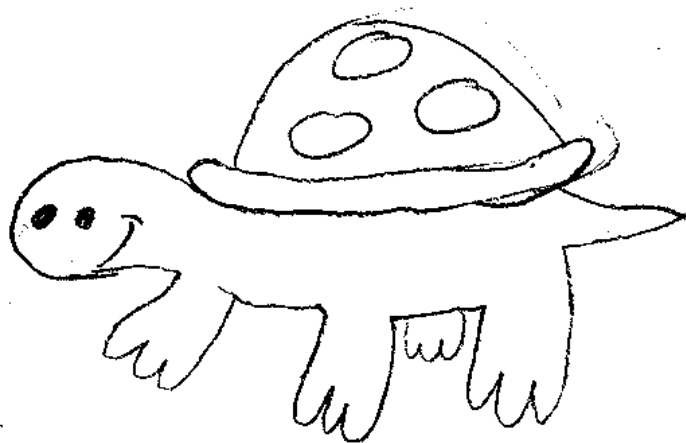
Γραμματικό φαινόμενο

Τα ρήματα που ανήκουν στην Παθητική φωνή έχουν τις εξής καταλήξεις στον ενεστώτα:

Καταλήξεις
Παθητικού Ενεστώτα

Ενεστώτας

- μαι
- σαι
- ται
- μαστε
- στε
- νται

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε τα ρήματα με τις καταλήξεις –μαι, -σαι, -ται, -νται :

- * Εγώ εργάζο..... σαν δασκάλα σε ένα Δημοτικό σχολείο.
- * Οι γονείς σου εργάζο..... πολύ σκληρά για να τα βγάλουν πέρα.
- * Μη νοιάζε..... θα φροντίσω εγώ για τις βαλίτσες.
- * Μην κοιμά..... πολύ το μεσημέρι γιατί το βράδυ θα έχεις αϋπνίες.
- * Όποιος μελετά πολύ κουράζε.....
- * Αυτές οι καλόγριες φαίνοντ..... πολύ βιαστικές.
- * Κάθε μέρα ξοδεύο..... πολλά χρήματα για φαγητό.
- * Καλά, περνιέ..... για έξυπνος;
- * Πότε επιτέλους θ' αρχίσεις να ντύνε.....; Θ' αργήσουμε!!
- * Συνέχεια παραπονιού..... ότι δεν τους φτάνει ο μισθός να συντηρηθούν.
- * Πότε θα έρθει η μέρα των γενεθλίων μου; Δεν κρατιέ..... άλλο!!
- * Όσο και να χτυπιέ..... αυτή τη χάρη δεν θα σου την κάνω.
- * Είσ..... πολύ καλό παιδί, γι' αυτό σ' αγαπώ!
- * Μη φοβά..... ! Εί..... εγώ δίπλα σου !

Ο ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ ΑΓΚΑΙΟΣ

Γραμματικό φαινόμενο

* Οι καταλήξεις των ρημάτων **–μαι, –με** και **–ται, –τε** ακούγονται το ίδιο αλλά γράφονται διαφορετικά.

* Η κατάληξη **–μαι** των ρημάτων γράφεται με **άλφα γιώτα(αι)** όταν είναι στο α' πρόσωπο ενικού αριθμού, στην παθητική φωνή και με **έψιλον (ε)** όταν είναι στο α' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού στην ενεργητική φωνή.

Π.χ. εγώ πλένομαι, εμείς πλένουμε

* Η κατάληξη **–ται** των ρημάτων γράφεται με **άλφα γιώτα(αι)** όταν είναι στο γ' πρόσωπο ενικού αριθμού, στην παθητική φωνή και με **έψιλον (ε)** όταν είναι στο γ' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού στην ενεργητική φωνή.

Π.χ. αυτός πλένεται, εσείς πλένετε

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε τις καταλήξεις των ρημάτων –μαι ή –με :

εγώ

εμείς

πλένο.....

πλένου.....

κρύβο.....

κρύβου.....

λερώνο.....

λερώνου.....

ζαλίζο.....

ζαλίζου.....

κουράζο.....

κουράζου.....

ανταμείβο.....

ανταμείβου.....

κουμπώνο.....

κουμπώνου.....

γράφο.....

γράφου.....

τρώγο.....

τρώ.....

2. Συμπλήρωσε τις καταλήξεις –ται, –τε των ρημάτων

αυτός,ή,ό

εσείς

πλένε.....

πλένε.....

κρύβε.....

κρύβε.....

λερώνε.....

λερώνε.....

ζαλίζε.....

ζαλίζε.....

ΚΑΛΑΝΤΑ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να μετατρέψεις την ενεργητική σύνταξη σε παθητική:

Ο ξυλουργός έφτιαξε μία βιβλιοθήκη.
.....

Ο μανάβης πούλησε σαράντα κιλά μπανάνες.
.....

Ο υδραυλικός επιδιόρθωσε τις χαλασμένες βρύσες.
.....

Ο ελαιοχρωματιστής έβαψε τον τοίχο της κουζίνας άσπρο.
.....

Η μαμά στόλισε το σαλόνι για τη γιορτή.
.....

2. Να μετατρέψεις την παθητική σύνταξη σε ενεργητική:

Το κρασί πουλήθηκε από τον ταβερνιάρη.
.....

Το κοτόπουλο ψήθηκε από τον μάγειρα.
.....

Το φόρεμα ράφτηκε από τη μοδίστρα.
.....

Το πάτωμα σφουγγαρίστηκε από την καθαρίστρια.
.....

Οι πατάτες τηγανίστηκαν από τη μαγείρισσα.
.....

3. Κλίνε τα ρήματα σε όλους τους χρόνους

Ενεστώτας

Παρατατικός

Αόριστος

ονομάζω

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

Μέλλ. Στιγμιαίος

Μέλλ. Εξακολ.

Παρακείμενος

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Υπερσυντέλικος

Μέλλ. Συντελεσμένος

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ενεστώτας

Παρατατικός

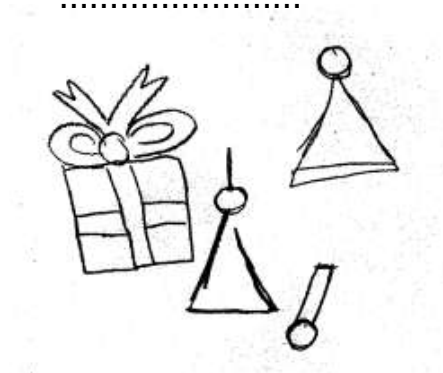
Αόριστος

τραυματίζω

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Μέλλ. Στιγμαιαίος

Μέλλ. Εξακολ.

Παρακείμενος

.....

.....

.....

Υπερσυντέλικος

Μέλλ. Συντελεσμένος

.....

.....

4. Να μεταφέρεις τις προτάσεις στον άλλο αριθμό:

Θα τσιμπολογήσω λίγο κασέρι και σαλάμι.

.....

Αγάπησα πολύ το σκύλο που βρήκα ένα βράδυ στο δρόμο μου.

.....

Του ψιθύρισα λίγες κουβέντες στο αυτί.

.....

Βιάσου, θα αργήσω για τη δουλειά μου.

.....

Γλεντήσαμε με την ψυχή μας.

.....

Τραγουδήσαμε πολύ δυνατά και μας έκαναν παρατήρηση οι γείτονες.

.....

.....

Γυαλίσαμε όλα τα ασημικά μέσα σε ένα απόγευμα.

.....

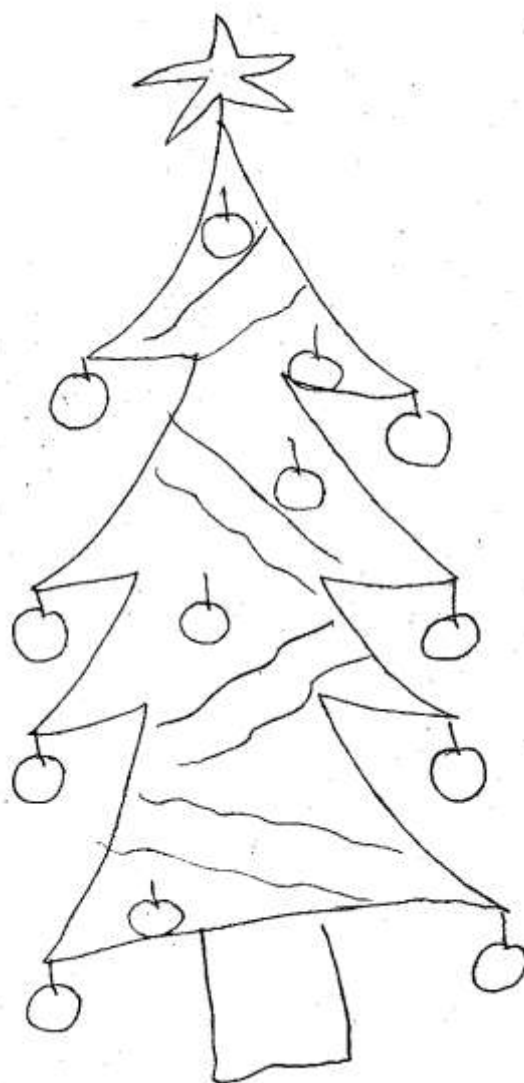
5. Γράψε τις συνώνυμες:

παράξενο	όμορφο
μαντάτο	βουνό
ησυχάζω	πόρτα
κότα	δουλειά
πλάι	μαμά

6. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις:

αγκυλώνω, αγκομαχώ, αγκιστρώνω, άγκυρα, αγκιλώνω

.....

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ο Νεοελληνική Γραμματική της Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού, Χρίστος Τσολάκης, Ο.Ε.Δ.Β. Αθήνα 1991
- ο Ελληνικό Λεξικό (ο μεγάλος συνοπτικός θησαυρός) : Τεγόπουλος – Φυτράκης, έκδοση 1996
- ο Συντακτικό της Νέας Ελληνικής, βοήθημα για το δάσκαλο, Ο.Ε.Δ.Β.
- ο Νεοελληνική Γλώσσα, βιβλίο του δασκάλου, Γ΄ τάξη, Ο.Ε.Δ.Β.
- ο Γλωσσοφιλογικά Δ΄, Μελετήματα για τη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία Θανάσης Νάκας, αθήνα 2003
- ο Διδακτική Γλώσσα και κειμένων, Α΄, Β΄, Γ΄ τόμοι : Παπάς Αθανάσιος, Αθήνα
- ο Η παράξενη ιστορία του αλόγου και της λεύκας : Μπουλώτη
- ο Οι κάλοι της Κλάρας : Ντιμίτερ Ινκιοφ

Μπακογιάννη Ξανθή

Εικονογράφηση : Ειρήνη Βασδεκά-Μπακογιάννη

Αυτό το βιβλίο είναι γραμμένο σύμφωνα με το νέο αναλυτικό πρόγραμμα για τη Νεοελληνική Γλώσσα.

Ακολουθεί τις καθημερινές γραμματικές και συντακτικές ενότητες του σχολικού βιβλίου.

Αποτελεί μεγάλο βοήθημα για την καλύτερη κατανόηση των γλωσσικών φαινομένων από το μαθητή.

Μπακογιάννη Ξανθή

η γλώσσα μου

γραμματικές
και
συντακτικές
ασκήσεις

Γ' Δημοτικού
τόμος Β'

σύμφωνα με την ύλη
του σχολικού βιβλίου

Εικονογράφηση
Ειρήνη Βασδεκά Μπακογιάννη

Μπακογιάννη Ξανθή

η γλώσσα μου

Γ' Δημοτικού
Β' τεύχος

Θεωρία και ασκήσεις
γραμματικής
και
συντακτικού

Εικονογράφηση
Ειρήνη Βασδεκά Μπακογιάννη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελίδα

Πως ξεκίνησε το γράψιμο ενός σπουδαίου βιβλίου	
Το σπίτι και το μαγαζί	
Ένα αρχαίο χωριό	
Το πάθημα του Αλεκτρύωνα	
Υπομονή ως την 'Ανοιξη	
Κάτω απ' το χιόνι	
Ένας άγγελος	
Με το μεγάλο φορτηγό	
Ένας έξυπνος σκύλος	
Ο θυρωρός	
Ο πόλεμος των ζουζουνιών	
Στην αμμουδιά	
Η Παναγία και ο κλόουν	
Πατέρας και κόρες	
Ο χορός	
Ο Ερμής	
Ο Διόνυσος και το αμπέλι	
Για τη Λευτεριά	
Το κυπαρίσσι του Μυστρά	
Μέσα στη νύχτα	
Ένα γατάκι στον καθρέφτη	
Ο πατέρας ταξιδεύει	
Ο θαλασσοπόρος	
Έλεν Κέλλερ	
Στο γιατρό	
Πως αρχίζει ένα δράμα	
Τα μεγάλα όνειρα	
Περιστέρια	
Τα ζώα μου και τα πουλιά	
Στους ίσκιους των δέντρων	
Τα δέντρα του δρόμου	
Ένα θεριό όλο γλώσσα	
Μικρές αγγελίες	
Τενεκές μου και τενεκές σου	
Στο παλιό κάστρο	
Ο Ύλας	
Πρωτομαγιά	
Τρελή νυχτιά	
Το ποδόσφαιρο	

ΠΩΣ ΞΕΚΙΝΗΣΕ ΤΟ ΓΡΑΨΙΜΟ ΕΝΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Γραμματικό φαινόμενο

* *Επαυξημένη* λέγεται μία πρόταση όταν εκτός απ' τους κύριους όρους της (ρήμα, υποκείμενο) έχει κι άλλους όρους όπως αντικείμενο ή κάποιον προσδιορισμό που συμπληρώνει το νόημά της.

* *Επαυξημένη πρόταση μπορούν να δημιουργήσουν επίσης οι μετοχές, τα αριθμητικά επίθετα και τα απόλυτα αριθμητικά.*

Π.χ. Έφαγα πέντε ζεστά και νόστιμα κουλούρια.

* *Επίθετα* λέμε τις λέξεις που χαρακτηρίζουν, που μας φανερώνουν δηλαδή τι λογής είναι τα ουσιαστικά.

* Τα επίθετα βρίσκονται στο ν ίδιο αριθμό, γένος και πτώση με τα ουσιαστικά που χαρακτηρίζουν.

Π.χ. Ο όμορφος άντρας, η όμορφη γυναίκα, το όμορφο παιδί

* Τα επίθετα σε *-ιος* γράφονται με γιώτα (*ι*).

* Με *έψιλον γιώτα (ει)* γράφονται τα επίθετα : άδειος, ισόγειος, υπόγειος, αντρίκειος, πρόβειος, βόρειος, λείος, γυναικείος, υπόγειος, θείος

* Με *όμικρον γιώτα (οι)* γράφονται τα επίθετα : γελοίος, όμοιος

* Με *ύψιλον (υ)* γράφεται το επίθετο : κρύος

* *Αριθμητικά* λέγονται οι λέξεις εκείνες που μας φανερώνουν αριθμούς.

Π.χ. πέντε, δέκα, έξι, τριπλάσιος, δωδεκάδα

* Τα επίθετα που μπαίνουν μπροστά απ' τα ουσιαστικά, συμπληρώνουν το νόημα μιας πρότασης και λέγονται *επιθετικοί προσδιορισμοί*.

Π.χ. Η καλοκαιρινή νύχτα ήταν πολύ γλυκιά.

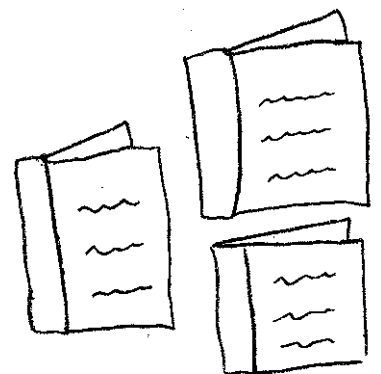
Γραμματικές δραστηριότητες

1. Μετέτρεψε τις προτάσεις σε επαυξημένες χρησιμοποιώντας τα επίθετα απ' την παρένθεση :

(παλιές, παλιό, καταπληκτικά, πανέμορφο, δυνατό, χρυσά)

Το παλικάρι ξέρει κι άλλο μονοπάτι.

Το *καλό* το παλικάρι ξέρει κι άλλο μονοπάτι.

Τα παράθυρα έτριζαν απ' τον άνεμο.
.....

Οι βρύσες στάζουν συνέχεια.
.....

Η νονά μου μου έφερε ένα φόρεμα.
.....

Βρήκα στα σκουπίδια ένα παιχνίδι.
.....

Οι γυναίκες έχουν πολλά κοσμήματα.
.....

Η γιαγιά μου λέει παραμύθια.
.....

- 2.** Μετέτρεψε τις προτάσεις σε επαυξημένες χρησιμοποιώντας τις μετοχές απ' την παρένθεση :

(κουρασμένη, χαλασμένη, ληγμένο, φημισμένος, μεταχειρισμένο)

Νοικιάσαμε ένα σπίτι.
Νοικιάσαμε ένα βαμμένο σπίτι.

Αγοράσαμε ένα αυτοκίνητο.
.....

Πετάξαμε την τηλεόρασή μας.
.....

Ο Οδυσσέας Ελύτης είναι ποιητής.
.....

Η μητέρα μου επιστρέφει σπίτι μετά τη δουλειά της.
.....

Έφαγα ένα γιαούρτι και πόνεσε η κοιλιά μου.
.....

3. Γράψε στη γενική πτώση τα παρακάτω αριθμητικά επίθετα :

- ένας : Τα βιβλία *ενός* μαθητή.
 μία : Δε θυμάμαι το όνομα πόλης που πήγα πρόσφατα.
 ένα : Το ποδήλατο φίλου μου έσπασε.
 τρεις : Η εκδρομή των φίλων τους έμεινε αξέχαστη.
 τέσσερις : Απ' το δρόμο ακούγονται τα κλάματα παιδιών.

4. Γράψε τα παρακάτω αριθμητικά επίθετα στα τρία γένη :

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
200	διακόσιοι	διακόσιες	διακόσια
300
400
500
600
700
800
900
1.000

5. Με τις λέξεις της καρτέλας να γράψεις επαυξημένες προτάσεις :

ξύνω :

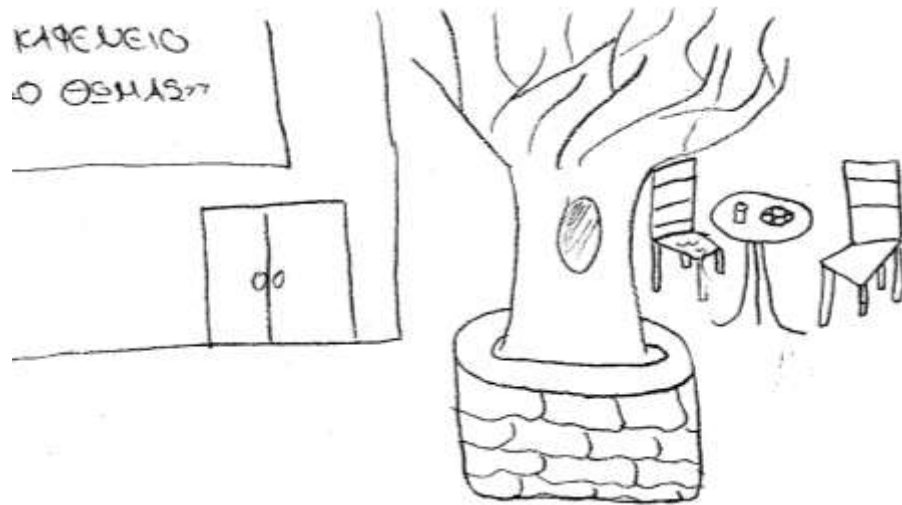
ξύστρα :

φασαρία :

πεντακόσιοι:

σχεδόν :

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΓΑΖΙ

Γραμματικό φαινόμενο

- * **Απλή** λέγεται μία πρόταση όταν έχει μόνο Υ – Ρ – Α.
- * **Επαυξημένη** λέγεται μία πρόταση όταν έχει και άλλους όρους, όπως τους επιθετικούς προσδιορισμούς.
Π.χ. Διάβασα ένα ωραίο βιβλίο.
- * **Τα προπαροξύτονα επίθετα** (αυτά δηλαδή που τονίζονται στην προπαραλήγουσα) δεν κατεβάζουν τον τόνο τους σε καμία πτώση.
- * Π.χ. ο όμορφος κήπος – του όμορφου κήπου

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε το επίθετο που παράγεται απ' τις παρακάτω λέξεις :

παράδεισος	παραδείσιος	ξεκουρδίζω
ξεραίνω	εξυπνάδα
ναυτιλία	κύλινδρος
ξεστρώνω	πλάι
σβήσιμο	συναίσθημα

2. Γράψε τα παρακάτω επίθετα και στα τρία γένη :

αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ο πονηρός

.....	η ανυπάκουη
ο ψηλός
.....	το δροσερό
.....	η βρομερή
ο άγιος
.....	η γειτονική
.....	το πελώριο
ο νηστικός
.....	το κουτσό
.....	η ξύλινη
.....	η κατεργάρα
ο άγριος

3. Βάλτε στα παρακάτω ουσιαστικά κατάλληλα επίθετα που να τα προσδιορίζουν :

ο πανέμορφος κήπος	ύαινα
..... σκύλος	καρακάξα
..... φαγητό	μπόρα
..... αλεπού	καμηλοπάρδαλη
..... θάλασσα	ελεφαντάκι

4. Γράψτε τα προπαροξύτονα επίθετα στη γενική ενικού και πληθυντικού:

	Γενική Ενικού	Γενική Πληθυντικού
ο όμορφος άντρας		
η άσχημη γυναίκα		
το άτολμο αγόρι		
το πράσινο λιβάδι		
το σπάνιο νόμισμα		
ο τίμιος άνθρωπος		
ο πλούσιος γέρος		
ο έξυπνος μαθητής		
το χάρτινο καπέλο		
ο τεράστιος τοίχος		
η υπάκουη μαθήτριά		
το πανύψηλο δέντρο		
ο άξιος μαθητής		

ΕΝΑ ΑΡΧΑΙΟ ΧΩΡΙΟ

Γραμματικό φαινόμενο

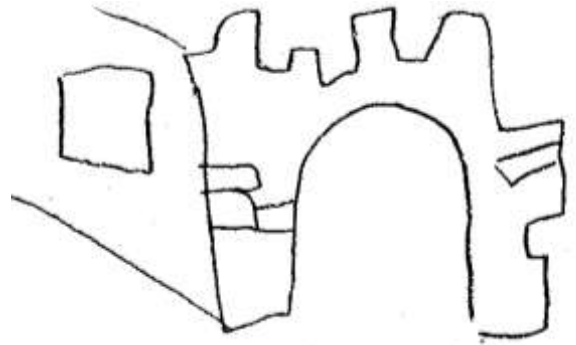
Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-αίος** γράφονται με **άλφα γιώτα (αι)**.

Εξαιρείται το : **νέος**

Ουσιαστικοποιημένα επίθετα λέμε τα επίθετα εκείνα που τα χρησιμοποιούμε σαν ουσιαστικά.

Π.χ. Όλοι αγαπάμε τους καλούς ανθρώπους.

Όλοι αγαπάμε τους καλούς.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να γράψεις τις φράσεις στον άλλο αριθμό :

ο χοντρός κορμός του δέντρου
ο απότομος γκρεμός του χωριού
τα μεγάλα ζώα του δάσους
η γαλάζια μπλούζα του μωρού
ο ακριβός πίνακας του ζωγράφου
οι αχόρταγοι λύκοι των βουνών
τα μικρά κουνελάκια των αγρών
η άγρια και σκοτεινή νύχτα
το ελαφρύ πούπουλο της χήνας
οι άσπροι τοίχοι των σπιτιών

2. Σχημάτισε τα τρία γένη των επιθέτων σε **-αίος** :

αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ακμαίος
ωραίος
τυχαίος
γενναίος
τελευταίος
πηγαίος
αρχαίος

προτελευταίος
 σπουδαίος

3. Υπογράμμισε τα επίθετα στις παρακάτω προτάσεις :

- ♥ Το παλιό αυτοκίνητο του μπαμπά μου χάλασε εντελώς.
- ♥ Με ενοχλούν τα μακριά μανίκια της μπλούζας μου.
- ♥ Οι νταλίκες μεταφέρουν μεγάλα φορτία από πόλη σε πόλη.
- ♥ Τα φαγητά των εστιατορίων είναι συνήθως άνοστα.
- ♥ Μ' αρέσει να μου χαϊδεύει το πρόσωπο το δροσερό αεράκι.
- ♥ Τα στενά ρούχα μ' εκνευρίζουν.
- ♥ Θέλω να φάω κάτι γιατί είμαι νηστικός απ' το πρωί.

4. Να γράψεις τα προπαροξύτονα επίθετα στην αιτιατική ενικού και πληθυντικού:

	Αιτιατική Ενικού	Αιτιατική Πληθυντικού
ο όμορφος άντρας		
η άσχημη γυναίκα		
το άτολμο αγόρι		
το πράσινο λιβάδι		
το σπάνιο νόμισμα		
ο τίμιος άνθρωπος		
ο πλούσιος γέρος		
ο έξυπνος μαθητής		
το χάρτινο καπέλο		
ο τεράστιος τοίχος		
η υπάκουη μαθήτριά		
το πανύψηλο δέντρο		
ο άξιος μαθητής		

5. Με τις λέξεις της καρτέλας να γράψεις επαυξημένες προτάσεις :

πυκνός, -ή, -ό:

σώζω, σώνω:

αντικρίζω :

όπλο :

απότομος :

ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΑΛΕΚΤΡΥΩΝΑ

Συντακτικό φαινόμενο

* Τα επίθετα που χαρακτηρίζουν τα ουσιαστικά ονομάζονται **επιθετικοί προσδιορισμοί**.

Π.χ. Ανεβήκαμε το ανώμαλο μονοπάτι.

* Μπορούμε επίσης να χρησιμοποιήσουμε και **μετοχές** ως προσδιορισμούς ουσιαστικών.

Π.χ. Έφαγα μία χαλασμένη μπανάνα.

* Πολλές φορές χρησιμοποιούμε τα επίθετα ή τις μετοχές χωρίς το άρθρο τους. Αυτά τα επίθετα ή μετοχές ονομάζονται **κατηγορηματικοί προσδιορισμοί** και μπαίνουν μετά το ουσιαστικό ή πριν το ουσιαστικό και το άρθρο.

Π.χ. Μου μίλησε με χαμηλή φωνή. Δροσερό το αεράκι, μας χάιδευε το πρόσωπο.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να κλίνεις τα παρακάτω επίθετα μαζί με τα ουσιαστικά :

Ενικός αριθμός

Ον. ο ωραίος ξενοδόχος
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον. η γενναία μητέρα
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον. το τελευταίο βιβλίο
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

- 2.** Κάνε τις προτάσεις επαυξημένες χρησιμοποιώντας ένα επίθετο ή μετοχή απ' την παρένθεση, όπως στο παράδειγμα :

(χαρούμενα, ντροπιασμένος, λυπημένος, κουρασμένοι και ταλαιπωρημένοι, καυτός, αργοπορημένο, τρικυμισμένη, άρρωστη)

Τα παιδιά ετοιμάστηκαν για την εκδρομή.

Χαρούμενα τα παιδιά ετοιμάστηκαν για την εκδρομή.

Το πλοίο έφτασε στο λιμάνι του Πειραιά.

.....

Ο κύριος μας είπε ότι η εκδρομή αναβλήθηκε.

.....

Η δασκάλα μας έκανε με δυσκολία το μάθημα σήμερα.

.....

Ο ήλιος μας έκαιγε το πρόσωπο.

.....

Ο Δημήτρης ζήτησε συγνώμη για τη ζημιά που έκανε.

.....

Φτάσαμε επιτέλους στα σπίτια μας.

.....

Η θάλασσα έκανε τις βάρκες να κουνιούνται.

.....

- 3.** Ξαναγράψε τις προτάσεις όπως στο παράδειγμα :

Η δυνατή βροχή χτυπούσε στο τζάμι.

Δυνατή η βροχή χτυπούσε στο τζάμι.

Το τρομαγμένο παιδί το έβαλε στα πόδια όσο πιο γρήγορα μπορούσε.

.....

Οι καλοί βαθμοί μου έκαναν τους γονείς μου ευτυχισμένους.

.....

Η άσπρη μου τσάντα λερώνεται πολύ γρήγορα.

Τα μαύρα μου παπούτσια ταιριάζουν με το μαύρο μου φόρεμα.

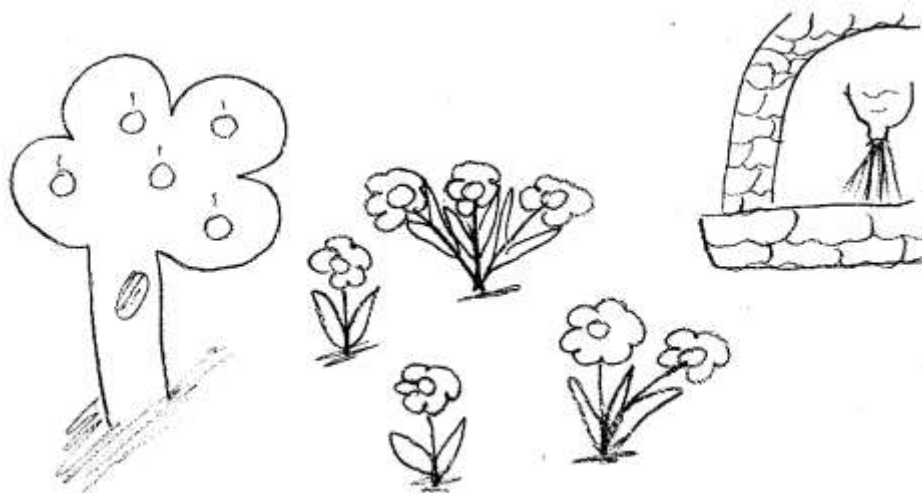
Το ροζ κρεβάτι μου ταιριάζει με το ροζ χρώμα του τοίχου.

Τα πολλά βιβλία που παίρνω στο σχολείο μου με κουράζουν πολύ.

4. Με τις λέξεις της καρτέλας να γράψεις ένα κείμενο :
(νόστιμος, τρομάζω, παύω, κιάλας, τρίβω)

ΥΠΟΜΟΝΗ ΩΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Συντακτικό φαινόμενο

Ο Γιάννης είναι έξυπνος.

Ο Κώστας είναι εξυπνότερος (ή πιο έξυπνος) από το Γιάννη.

* Τα παραθετικά των επιθέτων είναι:

Θετικός βαθμός: έξυπνος **Συγκριτικός βαθμός:** εξυπνότερος ή πιο έξυπνος

ΠΩΣ ΣΧΗΜΑΤΙΖΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΒΑΘΜΟΥΣ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Μονολεκτικά : Ο συγκριτικός βαθμός σχηματίζεται με τις καταλήξεις – ότερος, -ότερη, -ότερο και –ύτερος, -ύτερη, -ύτερο

Περιφραστικά : Ο Συγκριτικός βαθμός σχηματίζεται με το επίρρημα πιο και το επίθετο στο θετικό βαθμό

* Για να σχηματίσουμε τον Συγκριτικό βαθμό των επιρρημάτων χρησιμοποιούμε τις καταλήξεις –ότερα και -ύτερα

Π.χ. Καλύτερα ελεύθερος και νηστικός παρά δεμένος και χορτάτος.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να σχηματίσεις τον Συγκριτικό βαθμό των επιθέτων μονολεκτικά και περιφραστικά:

Θετικός βαθμός

Συγκριτικός βαθμός

	Μονολεκτικά	Περιφραστικά
έξυπνος	έξυπνότερος	πιο έξυπνος
φρόνιμος
ψηλός
ωραίος
νόστιμος
σκληρός
τίμιος
βαρύς
βαθύς
πονηρός
αλμυρός
πλατύς
πλούσιος
γρήγορος
στενός
φαρδύς
δυνατός
πράσινος
ώριμος
ευγενικός
πραγματικός
χρήσιμος
χαρωπός
φυσικός
αγριωπός
μόνιμος
εργατικός
γρήγορος

2. Να σχηματίσεις το Συγκριτικό βαθμό των επιρρημάτων μονολεκτικά και περιφραστικά :

Θετικός βαθμός

Συγκριτικός βαθμός

	Μονολεκτικά	Περιφραστικά
έξυπνα	έξυπνότερα	πιο έξυπνα
φρόνιμα
ψηλά

2. Χώρισε τα παρακάτω ουσιαστικά σε συγκεκριμένα και αφηρημένα :

τριαντάφυλλο, δουλειά, καμήλα, καλοπέραση, χώμα, εξυπνάδα, βιβλίο, μόρφωση, ανθοδοχείο, τεμπελιά, χαλί, κακοτυχία, πορτοφόλι, θάρρος, πρίζα, λιχουδιά, σπυργίτι, ομορφιά, πελεκάνος, κούραση

Συγκεκριμένα	Αφηρημένα
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Να κλίνεις τα ισοσύλλαβα αρσενικά σε –ης :

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον. ο γυμναστής	Ον.
Γεν.	Γεν.
Αιτ.	Αιτ.
Κλ.	Κλ.

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον. ο αγοραστής	Ον.
Γεν.	Γεν.
Αιτ.	Αιτ.
Κλ.	Κλ.

4. Να κλίνεις τα παρακάτω ισοσύλλαβα ουσιαστικά σε –ας :

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον. ο τραυματίας	Ον.
Γεν.	Γεν.
Αιτ.	Αιτ.
Κλ.	Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.	ο ταμίας	Ον.
Γεν.	Γεν.
Αιτ.	Αιτ.
Κλ.	Κλ.

5. Να κλίνεις τα παρακάτω ισοσύλλαβα ουσιαστικά σε –ος :

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.	ο κίνδυνος	Ον.
Γεν.	Γεν.
Αιτ.	Αιτ.
Κλ.	Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.	ο κηπουρός	Ον.
Γεν.	Γεν.
Αιτ.	Αιτ.
Κλ.	Κλ.

6. Γράψε πως λέγεται αυτός που :

γυμνάζει :	πουλάει λαχεία :
θαυμάζει :	πουλάει κρέας :
πληρώνει :	πουλάει άνθη :
ζυμώνει :	πουλάει τα πάντα :
φορτώνει :	

7. Γράψε τα ουσιαστικά στη γενική ενικού και γενική πληθυντικού :

Ονομαστική	Γενική Ενικού	Γενική Πληθυντικού
ο καρχαρίας
ο επαγγελματίας
ο αντιρρησίας
ο φασαρίας
ο τραυματίας
οπραματευτής
ο παγωτατζής
ο καφετζής

ΕΝΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ

Συντακτικό φαινόμενο

* Μέσα σε μία πρόταση, μπορεί να υπάρχει ένα ουσιαστικό δίπλα σ' ένα άλλο ουσιαστικό που να το προσδιορίζει και να συμπληρώνει το νόημά του.

* Όταν αυτό του ουσιαστικό βρίσκεται στην ίδια πτώση με το ουσιαστικό που προσδιορίζει λέγεται **ομοιόπτωτος προσδιορισμός**.

Π.χ. Η γειτόνισσά μου, η Μαρία, είναι πολύ καλή.

* Όταν το ουσιαστικό αυτό βρίσκεται σε διαφορετική πτώση α' το ουσιαστικό που προσδιορίζει λέγεται **ετερόπτωτος προσδιορισμός**.

Π.χ. Οι σταγόνες της βροχής ήταν χοντρές.

Γραμματικές δραστηριότητες.

1. Ν' αλλάξεις τις φράσεις χρησιμοποιώντας τον ετερόπτωτο προσδιορισμό του ουσιαστικού :

Μια απριλιάτικη μέρα
Μια μέρα του Απρίλη

Το κατσικίσιο γάλα

Το σπιτικό φαγητό

Ο καλοκαιρινός ήλιος

Τα φθινοπωρινά φύλλα

Το θαλασσινό αλάτι

Η σχολική εκδρομή

Ο καλοκαιρινός περίπατος

Το ουράνιο τόξο

Το πασχαλινό αυγό

Η εξεταστική περίοδος

Η ανοιξιιάτικη μπόρα

Το χριστουγεννιάτικο δέντρο

- 2.** Κάνε τις προτάσεις επαυξημένες χρησιμοποιώντας τον κατάλληλο ομοιόπρωτο προσδιορισμό απ' την παρένθεση :

(η Ξανθή, ο συμμαθητής μου, η διευθύντριά μας, την Πρωτοχρονιά, η φίλη μου, τα Χριστούγεννα)

Η Άννα Βίσση τραγουδάει πολύ καλά.

Η Άννα Βίσση, η τραγουδίστρια, τραγουδάει πολύ καλά.

Η Ευγενία έρχεται πολύ συχνά στο σπίτι μου να διαβάσουμε μαζί.

.....

Ο Κώστας κάθεται στο μπροστινό θρανίο.

.....

Τη μεγαλύτερη γιορτή της Χριστιανοσύνης τη γιορτάζουμε το Δεκέμβριο.

.....

Την πρώτη μέρα του χρόνου οι άνθρωποι παίζουν χαρτιά.

.....

Η δασκάλα μας μας μαλώνει όταν δεν προσέχουμε το μάθημα.

.....

Η κυρία Πίνη είναι ένας εξαιρετικός άνθρωπος.

.....

- 3.** Να γράψεις προτάσεις με τις λέξεις της καρτέλας :

ως :

.....

κορμί :

.....

έλατο :

.....

χτίστης:

.....

ΜΕ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΦΟΡΤΗΓΟ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε τα επίθετα στα τρία γένη που φανερώνουν :

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
φάρδος
μάκρος
πάχος
πλάτος
ύψος

2. Ξαναγράψε τις προτάσεις, όπως στο παράδειγμα :

Ο ευγενικός κύριος μου μίλησε πολύ γλυκά.

Ο κύριος, ευγενικός, μου μίλησε πολύ γλυκά.

Οι τρομαγμένες κότες έφυγαν γρήγορα όταν είδαν την αλεπού.

.....

Η λυπημένη κυρία έκανε πολλές μέρες να χαμογελάσει ξανά.

.....

Ο αμετανόητος κακοποιός δικάστηκε σε φυλάκιση 10 ετών.

.....

Ο ακούραστος εργάτης δούλεψε όλη την ημέρα στο μαγαζί του.

.....

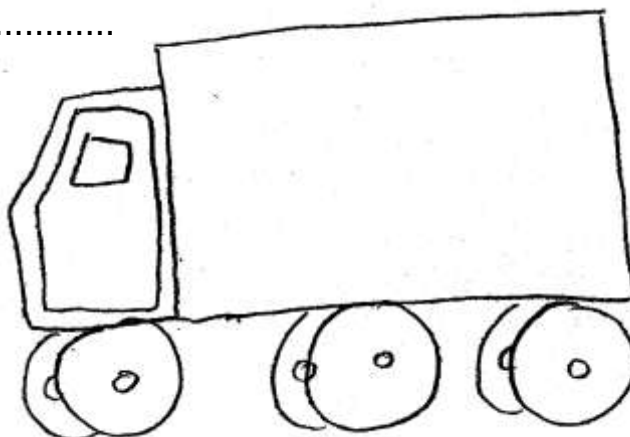
Η χαρούμενη μαθήτρια έδειξε τους βαθμούς της στους γονείς της.

.....

Ο οργισμένος καθηγητής έφυγε απ' την τάξη.

.....

.....

3. Γράψε τον συγκριτικό βαθμό των επιθέτων μονολεκτικά και περιφραστικά :

ωραία	ωραιότερη	πιο ωραία
βέβαια
εξαιρετική
πικρή
γλυκιά
τίμια
αγνή
ξάστερη
μαγευτική
αστραφτερή
υπερβολική
σκυθρωπή
ελαφριά
εύκολη
δύσκολη
λευκή
ζωηρή
σοφή
φοβερή
σκληρή

4. Κάνε συγκρίσεις χρησιμοποιώντας το παρά :

Καλύτερα νηστικός και ελεύθερος, παρά χορτάτος και δεμένος.

(πάμε εκδρομή – μείνουμε σπίτι)

.....

(πάμε αργά – σκοτωθούμε)

.....

(τρώμε λιγότερο – χοντροί)

.....

(μείνουμε σπίτι – βραχούμε)

.....

(κοιμηθούμε νωρίς – νυστάζουμε)

.....

5. Γράψε τα αντίθετα :

φορτωμένη	αφύλαχτος
κλάματα	αρχαίος
δίκιο	τελείωσε
λύθηκε	χάθηκε
ασυνήθιστοι	στενοί
πηγαίνουν	πιάνω
υπάκουος	πρωί
αργότερα	δέρνω
δύσκολα	μαλακώνει
ξηρός	παχύς
άναψα	φίλος
σιγότερα	καλύτερα
αγάπη	μιλώ

6. Γράψε τα συνώνυμα :

νους	τσαγκάρης
δρόμος	βουβός
σύντροφος	μορφή
πρόκα	παλαβός
καράβια	αντίκρυ
άνθη	ευθύς
ορμώ	παπούτσι
σεργιανάω	μεταφέρω
λυπάμαι	αγγόνι
στράτα	κάπρος
σιμώνω	μάλαμα
ξακουστή	κοιτώ
σταυροδρόμι	φαρδιά
νίκη	ολόγυρα

7. Γράψε τη γενική ενικού και πληθυντικού :

	Γενική Ενικού	Γενική Πληθυντικού
ο μουσαφίρης
ο βιολιτζής
ο κηπουρός
ο μουσικός
ο καπετάνιος
ο βάτραχος
ο πιγκουΐνος

ΕΝΑΣ ΕΞΥΠΝΟΣ ΣΚΥΛΟΣ

Γραμματικό φαινόμενο

* *Χρονικά επιρρήματα* λέμε τις άκλιτες λέξεις που μας φανερώνουν χρόνο, μας λένε δηλαδή πότε έγινε κάτι.

Π.χ. Αγόρασα ένα καινούριο τετράδιο *χθες*.

* Τα χρονικά επιρρήματα είναι τα εξής : κάποτε, τώρα, ύστερα συχνά, πάλι, ξανά, ακόμη, πέρυσι, αργά, νωρίς, μόλις, έπειτα κ.λ.π.

* *Χρονικοί προσδιορισμοί* λέγονται τα χρονικά επιρρήματα και οι επιρρηματικές εκφράσεις που μας φανερώνουν χρόνο και προσδιορίζουν τα ρήματα.

Π.χ. Κοιμάμαι πάντα το μεσημέρι.

* Με τους χρονικούς προσδιορισμούς σχηματίζουμε επαυξημένες προτάσεις.

* Οι χρόνοι του ρήματος είναι οχτώ :

Ενεστώτας : μας φανερώνει αυτό που γίνεται τώρα (παίζω)

Παρατατικός : μας φανερώνει αυτό που γινόταν συνέχεια στο παρελθόν (έπαιζα)

Αόριστος : μας φανερώνει αυτό που έγινε στο παρελθόν για μία στιγμή (έπαιξα)

Εξακολουθητικός Μέλλοντας : μας φανερώνει αυτό που θα γίνεται στο μέλλον συνέχεια (θα παίζω)

Στιγμιαίος Μέλλοντας : μας φανερώνει αυτό που θα γίνει στο μέλλον για μία στιγμή (θα παίξω)

Παρακείμενος : μας φανερώνει αυτό που έγινε στο παρελθόν και τώρα είναι τελειωμένο (έχω παίξει)

Υπερσυντέλικος : μας φανερώνει κάτι που έγινε στο παρελθόν και τελείωσε πριν γίνει κάτι άλλο. (είχα παίξει)

Συντελεσμένος Μέλλοντας : μας φανερώνει κάτι που θα γίνει στο μέλλον, αφού γίνει πρώτα κάτι άλλο. (θα έχω παίξει)

* *Παροντικοί χρόνοι* λέγονται αυτοί οι χρόνοι που μιλούν για το παρόν (τώρα) και είναι ο Ενεστώτας και ο Παρακείμενος.

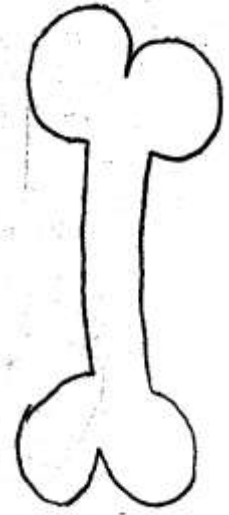
* *Παρελθοντικοί χρόνοι* λέγονται αυτοί οι χρόνοι που μιλούν για το παρελθόν (πριν) και είναι ο Παρατατικός, ο Αόριστος και ο Υπερσυντέλικος.

* *Μελλοντικοί χρόνοι* λέγονται αυτοί οι χρόνοι που μιλούν για το μέλλον (μετά) και είναι οι τρεις Μέλλοντες.

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις με τους κατάλληλους χρονικούς προσδιορισμούς απ' την παρένθεση :

(από τότε, τα μεσάνυχτα, χθες, μία ωρίτσα, αύριο, τις νύχτες, κάθε απόγευμα, μια φορά, πάλι, πρώτα, κάθε μέρα, κατά τις οχτώ, ύστερα)

..... πήγαμε επίσκεψη στο ζωολογική κήπο με την τάξη μου.
Έκανα πολλά λάθη στο τετράδιό μου και πρέπει να τα γράψω
Κοιμήθηκα το μεσημέρι
..... τρώω το πρωινό μου και πλένω τα δόντια μου.
..... που με δάγκωσε ένας σκύλος φοβάμαι τα σκυλιά.
..... που πηγαίνω σχολείο αγοράζω κι από ένα κουλούρι.
Εγώ ποτέ δε βλέπω άσχημα όνειρα
Δε θα πάμε τελικά για μπάνιο γιατί θα βρέξει.
..... κι έναν καιρό ήταν ένας πολύ άσχημος βάτραχος.
..... κατεβαίνω στην πλατεία και παίζω με τις φίλες μου
ως
Αν σου τηλεφωνήσω θα κοιμάσαι;

- 2.** Γράψε το πρώτο πρόσωπο των ρημάτων σ' όλους τους χρόνους :

Ενεστώτας	τρέχω	δένω	βγαίνω
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

Ενεστώτας	μπαίνω	μένω	πλένω
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

Ο ΘΥΡΩΡΟΣ

Γραμματικό φαινόμενο

* *Ισοσύλλαβα* λέγονται τα ουσιαστικά που έχουν τον ίδιο αριθμό συλλαβών στον ενικό και πληθυντικό αριθμό.

Π.χ. η εποχή – οι εποχές

* *Ανισοσύλλαβα* λέγονται τα ουσιαστικά που έχουν στον πληθυντικό αριθμό μία συλλαβή παραπάνω απ' τον ενικό.

Π.χ. ο παππούς – οι παππούδες

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Κλίνε τα παρακάτω ισοσύλλαβα θηλυκά ουσιαστικά σε –α

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον. η νυχτιά

Ον.

Γεν.

Γεν.

Αιτ.

Αιτ.

Κλ.

Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον. λιακάδα

Ον.

Γεν.

Γεν.

Αιτ.

Αιτ.

Κλ.

Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον. η μέλισσα

Ον.

Γεν.

Γεν.

Αιτ.

Αιτ.

Κλ.

Κλ.

2. Κλίνει τα παρακάτω ισοσύλλαβα θηλυκά ουσιαστικά σε –η

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	η ξαδέρφη	Ον.
Γεν.	Γεν.
Αιτ.	Αιτ.
Κλ.	Κλ.

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	η λατρεία	Ον.
Γεν.	Γεν.
Αιτ.	Αιτ.
Κλ.	Κλ.

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	η ζωή	Ον.
Γεν.	Γεν.
Αιτ.	Αιτ.
Κλ.	Κλ.

3. Γράψε τα ουσιαστικά στη γενική ενικού και πληθυντικού :

	Γενική Ενικού	Γενική Πληθυντικού
η ψυχή
η αδερφή
η χώρα
η τρέλα
η αυλή
η μαμή
η κατάρρα
η λαχτάρα
η κόρη
η βιβλιοθήκη
η τραπεζαρία
η εποχή
η ανάγκη

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΩΝ ΖΟΥΖΟΥΝΙΩΝ

Συντακτικό φαινόμενο

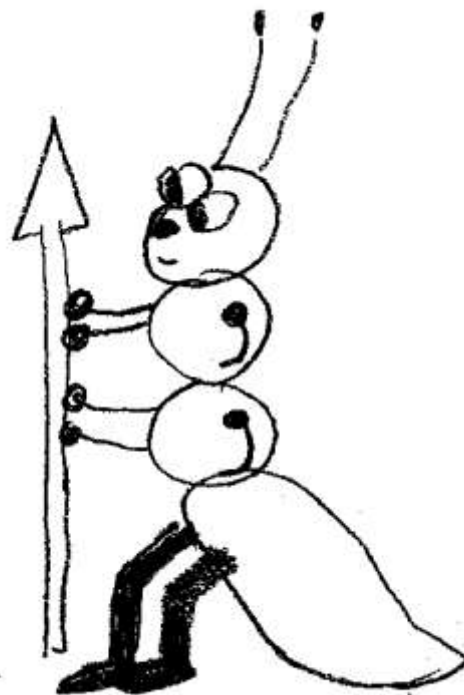
* **Τοπικά επιρρήματα** λέμε τις άκλιτες εκείνες λέξεις που μας φανερώνουν τόπο και απαντούν στην ερώτηση που.

* **Τοπικοί προσδιορισμοί** λέγονται τα επιρρήματα ή οι εκφράσεις που δηλώνουν τόπο (που).

Π.χ. Έβαλε το φαγητό πάνω στο τραπέζι.

* Με τους τοπικούς προσδιορισμούς σχηματίζουμε επαυξημένες προτάσεις.

* **Τα τοπικά επιρρήματα είναι τα εξής:**
που, πού, όπου, οπουδήποτε, εδώ, εκεί, παρέκει, αλλού, τριγύρω, κάπου, πουθενά, ανάμεσα, ολόγυρα, πέρα, δεξιά, αριστερά, πίσω, εμπρός, πάνω, κάτω, μέσα, έξω, μακριά, κοντά αλλού κ.λ.π.

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Να γράφεις μία επαυξημένη πρόταση με κάθε ένα απ' τα παρακάτω τοπικά επιρρήματα :

ολόγυρα :

.....

ανάμεσα :

.....

πέρα :

.....

τριγύρω :

.....

κάπου :

.....

δεξιά :

.....

αλλού :

.....

πίσω	:
	
εμπρός	:
	
εκεί	:
	
εδώ	:
	
μέσα	:
	
έξω	:
	
πάνω	:
	
κάτω	:
	
πουθενά	:
	
όπου	:
	

2. Να υπογραμμίσεις τα τοπικά επιρρήματα στις παρακάτω προτάσεις :

- ♥ Γύρισα δεξιά, γύρισα αριστερά αλλά δεν τον είδα πουθενά.
- ♥ Αυτός ο ελληνικός χορός είναι εύκολος : κάνεις πέντε βήματα μπροστά , τρία πίσω και μετά πέντε βήματα δεξιά.
- ♥ Δε θυμάμαι που ακούμπησα τα βιβλία μου, για ψάξε σε παρακαλώ στο κάτω ράφι της βιβλιοθήκης ή μέσα στο πρώτο συρτάρι του γραφείου μου.
- ♥ Όπου κι αν πήγα σ' όλον τον κόσμο, οπουδήποτε και αν ταξίδεψα, πουθενά δε βρήκα τόσο όμορφο μέρος όπως η Ελλάδα.
- ♥ Αν κοιτάξεις ψηλά στον ουρανό ένα βράδυ με ξαστεριά θα δεις πολλά αστέρια.
- ♥ Μην πας σ' εκείνο το εστιατόριο, δεν έχει καλά φαγητά, καλύτερα θα ήταν να πήγαινες κάπου αλλού να φας.

3. Να γράψεις στο πρώτο πρόσωπο ενικού τα ρήματα :

Ενεστώτας	εγώ γνωρίζω	εγώ ξεδιαλέγω
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγ. Μέλλ.
Παρακείμενος

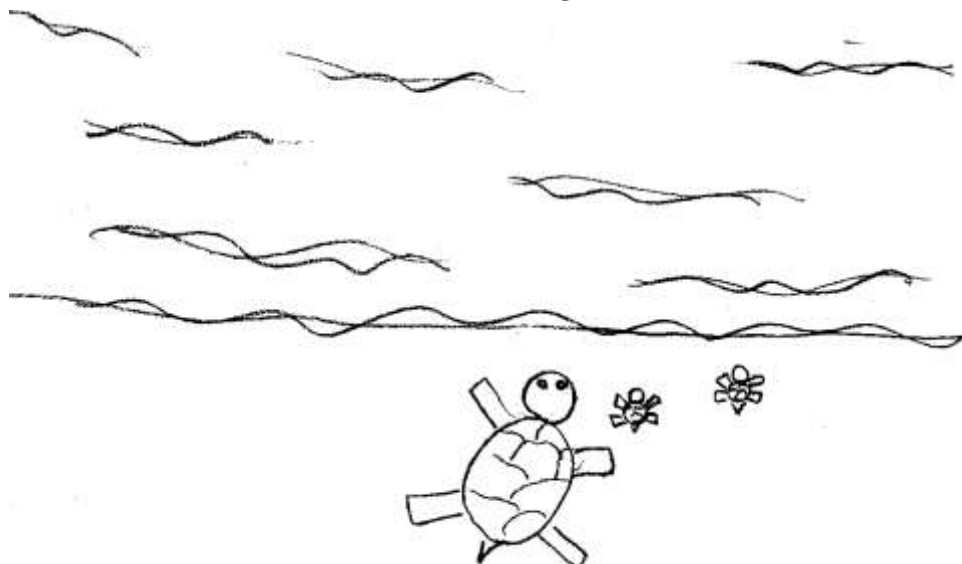
Υπερσυντέλικος
 Συντ. Μέλλ.

Ενεστώτας εγώ πρωτοακούω εγώ ξεστομίζω
 Παρατατικός
 Αόριστος
 Εξακ. Μέλλ.
 Στιγ. Μέλλ.
 Παρακείμενος
 Υπερσυντέλικος
 Συντ. Μέλλ.

Ενεστώτας εγώ ξεφανερώνω εγώ ξεφορτίζω
 Παρατατικός
 Αόριστος
 Εξακ. Μέλλ.
 Στιγ. Μέλλ.
 Παρακείμενος
 Υπερσυντέλικος
 Συντ. Μέλλ.

- 4.** Ζωγράφισε έναν δικό σου πίνακα με θέμα τον κήπο και δώσε του έναν τίτλο :

ΣΤΗΝ ΑΜΜΟΥΔΙΑ

Γραμματικό φαινόμενο

* *Τροπικά επιρρήματα* λέμε τις άκλιτες λέξεις που μας φανερώνουν τρόπο, μας λένε δηλαδή πως έγινε κάτι και απαντούν στην ερώτηση πως. Π.χ. Εγώ την έλυσα αλλιώς την άσκηση.

* *Τα τροπικά επιρρήματα είναι τα εξής :*

έτσι, αλλιώς, προσεκτικά, απρόσεκτα, κάπως έτσι, καλά, κακά, σιγά, γρήγορα, ωραία, άσχημα, διαρκώς, καλώς, ακριβώς, κ.λ.π.

* *Τροπικοί προσδιορισμοί* λέγονται τα τροπικά επιρρήματα και οι επιρρηματικές εκφράσεις που μας φανερώνουν τρόπο και προσδιορίζουν τα ρήματα.

Π.χ. Έφαγε κρυφά ένα γλυκό.

* Με τους τροπικούς προσδιορισμούς σχηματίζουμε επαυξημένες προτάσεις.

* Οι μετοχές της ενεργητικής φωνής τελειώνουν σε :

-ώντας (με ωμέγα όταν τονίζεται το -ω)

-οντας (με όμικρον όταν δεν τονίζεται το -ο)

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να γράψεις μία επαυξημένη πρόταση με καθ' ένα απ' τα παρακάτω τροπικά επιρρήματα:

έτσι :

.....

αλλιώς	:
προσεκτικά	:
απρόσεκτα	:
σιγά	:
ξαφνικά	:
γρήγορα	:
αργά	:
απότομα	:
ευτυχώς	:
δυστυχώς	:
ήσυχα	:
διαρκώς	:
χωριστά	:
δύσκολα	:

2. Απ' τα παρακάτω ρήματα φτιάξε προτάσεις (-ώντας ή -οντας) της ενεργητικής φωνής :

γιατρεύω	γαντζώνω
γαργαλώ	γδύνω
βουβαίνω	βοτανίζω
βομβαρδίζω	βουίζω
βουτυρώνω	βουλιάζω
βουτώ	βουρκώνω
δραπετεύω	δοξολογώ
ζεσταίνω	ζαχαρώνω
ζευγαρώνω	υπολογίζω
καμαρώνω	ανακατεύω

3. Γράψε τον Παρατατικό και τον Αόριστο των παρακάτω ρημάτων στο α' πρόσωπο :

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος
γιατρεύω	γιάτρευα	γιάτρεψα
γαντζώνω
γαργαλώ
γδύνω
βουβαίνω
βοτανίζω
βομβαρδίζω
βουίζω
βουτυρώνω
βουλιάζω
βουτώ
βουρκώνω
δραπετεύω
δοξολογώ
ζεσταίνω
ζαχαρώνω
ζευγαρώνω
υπολογίζω
καμαρώνω
ανακατεύω

4. Υπογράμμισε στις παρακάτω προτάσεις τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς που δηλώνουν τρόπο (τροπικοί προσδιορισμοί) :

- ♥ Έλυσα τις ασκήσεις των Μαθηματικών με πολύ μεγάλη δυσκολία.
- ♥ Πέρασα άσχημη νύχτα χθες γιατί κοιμήθηκα με πονοκέφαλο.
- ♥ Έσπασα ένα πιάτο το μεσημέρι κατά λάθος.
- ♥ Ο Γιώργος το βράδυ το έσκασε απ' το σπίτι του κρυφά, χωρίς να τον πάρουν είδηση.
- ♥ Να οδηγείτε προσεκτικά αν δεν θέλετε να πάθετε κανένα ατύχημα.
- ♥ Τα παιδικά μου χρόνια τα πέρασα με πολλές δυσκολίες γιατί η οικογένειά μου ήταν πολύ φτωχή.
- ♥ Οι περαστικοί κοιτούσαν με συμπάθεια το φτωχό αγόρι που ζητιάνευε στους δρόμους.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΙ Ο ΚΛΟΟΥΝ

Συντακτικό φαινόμενο

* **Βεβαιωτικά επιρρήματα** λέγονται αυτά τα επιρρήματα που εκφράζουν βεβαίωση (ναι, μάλιστα, βέβαια, οπωσδήποτε, βεβαιότατα, σωστά, σίγουρα κ.λ.π.)

Π.χ. Μάλιστα κυρία, ότι πείτε!!

* **Άρνητικά επιρρήματα** λέγονται αυτά τα επιρρήματα που εκφράζουν άρνηση (όχι, δε, δεν, μη, μην, ποτέ, μπα κ.λ.π.)

Π.χ. Όχι, δεν θέλω να πάω σχολείο σήμερα!!

* **Διστακτικά ή πιθανολογικά επιρρήματα** λέγονται αυτά τα επιρρήματα που εκφράζουν δισταγμό ή πιθανότητα (ίσως, τάχα, μπορεί, δήθεν, πιθανόν, μάλλον, άραγε)

Π.χ. Ίσως να μπορέσω να έρθω αύριο.

* Αυτά τα επιρρήματα σχηματίζουν **επιρρηματικούς προσδιορισμούς άρνησης, βεβαίωσης και δισταγμού.**

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να γράφεις επαυξημένες προτάσεις με τα παρακάτω επιρρήματα :

βέβαια :

πιθανόν :

ποτέ :

δεν :

βεβαιότατα :

οπωσδήποτε:

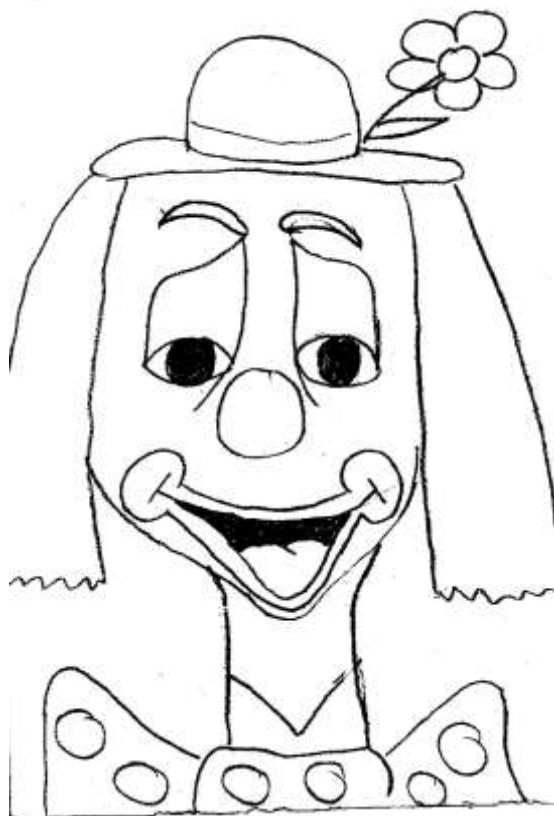
ίσως :

ουδέποτε :

.....

2. Γράψε το α' πρόσωπο ενικού των ρημάτων στον Παρακείμενο και Υπερσυντέλικο :

Ενεστώτας	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
γιατρεύω	έχω γιατρέψει	είχα γιατρέψει
γαντζώνω
γαργαλώ
γδύνω
βουβαίνω
βοτανίζω
βομβαρδίζω
βουίζω
βουτυρώνω
βουλιάζω
βουτώ
βουρκώνω
δραπετεύω
δοξολογώ
ζεσταίνω
ζαχαρώνω
ζευγαρώνω
υπολογίζω
καμαρώνω
ανακατεύω

ΠΑΤΕΡΑΣ ΚΑΙ ΚΟΡΕΣ

Συντακτικό φαινόμενο

* Σε πολλές προτάσεις το ρήμα συνοδεύεται από έναν προσδιορισμό, για να συμπληρωθεί το νόημά του. Οι προσδιορισμοί αυτοί λέγονται **επιρρηματικοί προσδιορισμοί**.

* Οι φράσεις που εκφράζουν αιτία λέγονται **επιρρηματικοί προσδιορισμοί της αιτίας**.

Π.χ. Αρρώστησα από τη στενοχώρια μου.

* Οι φράσεις που εκφράζουν σκοπό λέγονται **επιρρηματικοί προσδιορισμοί του σκοπού**.

Π.χ. Γράφτηκε στο φροντιστήριο Αγγλικών, για να μάθει Αγγλικά.

* Οι φράσεις που εκφράζουν αποτέλεσμα λέγονται **επιρρηματικοί προσδιορισμοί του αποτελέσματος**.

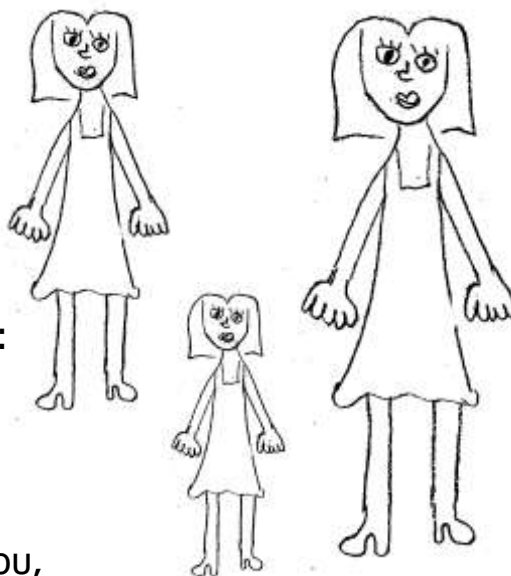
Π.χ. Από τη δυνατή βροχή έσπασαν τα τζάμια.

* Οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί της αιτίας, του σκοπού και του αποτελέσματος δημιουργούν επαυξημένες προτάσεις.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Μεγάλωσε τις προτάσεις σε επαυξημένες με τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς αιτίας απ' την παρένθεση :

(από την ξαφνική φουρτούνα,
από την παγωνιά, από το φόβο του,
από το πολύ φαγητό,
εξαιτίας ενός ατυχήματος, για την προσπάθειά σου,
από τη χαρά του, γιατί δεν προσπάθησα αρκετά,

♥ Πόνεσε η κοιλιά μου

♥ Τα κατάρτια του πλοίου καταστράφηκαν

♥ Μία έκφραση λέει : «Τα έκανε πάνω του

♥ Το λεωφορείο καθυστέρησε.....».

- ♥ Τα κατάφερες! Συγχαρητήρια
- ♥ Τα δέντρα του κήπου μας καταστράφηκαν
- ♥ Όταν πήγε τον έλεγχό του και είδε τους καλούς του βαθμούς, χοροπηδούσε
- ♥ Δεν κατάφερα να πάρω το πτυχίο των Αγγλικών μου

- 2.** Μεγάλωσε τις προτάσεις σε επαυξημένες με τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς σκοπού της παρένθεσης (που δείχνουν για ποιο σκοπό γίνεται κάτι) :

(για τα φτωχά παιδάκια, για να γίνει άριστος μαθητής, για να ξεκουράζομαι, για να αγοράσω αυτοκίνητο, για το καλό τους, για ψώνια, για να αεριστεί)

- ♥ Κάθε Τετάρτη πάω στη λαϊκή αγορά
- ♥ Όταν αρχίζει το σχολείο, πέφτω νωρίς στο κρεβάτι για ύπνο
-
- ♥ Οι γονείς μαλώνουν τα παιδιά
- ♥ Κάθε χρόνο, στο σχολείο μου μαζεύουμε παλιά παιχνίδια και βιβλία
-
- ♥ κάνω αιματηρές οικονομίες
- ♥ Κάθε μέρα ανοίγω τα παράθυρα του δωματίου μου
-
- ♥ Διαβάζει όλη την ημέρα

- 3.** Μεγάλωσε τις προτάσεις σε επαυξημένες με τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς αποτελέσματος της παρένθεσης (που δείχνουν το αποτέλεσμα μιας πράξης) :

(που τα ξέχασα όλα, αρρώστησε βαριά, δύο κομμάτια, που δεν άκουγε το κουδούνι, οι δρόμοι έκλεισαν, με αποτέλεσμα να λαχανιάσω, που δεν προλάβαμε να ανοίξουμε τις ομπρέλες)

- ♥ Έπεσε τόσο χιόνι, ώστε
- ♥ Πέρασε τόσοσ καιρός
- ♥ Είμαι τόσο στενοχωρημένη που η καρδιά μου έγινε
- ♥ Ήταν τόσο απορροφημένη από το διάβασμά της
-
- ♥ Δούλευε τόσο πολύ που στο τέλος
- ♥ Έτρεξα πολύ
- ♥ Η βροχή ήταν τόσο απότομη

Ο ΧΟΡΟΣ

Συντακτικό φαινόμενο

* Όπως ξέρουμε, τα επιρρήματα πηγαίνουν κοντά στα ρήματα για να συμπληρώσουν το νόημά τους.

* Πολλές φορές, σε μία πρόταση ένα *επίρρημα* πάει κοντά σε ένα άλλο *επίρρημα*.

Π.χ. χτύπησε πολύ άσχημα.

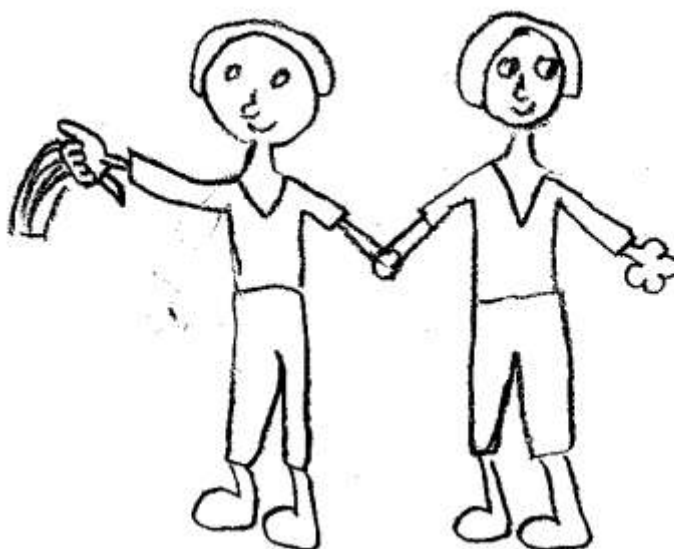
* Άλλες φορές ένα *επίρρημα* πάει κοντά σε ένα *επίθετο*.

Π.χ. Το μονοπάτι είναι αρκετά στενό.

* Άλλες φορές ένα *επίθετο* ή *επίρρημα* συνοδεύεται από μία *επιρρηματική έκφραση*.

Π.χ. Διάβαζε γρήγορα, για να τελειώσει νωρίς.

* Με τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς των επιθέτων και των επιρρημάτων σχηματίζουμε επαυξημένες προτάσεις.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε τις προτάσεις, βάζοντας κοντά σε ένα επίρρημα ένα άλλο επίρρημα (από την παρένθεση) που να ταιριάζει :

(ωραία, καθόλου, αργούτσικα, μακριά, προσεκτικά, σιγά, τελείως, κάπως, γρήγορα)

♥ Διαβάζει πολύ

- ♥ Περπατάει αρκετά
- ♥ Μιλάει λίγο
- ♥ Γράφει λιγάκι αλλά θα προλάβει.
- ♥ Η Ελένη γράφει πολύ
- ♥ Είναι νωρίς να πάμε για ύπνο από τώρα.
- ♥ Δεν έκανες καλά να μου πεις ψέματα.
- ♥ Το σχολείο μου είναι λίγο από το σπίτι μου.
- ♥ Είμαι καλά τώρα.

2. Συμπλήρωσε τις προτάσεις βάζοντας ένα επίθετο κοντά στο επίρρημα (από την παρένθεση) που να ταιριάζει :

(μικρή, ιδιότροπος, άρρωστος, παράξενο, μεγάλα, βιαστική, χοντρή, όμορφη, δύσκολες)

- ♥ Οι ασκήσεις των μαθηματικών ήταν αρκετά
- ♥ Νιώθω λίγο
- ♥ Ο Κώστας περπατάει με πολύ βήματα.
- ♥ Είμαι ακόμη για να ταξιδεύω μόνη μου.
- ♥ Η φίλη μου, η Ελένη, είναι κάπως
- ♥ Έχεις λίγο χρώμα σήμερα.
- ♥ Είσαι αρκετά σήμερα.
- ♥ Μην είσαι πια τόσο
- ♥ Μην είσαι τόσο γιατί θα σκοντάψεις πουθενά.

3. Γράψε τα ουσιαστικά στην αιτιατική ενικού και πληθυντικού :

Αιτιατική Ενικού

Αιτιατική Πληθυντικού

η ψυχή
η αδερφή
η χώρα
η τρέλα
η αυλή
η μαμή
η κατάρρα
η λαχτάρα
η κόρη
η βιβλιοθήκη
η τραπεζαρία
η εποχή
η ανάγκη

4. Να γράψεις τα ρήματα στο α' πρόσωπο των παρακάτω χρόνων :

Ενεστώτας	Μέλλοντας Εξακ.	Μέλλοντας Στιγμ.
γιατρεύω	θα γιατρεύω	θα γιατρέψω
γαντζώνω
γαργαλώ
γδύνω
βουβαίνω
βοτανίζω
βομβαρδίζω
βουίζω
βουτυρώνω
βουλιάζω
βουτώ
βουρκώνω
δραπετεύω
δοξολογώ
ζεσταίνω
ζαχαρώνω
ζευγαρώνω
υπολογίζω
καμαρώνω
ανακατεύω

5. Γράψε προτάσεις με τις λέξεις της καρτέλας :

χορός :

.....

κεντρικός :

.....

καθώς :

.....

χειροκροτώ :

.....

δημοτικός,ή,ό :

.....

Ο ΕΡΜΗΣ

Συντακτικό φαινόμενο

*Πολλές φορές τα ουσιαστικά συνοδεύονται από επιρρηματικούς προσδιορισμούς με **πρόθεση** (στον, στην, από, για, κατά). Αυτοί είναι οι **επιρρηματικοί προσδιορισμοί των ουσιαστικών**.

Π.χ. Προτιμώ το μέλι από τη Θάσο.

*Οι προσδιορισμοί αυτοί, που έχουν μπροστά τους πρόθεση λέγονται **εμπρόθετοι επιρρηματικοί προσδιορισμοί**.

*Με τους εμπρόθετους επιρρηματικούς προσδιορισμούς σχηματίζουμε επαυξημένες προτάσεις.

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τους κατάλληλους εμπρόθετους προσδιορισμούς :

(για να γίνω καλά, για τον παπού μου, από τη Χίο, για μία εκδρομή στην Πάρνηθα, κατά των διαδηλωτών, για το θέατρο, για ξένες γλώσσες)

♥ Αύριο το πρωί θα ξεκινήσουμε

.....

♥ Ο θεός μας έφερε μαστίχα

.....

♥ Αγόρασα τρία εισιτήρια

.....

♥ Κάθε μέρα αγοράζω μία εφημερίδα

♥ Όταν αρρωσταίνω πίνω το σιρόπι μου

♥ Στη γειτονιά μου υπάρχουν πάρα πολύ καλά φροντιστήρια

.....

♥ Οι αστυνομικοί έκαναν επίθεση

Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΜΠΕΛΙ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Κλίνει το ρήμα αγναντεύω σε όλους τους χρόνους :

Ενεστώτας

Παρατατικός

Αόριστος

.....

.....

.....

Εξακ. Μέλλοντας

Στιγμ. Μέλλοντας

Παρακείμενος

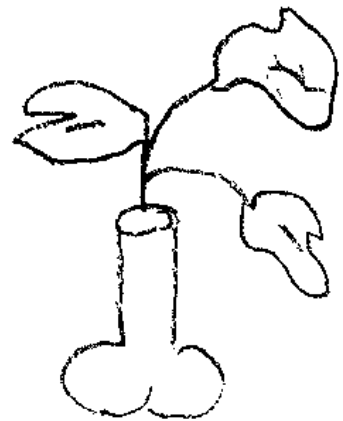
.....

.....

.....

Υπερσυντέλικος

Συντελεσμένος Μέλλοντας

.....

.....

2. Να κλίνεις το ρήμα αναγνωρίζω σε όλους τους χρόνους :

Ενεστώτας

Παρατατικός

Αόριστος

.....

.....

.....

Εξακ. Μέλλοντας

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Στιγμ. Μέλλοντας

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Παρακείμενος

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Υπερσυντέλικος

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Συντελεσμένος Μέλλοντας

.....

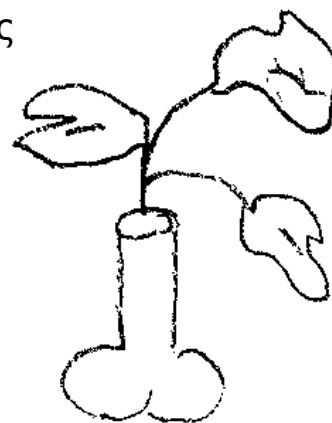
.....

.....

.....

.....

.....

3. Να κλίνεις το ρήμα ζητώ σε όλους τους χρόνους :

Ενεστώτας

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Παρατατικός

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Αόριστος

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Εξακ. Μέλλοντας

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Στιγμ. Μέλλοντας

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Παρακείμενος

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Υπερσυντέλικος

.....

.....

.....

Συντελεσμένος Μέλλοντας

.....

.....

.....

.....
.....
.....

4. Να κλίνεις το ρήμα ρίχνω σε όλους τους χρόνους :

Ενεστώτας

Παρατατικός

Αόριστος

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Εξακ. Μέλλοντας

Στιγμ. Μέλλοντας

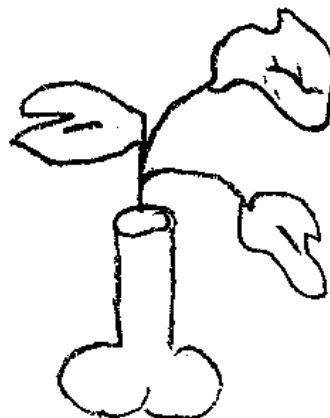
Παρακείμενος

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Υπερσυντέλικος

Συντελεσμένος Μέλλοντας

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΥΤΕΡΙΑ

Συντακτικό φαινόμενο

* **Επιφωνήματα** είναι οι μικρές άκλιτες λεξούλες που φανερώνουν δυνατά συναισθήματα, όπως λύπη, πόνο, χαρά κ.λ.π.

στα επιφωνήματα βάζουμε συνήθως θαυμαστικό.

* Τα επιφωνήματα φανερώνουν :

αβεβαιότητα : χμ!

απορία : α! ο! μπα!

άρνηση : α μπα!

έπαινο : μπράβο! εύγει!

ευχή : μακάρι : είθε! άμποτε !

θαυμασμό : α! ο! ποπό ! μπα!

κάλεσμα : ε! ω!

παρακίνηση : άιντε ! άμε ! αλτ! μαρς! στοπ!

περίπαιγμα : ε! ου!

πόνο, λύπη : αχ! ω! οχ ! όχου!! αλί! αλίμονο !

στενοχώρια, αηδία ; ε! ου! ουφ! πα πα πα!

χαρά : χα χα χα!

* Οι προτάσεις που έχουν επιφωνήματα λέγονται **επιφωνηματικές προτάσεις** και ανάλογα χαρακτηρίζονται σαν προτάσεις θαυμασμού, λύπης, χαράς κ.λ.π

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Να γράψεις επιφωνηματικές προτάσεις, χρησιμοποιώντας στην αρχή κάθε ένα απ' τα επιφωνήματα πόνου ή λύπης :

Ω ! :

Αχ! :

Όχου! :

Οχ! :

- 2.** Να γράψεις επιφωνηματικές προτάσεις, χρησιμοποιώντας στην αρχή κάθε ένα από τα επιφωνήματα παρακίνησης ή προσαγής :

άιντε ! :

.....

αλτ ! :

.....

μαρς ! :

.....

στοπ ! :

.....

- 3.** Να γράψεις επιφωνηματικές προτάσεις, χρησιμοποιώντας στην αρχή κάθε ένα από τα επιφωνήματα θαυμασμού :

ποπό ! :

.....

Α! :

.....

Ο ! :

.....

- 4.** Να γράψεις επιφωνηματικές προτάσεις, χρησιμοποιώντας στην αρχή κάθε ένα από τα επιφωνήματα επαίνου :

Μπράβο ! :

.....

Εύγε! :

.....

- 5.** Να γράψεις επιφωνηματικές προτάσεις, χρησιμοποιώντας στην αρχή κάθε ένα από τα επιφωνήματα ευχής :

Μακάρι ! :

.....

Είθε ! :

.....

Άμποτε! :

.....

ΤΟ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ ΤΟΥ ΜΥΣΤΡΑ

Γραμματικό φαινόμενο

* Τα επίθετα έχουν τρεις βαθμούς:
το θετικό, το συγκριτικό και τον
υπερθετικό.

* Ο Συγκριτικός και ο Υπερθετικός
βαθμός λέγονται *παραθετικά των
επιθέτων*.

Ο *Υπερθετικός βαθμός* σχηματίζεται :

* *Μονολεκτικά* : με τις καταλήξεις –
ότατος, -ότατη, -ότατο, -ύτατος, -ύτατη,
-ύτατο

* *Περιφραστικά* : με το επίρρημα πολύ
ή βάζοντας μπροστά στο συγκριτικό
βαθμό το άρθρο.

Π.χ. πολύ ωραίος ή ο πιο ωραίος

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Σχημάτισε σύνθετες λέξεις :

πρώτος + αθλητής
πρώτος + υπουργός
πρώτος + ψάλτης
πρώτος + παλικάρι
πρώτος + μάγισσας
πρώτος + αγωνιστής
πρώτος + βροχή
πρώτος + συναντώ
πρώτος + δοκιμάζω
πρώτος + μαθαίνω
πρώτος + γνωρίζω
πρώτος + βλέπω
πρώτος + διδάσκω
πρώτος + μοιράζω
πρώτος + αρχίζω

2. Σχημάτισε σύνθετες λέξεις :

φτωχό + σπίτι
καλάμι + σπίτι
παλιό + σπίτι
κούκλα + σπίτι
πλούσιο + σπίτι
ξύλο + σπίτι
άρχοντας + σπίτι

3. Γράψε τον Συγκριτικό βαθμό των επιθέτων :

Θετικός βαθ.	Συγκριτικός βαθ.	Θετικός βαθ.	Συγκριτικός βαθ.
ελαφρύ	τακτικό
βαρύ	γρήγορο
μικρό	δυνατό
στενό	άτονο
χαμηλός	γνωστό

4. Να σχηματίσεις τον Υπερθετικό βαθμό των επιθέτων μονολεκτικά και περιφραστικά:

Θετικός βαθμός	Υπερθετικός βαθμός	
	Μονολεκτικά	Περιφραστικά
έξυπνος	εξυπνότατος	ο πιο έξυπνος πολύ έξυπνος
φρόνιμος
ψηλός
ωραίος
νόστιμος
σκληρός
τίμιος
βαρύς

βαθύς
πονηρός
αλμυρός
πλατύς
πλούσιος
γρήγορος
τολμηρός
μαλακός

5. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις :

μάτωμα, μάτσο, ματόφρυδο, ματώνω, ματογυάλια

.....

6. Να σχηματίσεις τον Υπερθετικό βαθμό των επιρρημάτων μονολεκτικά και περιφραστικά :

Θετικός βαθμός

Υπερθετικός βαθμός

	Μονολεκτικά	Περιφραστικά
έξυπνα	εξυπνότατα	πολύ έξυπνα
φρόνιμα
ψηλά
ωραία
νόστιμα
σκληρά
τίμια
βαθιά
πονηρά
αλμυρά
πλατιά
πλούσια
γρήγορα

αγνά
βαρετά
τολμηρά
μαλακά

7. Να γράψεις προτάσεις με τις λέξεις της καρτέλας :

ελεύθερος :.....
.....

ποπο! :.....
.....

ευχαριστώ :.....
.....

ευχαριστιέμαι:.....
.....

Έλληνας :.....
.....

ελληνικός :.....
.....

ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΝΥΧΤΑ

Γραμματικό φαινόμενο

- * Το **που** και το **πως** παίρνουν τόνο όταν βρίσκονται σε ευθεία ή πλάγια ερώτηση.
Π.χ. Πώς πέρασες; Πες μου πως πέρασες.
- * Επίσης παίρνουν τόνο σε ορισμένες εκφράσεις : πού και πού – πώς και πώς – από πού κι ως πού – αραιά και πού
- * Το που δεν παίρνει τόνο όταν είναι **αντωνυμία, επίρρημα ή σύνδεσμος**.
- * Το πως δεν παίρνει τόνο όταν είναι **σύνδεσμος** (έχει δηλαδή την έννοια του «ότι»)

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Τόνισε το που και το πώς όταν χρειάζεται :

- ♥ Η δασκάλα μας μας είπε πως η εκδρομή αναβλήθηκε και πως θα πάμε την άλλη εβδομάδα.
- ♥ Αραιά και που πάμε σε κανένα μουσείο μαζί με την οικογένειά μου.
- ♥ Η μητέρα μου με ρωτάει κάθε βράδυ που επιστρέφω σπίτι που είχα πάει και με ποιον.
- ♥ Πολύ όμορφο φόρεμα, από πού το πήρες; αν μου πεις από πού το αγόρασες θα αγοράσω και εγώ.
- ♥ Καλέ, πως χόντρυνες τόσο πολύ;
- ♥ Πως τα πήγες στο διαγώνισμα;
- ♥ Εκεί λοιπόν που έτρωγα, βλέπω μία κατσαρίδα μέσα στο πιάτο μου !!!
- ♥ Έφαγε τόσα πολλά γλυκά που στο τέλος δεν άντεξε και έκανε εμετό.
- ♥ Είσαι μόνο 15 ετών! Από που και ως που θέλεις να αγοράσεις μηχανή ;
- ♥ Που θέλεις να πάμε για φαγητό;
- ♥ Πως θα το βαφτίσετε το μωράκι σας;
- ♥ Περιμένω πως και πώς να έρθει η μέρα που θα γιορτάσω τα γενέθλιά μου!!
- ♥ Πήγα να κάνω μία αίτηση στην τράπεζα και με ρώτησαν πως με λένε, που γεννήθηκα, που μένω και από που κατάγομαι. Πως μπορούσα να μην απαντήσω;
- ♥ πότε θα μου επιστρέψεις τα χρήματα που σου δάνεισα;

- 2.** Να σχηματίσεις τον Υπερθετικό βαθμό των επιθέτων μονολεκτικά και περιφραστικά :

Θετικός βαθμός	Υπερθετικός βαθμός	
	Μονολεκτικά	Περιφραστικά
στενός
φαρδύς
δυνατός
πράσινος
ώριμος
ευγενικός
πραγματικός
χρήσιμος
χαρωπός
φυσικός
αγριωπός
μόνιμος
εργατικός
γρήγορος

- 3.** Να σχηματίσεις τον Υπερθετικό βαθμό των επιρρημάτων μονολεκτικά και περιφραστικά :

Θετικός βαθμός	Υπερθετικός βαθμός	
	Μονολεκτικά	Περιφραστικά
στενά
φαρδιά
δυνατά
πράσινα
ώριμα
ευγενικά
πραγματικά
χρήσιμα
χαρωπά
φυσικά
αγριωπά
μόνιμα
εργατικά
γρήγορα

ΕΝΑ ΓΑΤΑΚΙ ΣΤΟΝ ΚΑΘΡΕΦΤΗ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Κλίνει το ρήμα καλύπτω σε όλους τους χρόνους :

Ενεστώτας

Παρατατικός

Αόριστος

.....

.....

.....

Εξακ. Μέλλοντας

Στιγμ. Μέλλοντας

Παρακείμενος

.....

.....

.....

Υπερσυντέλικος

Συντελεσμένος Μέλλοντας

.....

.....

2. Κλίνει το ρήμα ανακεφαλαιώνω σε όλους τους χρόνους :

Ενεστώτας

Παρατατικός

Αόριστος

.....

.....

.....

Εξακ. Μέλλοντας

Στιγμ. Μέλλοντας

Παρακείμενος

.....

.....

.....

Υπερσυντέλικος

Συντελεσμένος Μέλλοντας

.....

.....

- 3.** Να κλίνεις τα ουσιαστικά : το κοτόπουλο, το απόβραδο, το τριαντάφυλλο, το μαρουλόφυλλο, το πρόσωπο

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

4. Από τα παρακάτω ρήματα να σχηματίσεις τα παράγωγα ουσιαστικά :

διώχνω
 αναπολώ
 δονώ
 θυσιάζω
 λυγίζω
 μετρώ
 μαντάρω
 ονομάζω
 πιάνω
 φιλώ
 γνωρίζω
 προσγειώνομαι.....
 ρυμουλκώ
 υπογράφω
 απασχολώ
 χτενίζω
 σουλουπώνω.....
 υπνώνω
 καταστρώνω.....
 τρεμουλιάζω.....
 αναγκάζω
 τερματίζω
 σπέρνω
 σπιθίζω
 αγοράζω
 ρυπαίνω

ψηφίζω
 καταδιώκω
 δολοφονώ
 θυμώνω
 λυπάμαι
 μπεκρουλιάζω.....
 μπερδεύω
 παραζαλίζω
 παρακολουθώ.....
 προβλέπω
 προσθέτω

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ

Γραμματικό φαινόμενο

* Σε μία πρόταση μπορεί να υπάρχουν περισσότερα υποκείμενα από ένα.
Π.χ. Η μαμά, ο μπαμπάς ο Κώστας και η Ελένη πήγαν εκδρομή.

* Τα υποκείμενα αυτά τα χωρίζουμε μεταξύ τους βάζοντας κόμμα και το **και** ανάμεσα στα δύο τελευταία υποκείμενα.

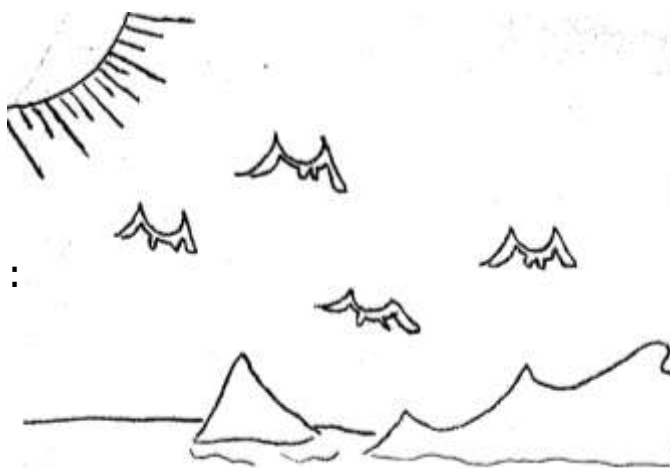
Αυτός ο τρόπος έκφρασης λέγεται **ασύνδετο σχήμα**.

* Η πρόταση που έχει περισσότερα από ένα υποκείμενα λέγεται **σύνθετη πρόταση**.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Ένωσε τις προτάσεις σε μία χρησιμοποιώντας το ασύνδετο σχήμα :

Τα λουλούδια άνθισαν. Και τα δέντρα άνθισαν. Και οι τριανταφυλλιές στο μπαλκόνι μου άνθισαν.

Πήγα στον μπακάλη και αγόρασα τυρί. αγόρασα και σαλάμι. Αγόρασα και γάλα. Αγόρασα επίσης και μία σοκολάτα.

Τα χελιδόνια μεταναστεύουν το Χειμώνα. Οι πελαργοί μεταναστεύουν το Χειμώνα. Και οι γερανοί μεταναστεύουν το Χειμώνα.

Εγώ τρώω πολλές σοκολάτες. Τρώω και πολλά γλυκά. Τρώω και πολλά γλυφιτζούρια.

Ο ΘΑΛΑΣΣΟΠΟΡΟΣ

Γραμματικό φαινόμενο

* Πολλά ουσιαστικά παράγονται από άλλα ουσιαστικά και χωρίζονται στις παρακάτω κατηγορίες :

* **Τοπικά** : όταν φανερώνουν τόπο.

π.χ. κουρέας – κουρείο

* **Περιεκτικά** : όταν φανερώνουν πολλά όμοια πράγματα στον ίδιο τόπο.

π.χ. ελιά – ελαιώνας

* **Επαγγελματικά** : όταν φανερώνουν ένα επάγγελμα.

π.χ. ψάρι – ψαράς

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Γράψε τα επαγγελματικά ουσιαστικά που παράγονται από άλλα ουσιαστικά με τις παρακάτω καταλήξεις :

-άρης

φούρνος

βάρκα

λύρα

περιβόλι

-τζής

παλιά

κουλούρι

φανάρι

βιολί

μπογιά

παγωτό

- 2.** Γράψε τα τοπικά ουσιαστικά που παράγονται από άλλα ουσιαστικά με τις παρακάτω καταλήξεις :

-άδικο

ράφτης

μαρμαράς

σιδεράς

γαλατάς

-ειο

ανθοπώλης

ιατρός

κρεοπώλης

ταχυδρόμος.....

παντοπώλης.....

Υπερσυντέλικος

Συντελεσμένος Μέλλοντας

.....

6. Να κλίνεις τα ουσιαστικά : ο αθλητής, ο φούρναρης, η κυψέλη, η οικογένεια, το ύψωμα, το άπλωμα :

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Γραμματικό φαινόμενο

- * Το *αντικείμενο* μέσα σε μία πρόταση το βρίσκουμε ρωτώντας «*τι;*»
Το *κατηγορούμενο* μέσα σε μία πρόταση το βρίσκουμε ρωτώντας «*τι
λογής;*» «*τι είναι;*»
- * Μία πρόταση μπορεί να έχει ένα ή περισσότερα αντικείμενα ή
κατηγορούμενα.
- * Η πρόταση που έχει περισσότερα από ένα αντικείμενα ή κατηγορούμενα
λέγεται *σύνθετη πρόταση*.
- * Η πρόταση που έχει περισσότερα από ένα ρήματα λέγεται *σύνθετη
πρόταση*.
- * Όταν οι λέξεις μέσα σε μία πρόταση δεν συνδέονται με συνδέσμους αλλά
μπαίνουν η μία δίπλα στην άλλη και χωρίζονται με κόμμα λέμε ότι έχουμε
ασύνδετο σχήμα.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Ένωσε τις παρακάτω προτάσεις σε μία :

Τα λουλούδια την Άνοιξη είναι καταπράσινα. Τα λουλούδια την άνοιξη είναι
ανθισμένα.

.....

Ο ήλιος είναι λαμπερός. Ο ήλιος είναι καυτός. Ο ήλιος είναι φωτεινός.

.....

Η γιαγιά μου είναι κουφή. Η γιαγιά μου είναι στραβή. Η γιαγιά μου είναι
κουτσή.

.....

Η μηλιά είναι δέντρο. Η αχλαδιά είναι δέντρο. Η ροδακινιά είναι δέντρο.

.....

Το σπίτι μας στο χωριό είναι μεγάλο. Το σπίτι μας στο χωριό είναι πανέμορφο.
Το σπίτι μας στο χωριό είναι καταπληκτικό.

.....

.....

2. Γράψε τον Παρατατικό και Αόριστο των ρημάτων :

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος
θυμώνω
αναρρώνω
ζυμώνω
καμαρώνω
αγναντεύω
κανακεύω
ζητιανεύω
αποθηκεύω
τρελαίνω
σωπαίνω
μακραίνω
βαθαίνω

3. Γράψε τον Παρακείμενο και τον Υπερσυντέλικο των ρημάτων :

Ενεστώτας	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
θυμώνω
αναρρώνω
ζυμώνω
καμαρώνω
αγναντεύω
κανακεύω
ζητιανεύω
αποθηκεύω
τρελαίνω
σωπαίνω
μακραίνω
βαθαίνω

4. Γράψε τους τρεις Μέλλοντες των ρημάτων :

Ενεστώτας	Μέλλ. Στιγμιαίος	Μέλλ. Εξακολουθητικός
θυμώνω
αναρρώνω
ζυμώνω
καμαρώνω

ΣΤΟ ΓΙΑΤΡΟ

Γραμματικό φαινόμενο

* *Απλή πρόταση* λέγεται η πρόταση που έχει μόνο το ρήμα και το υποκείμενο.

π.χ. Τα παιδιά παίζουν.

* *Επαυξημένη πρόταση* λέγεται η πρόταση που έχει τους κύριους όρους και διάφορους προσδιορισμούς.

π.χ. Τα μικρά παιδιά παίζουν στον κήπο.

* *Ελλειπτική πρόταση* λέγεται η πρόταση απ' την οποία λείπουν οι κύριοι όροι.

π.χ. Καλημέρα. (σου εύχομαι να έχεις καλή μέρα)

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Κάνε τις ελλειπτικές προτάσεις επαυξημένες :

Το καλοκαίρι πήγα στο χωριό μου.

Το περσινό καλοκαίρι πήγα στο πανέμορφο και παραθαλάσσιο χωριό μου.

Παίζω με τη φίλη μου.

.....

Ακούω μουσική.

.....

Κοιτάζω τα πουλιά.

.....

Πλένω τα ρούχα.

.....

Τραγουδώ στο μπάνιο.

.....

Κοιτάζω τα' αστέρια.

.....

- 2.** Με τις παρακάτω λέξεις να γράψεις ελλειπτικές και επαυξημένες προτάσεις :

τηλεφωνώ

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

διακοπές

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

βήχω

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

βήχας

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

δάσος

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

τυφλός

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

πεθαίνω

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

- 3.** Γράψε τον Παρατατικό και Αόριστο των ρημάτων :

Ενεστώτας

Παρατατικός

Αόριστος

αποφασίζω

.....

.....

υπογραμμίζω
πανηγυρίζω
ανακουφίζω
αγγίζω
πρήζω
πήζω

4. Γράψε τον Παρακείμενο και Υπερσυντέλικο των ρημάτων :

Ενεστώτας	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
αποφασίζω
υπογραμμίζω
πανηγυρίζω
ανακουφίζω
αγγίζω
πρήζω
πήζω

5. Γράψε τους τρεις Μέλλοντες των ρημάτων :

Ενεστώτας	Μέλλ. Στιγμιαίος	Μέλλ. Εξακολουθητικός
αποφασίζω
υπογραμμίζω
πανηγυρίζω
ανακουφίζω
αγγίζω
πρήζω
πήζω

Μέλλ. Συντελεσμένος

.....

ΠΩΣ ΑΡΧΙΖΕΙ ΕΝΑ ΔΡΑΜΑ

Συντακτικό φαινόμενο

* Η κανονική σειρά των όρων μιας πρότασης είναι : Ρήμα – Υποκείμενο – Αντικείμενο.

Π.χ. Ο κηπουρός κλαδεύει τα δέντρα.

Ποιος;

κάνει;

τι;

* Πολλές φορές όμως αλλάζουμε αυτή τη σειρά ανάλογα στο τι θέλουμε να δώσουμε έμφαση.

Π.χ. *Κλαδεύει* τα δέντρα ο κηπουρός

Τα δέντρα κλαδεύει ο κηπουρός

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Βάλε τις λέξεις των προτάσεων με τέτοια σειρά ώστε να δίνεται έμφαση στο αντικείμενο .

Ο Αντώνης χαϊδεύει τη γάτα του

Τη γάτα του χαϊδεύει ο Αντώνης.

Η Ειρήνη διαβάζει ένα βιβλίο.

.....

Ο Παναγιώτης κουρεύει το σκύλο του.

.....

Η Κωνσταντίνα αγαπάει το κουνελάκι της.

.....

Η Άννα φοράει ένα κόκκινο καπέλο.

.....

Ο Βασίλης ζωγραφίζει ένα παραθαλάσσιο νησί.

.....

Η Σταυρούλα πλένει τις κούκλες της

.....

- 2.** Βάλε τις λέξεις των προτάσεων με τέτοια σειρά ώστε να δίνεται έμφαση στο ρήμα .

Ο Αντώνης χαϊδεύει τη γάτα του
Χαϊδεύει τη γάτα του ο Αντώνης.

Η Ειρήνη διαβάζει ένα βιβλίο.
.....

Ο Παναγιώτης κουρεύει το σκύλο του.
.....

Η Κωνσταντίνα αγαπάει το κουνελάκι της.
.....

Η Άννα φοράει ένα κόκκινο καπέλο.
.....

Ο Βασίλης ζωγραφίζει ένα παραθαλάσσιο νησί.
.....

Η Σταυρούλα πλένει τις κούκλες της
.....

- 3.** Άλλαξε τη σειρά των όρων της πρότασης γράφοντας πρώτα αυτό τον όρο που θέλω να δώσω έμφαση περισσότερο.

Παράδειγμα :

Πέρυσι πήγα στο χωριό του πατέρα μου με αυτοκίνητο.

Πού; Στο χωριό του πατέρα μου πήγα πέρυσι με αυτοκίνητο.

Πότε; Πέρυσι πήγα στο χωριό του πατέρα μου με αυτοκίνητο.

Με τι; Με αυτοκίνητο πήγα πέρυσι στο χωριό του πατέρα μου.

Τι έκανα; Πήγα πέρυσι στο χωριό του πατέρα μου με αυτοκίνητο.

Η μητέρα μου ξύπνησε το πρωί πολύ κακοδιάθετη.

Τι έκανε;

Πότε;

Πώς;

Ποιος;

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΟΝΕΙΡΑ

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Να κλίνεις τα επίθετα : ο καλός, η καλή, το καλό, ο όμορφος, η όμορφη, το όμορφο, ο τρυφερός, η τρυφερή, το τρυφερό

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

2. Να γράψεις τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων :

υποδέχομαι

απαιτώ

Ενεστώτας
Παρατατικός
Αόριστος
Μέλλ. Στιγμιαίος
Μέλλ. Εξακ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος

καταδέχομαι

Ενεστώτας
 Παρατατικός
 Αόριστος
 Μέλλ. Στιγμιαίος
 Μέλλ. Εξακ.
 Παρακείμενος
 Υπερσυντέλικος

περηφανεύομαι

.....

φανερώνομαι

Ενεστώτας
 Παρατατικός
 Αόριστος
 Μέλλ. Στιγμιαίος
 Μέλλ. Εξακ.
 Παρακείμενος
 Υπερσυντέλικος

περνιέμαι

.....

κρατιέμαι

Ενεστώτας
 Παρατατικός
 Αόριστος
 Μέλλ. Στιγμιαίος
 Μέλλ. Εξακ.
 Παρακείμενος
 Υπερσυντέλικος

ντρέπομαι

.....

κλαίγομαι

Ενεστώτας
 Παρατατικός
 Αόριστος
 Μέλλ. Στιγμιαίος
 Μέλλ. Εξακ.
 Παρακείμενος
 Υπερσυντέλικος

γελιέμαι

.....

- 2.** Για κάθε πρόταση με μεταφορά γράψε και μία πρόταση με κυριολεξία :

Κάθε φορά που πάμε αδιάβαστοι και άγραφοι στο σχολείο η δασκάλα μας βράζει από το θυμό της.

.....

Ο θείος μου πέρυσι κέρδισε πολλά χρήματα στο λαχείο. Είχε τύχη βουνό.

.....

Κάθε φορά που έχω προβλήματα ανοίγω την καρδιά μου στην φίλη μου.

.....

Όταν δεν προσέχουμε τη δασκάλα μας όταν μας κάνει μάθημα σπάνε τα νεύρα της και μας μαλώνει.

.....

Είναι πολύ καλός στο γράψιμο. Το μυαλό του γεννάει ιδέες πολλές.

.....

Κάθε φορά που παίρνω άριστα στα διαγωνίσματα του σχολείου πετάω απ' τη χαρά μου.

.....

Οι Έλληνες ξέρουν πολύ καλά τι θα πει πικρή σκλαβιά.

.....

Κάθε φορά που αρρωσταίνει το μωρό μου ραγίζει η καρδιά μου απ' τη στενοχώρια μου.

.....

Είναι άτυχος, τον έχουν βρει συμφορές πολλές στη ζωή του.

.....

Έχει μόνιμα ένα πικρό χαμόγελο στα χείλη του από τότε που έχασε το γιο του.

.....

Θύμωσε πολύ μαζί μου και μου είπε πολύ πικρά λόγια.

.....

Κάθε φορά που πάω στο χωριό μου ανοίγει η όρεξή μου.

.....

Κάθε πρωί που ξυπνάω ρίχνω μία ματιά στην ορθογραφία μου για να την ξαναθυμηθώ.

.....

3. Με τις λέξεις της καρτέλας να γράψεις επαυξημένες προτάσεις :

χαλί :

ζηλεύω :

ποδιά :

φέγγω :

ΤΑ ΖΩΑ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να χωρίσεις τις παρακάτω λέξεις σε επίθετα, ουσιαστικά, μετοχές και ρήματα :

πέρασμα, ζαχαρώνω, νοστιμιά, γλυκός, τραγουδώ, κυκλικός, νόστιμος, γλυκαμένος, τραγουδισμένος, πεταμένος, γλυκαίνω, κυβερνώ, τραγούδι, ζαχαρωμένος, πεταχτός, παραπετώ, κυβερνήτης, νοστιμισμένος, τραγουδιστός, ζάχαρη, ζαχαρωτός, κυβέρνηση, γλυκό, κυβερνώμενος, νοστιμεύω, κυκλώνω, κύκλος, κυκλωμένος

Ρήματα

.....

Ουσιαστικά

.....

Επίθετα

.....

Μετοχές

.....

2. Για κάθε πρόταση με μεταφορά γράψε και μία δική σου πρόταση με μια κυριολεξία :

Όταν κοιμάμαι καλά το βράδυ, το πρωί είμαι ξεκούραστος και έχω καθαρό μυαλό.

.....
.....

Όποιος πίνει ποτά το βράδυ κάνει πολύ βαρύ ύπνο.

.....
.....

Του είπε κάποια πράγματα που τον στενοχώρησαν, μα ήταν η πικρή αλήθεια.

.....
.....

Κάνει πολύ γυμναστική ο μπαμπάς μου και έχει σιδερένια μπράτσα.

.....
.....

Για να μαθαίνουμε καλά το μάθημά μας πρέπει να προσέχουμε τη δασκάλα μας, να κρεμόμαστε απ' τα χείλη της.

.....
.....

Άκουσα τέτοια συνταρακτικά νέα που άνοιξα διάπλατα τα μάτια απ' την έκπληξή μου.

.....
.....

Έπεσα με τα μούτρα στη δουλειά το Σαββατοκύριακο για να προλάβω να διορθώσω τα γραπτά των μαθητών μου.

.....
.....

Η Μαρία Κάλλας, μία τραγουδίστρια της όπερας, είχε κρυστάλλινη φωνή.

.....

Του πέταξα μία κουβέντα άσχημη και μαλώσαμε.

.....

3. Να γράψεις τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων :

λούζομαι

κρύβομαι

Ενεστώτας
Παρατατικός
Αόριστος
Μέλλ. Στιγμιαίος
Μέλλ. Εξακ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος

συζητώ

απαντώ

Ενεστώτας
Παρατατικός
Αόριστος
Μέλλ. Στιγμιαίος
Μέλλ. Εξακ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος

ανακαλύπτομαι

τρίβομαι

Ενεστώτας
Παρατατικός
Αόριστος
Μέλλ. Στιγμιαίος
Μέλλ. Εξακ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος

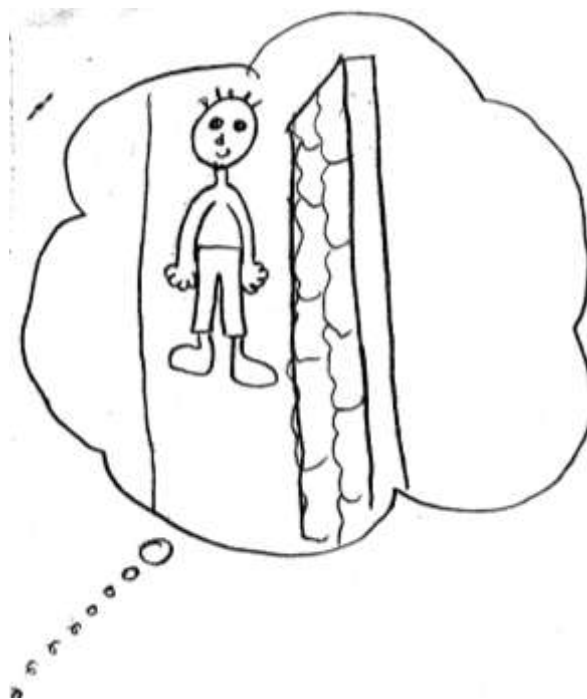
ΣΤΟΥΣ ΙΣΚΙΟΥΣ ΤΩΝ ΔΕΝΤΡΩΝ

Γραμματικό φαινόμενο

* Πολλές φορές όταν μιλάμε παρομοιάζουμε δύο πράγματα ή πρόσωπα που μοιάζουν σε κάτι μεταξύ τους, έχουν δηλαδή κάποιο κοινό γνώρισμα. Αυτό το σχήμα το λέμε *παρομοίωση*.

Π.χ. Τρέχει γρήγορα σα λαγός.

* Στην παρομοίωση χρησιμοποιούμε συνήθως τις λέξεις : *σαν, καθώς, λες, όπως, ως*

Γραμματικές δραστηριότητες

- Χρησιμοποίησε τις λέξεις της παρένθεσης και φτιάξε παρομοιώσεις όπως στο παράδειγμα:

(αστακός, γάιδaros, παλάτι, παπαγάλος, σίδηρο, μετάξι, βδέλλα, ατσάλι, ελιές, αηδόνη, λύκος, παγόνι)

Είναι απαλό	σαν βελούδο
Είναι ντυμένος σαν
Είναι φλύαρος σαν
Απαλά μαλλιά σα
Μαύρα μάτια σαν
Πεινάω σα
Καμαρώνει σαν
Τραγουδάει γλυκά σαν
Είναι σκληρός σαν
Είναι βαρύ σα
Είναι πεισματάρης σα
Όμορφο σπίτι σαν
Κολλάει σα

- 2.** Χρησιμοποίησε τις λέξεις της παρένθεσης και συμπλήρωσε τις παρομοιώσεις :

(λεμόνι, χελώνα, κυπαρίσσι, βδέλλα, χιόνι, λαγός, μανιτάρι, δελφίνι, φάρμακο, ρολόι, αρνάκι, περιστέρι, φίδι, αστακός, παπαρούνα, μέλισσα)

Κολυμπά σαν
 Κοκκίνισε σαν
 Είναι ήρεμος σαν
 Η καρδιά μου χτυπάει σαν
 Είναι ψηλός σα
 Σέρνεται σα
 Είναι πικρό σα
 Φυτρώνει σα
 Είναι λευκός σαν
 Είναι γλυκό σαν
 Είναι κίτρινος σα
 Είναι οπλισμένος σαν
 Τρέχει γρήγορα σαν
 Είναι εργατικός σα
 Πηγαίνει αργά σα
 Είναι αθώς

- 3.** Γράψε με λίγα λόγια τι εννοούμε με τις παρακάτω μεταφορές :

Πιάσανε τα κρύα = Πέρασε ο καλός καιρός και αρχίζει να κάνει κρύο .

Άναψαν τα αίματα =

Χάλασα τον κόσμο =

Πιάστηκε στα πράσα =

Πιάστηκε στον ύπνο =

Σκοτώθηκε στη δουλειά =

Έχασε τα λόγια του =

.....

Έσπασαν τα νεύρα του =

.....

Δεν τα μασάω εγώ αυτά =

.....

Σβήνω τη δίψα μου =

.....

Θόλωσε το μυαλό μου =

.....

Πάγωσε το αίμα μου =

.....

Σφίγγω την καρδιά μου =

.....

Ψοφάω από την κούραση =

.....

4. Με τις λέξεις της καρτέλας να γράψεις επαυξημένες προτάσεις :

σκίζω :

.....

αμέτρητος :

.....

ίσκιος :

.....

πεύκο :

.....

νανουρίζω :

.....

μοιάζω :

.....

Εξακ. Μέλλοντας

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Στιγμ. Μέλλοντας

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Παρακείμενος

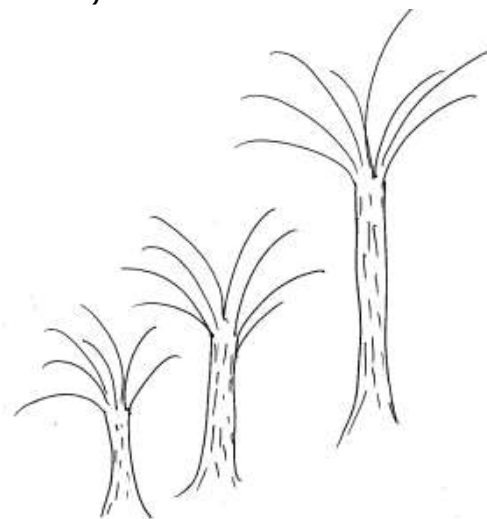
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Υπερσυντέλικος

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Συντελεσμένος Μέλλοντας

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Ενεστώτας

εγώ ματώνομαι

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Παρατατικός

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Αόριστος

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Εξακ. Μέλλοντας

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Στιγμ. Μέλλοντας

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Παρακείμενος

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Υπερσυντέλικος

.....

Συντελεσμένος Μέλλοντας

.....

Ενεστώτας

εγώ αποταμιεύομαι

.....

Παρατατικός

.....

Αόριστος

.....

Εξακ. Μέλλοντας

.....

Στιγμ. Μέλλοντας

.....

Παρακείμενος

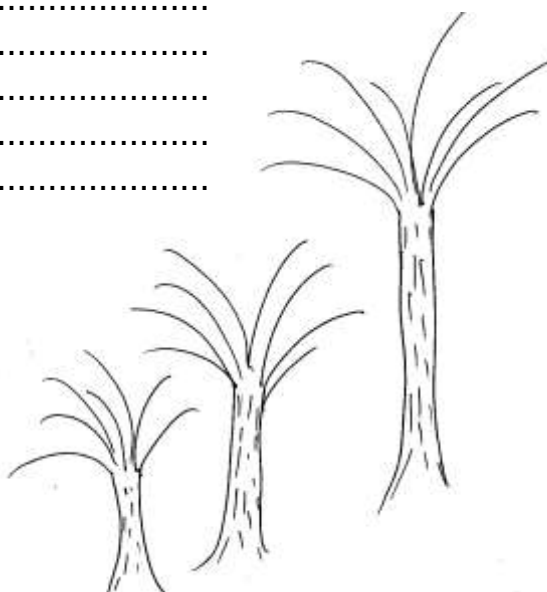
.....

Υπερσυντέλικος

.....

Συντελεσμένος Μέλλοντας

.....

ΕΝΑ ΘΕΡΙΟ ΟΛΟ ΓΛΩΣΣΑ

Γραμματικό φαινόμενο

* *Συνώνυμες* λέγονται οι λέξεις που έχουν

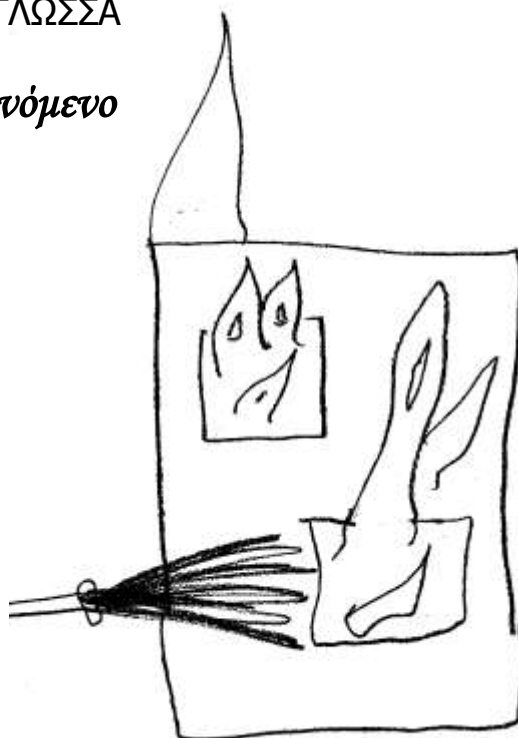
περίπου την ίδια σημασία

Π.χ. φτάνω – έρχομαι

* *Ταυτόσημες* λέγονται οι λέξεις που έχουν

ακριβώς την ίδια σημασία.

Π.χ. κότα - όρνιθα

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να βρεις μία ταυτόσημη λέξη :

θαλασσοταραχή
οικία
στέγη
άνθος
πετεινός
έτος
ναός
κρασί
ασθένεια
κάμπος
άσπρος
Ανάσταση
τραγούδι
καράβι
γίδα
μέτωπο
πτηνό
όρνιθα
γέρος
ψωμί
μάννα
κοκκινογούλια
ορνιθώνας

καλαμπόκι
 εργασία
 γρύλος

2. Να βρεις μία συνώνυμη λέξη :

κουβεντιάζω
 έρχομαι
 περηφανεύομαι
 τρέχω
 καίω
 μπράβο
 λυγίζω
 βιαστικός
 τραβώ
 θηρίο
 βροχή
 συντροφιά
 τόπος
 πλησιάζω
 δυνατός
 μονοπάτι
 προσφέρω

3. Γράψε επαυξημένες προτάσεις με τις λέξεις της καρτέλας :

άτακτος :

φλόγα :

κατά :

κάπου :

κεραμίδι :

πυροσβέστης:

ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ

Γραμματικό φαινόμενο

* Σε πολλές λέξεις παραλείπουμε κάποια γράμματα για συντομία. Οι λέξεις αυτές λέγονται *συντομογραφίες*.

Π.χ. αγ. – άγιος

* *Αρκτικόλεξα* λέγονται οι λέξεις που σχηματίζονται από τα αρχικά γράμματα διαφόρων δημοσίων υπηρεσιών και οργανισμών.

Π.χ. Δ.Ε.Η. = Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού

* Οι πιο συνηθισμένες συντομογραφίες είναι :

<i>αγ.</i>	άγιος	<i>αρ.</i>	αριθμός
<i>γραμμ.</i>	γραμμάριο	<i>εκ.</i>	εκατοστά
<i>κ.</i>	κύριος, κυρία	<i>κτλ.</i>	και τα λοιπά
<i>λ.χ.</i>	λόγου χάρη	<i>π.χ.</i>	Προ Χριστού
<i>μ. χ.</i>	Μετά Χριστού	<i>σ.</i>	σελίδα
<i>π.χ.</i>	παραδείγματος χάρη	<i>π.μ.</i>	πριν το μεσημέρι
<i>μ.μ.</i>	μετά το μεσημέρι	<i>χμ.</i>	χιλιόμετρα

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να γράψεις τα αρκτικόλεξα των ονομασιών :

Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας	:
Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	:
Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού	:
Δημόσια Υπηρεσία	:
Ηλεκτροκίνητα Λεωφορεία Περιοχής Αθηνών Πειραιώς	:
Ελληνική Τηλεόραση	:
Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού	:
Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός	:
Ελληνικά Ταχυδρομεία	:
Ελληνική Μετεωρολογική Υπηρεσία	:
Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα	:
Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας	:

Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων	:
Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	:
Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων	:
Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών	:
Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας	:
Ολυμπιακή Αεροπορία	:
Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων	:

2. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις :

χαριτωμένος, χαριστικός, χαρισματικός, χαριτολογώ

.....

φάρυγγας, φανοφύλακας, φαρμακώνω, φάρος

.....

πίστα, πιστεύω, πιστός, πίστη, πιστευτός

.....

χοροπηδώ, χοροπήδημα, χοροπηδηχτός

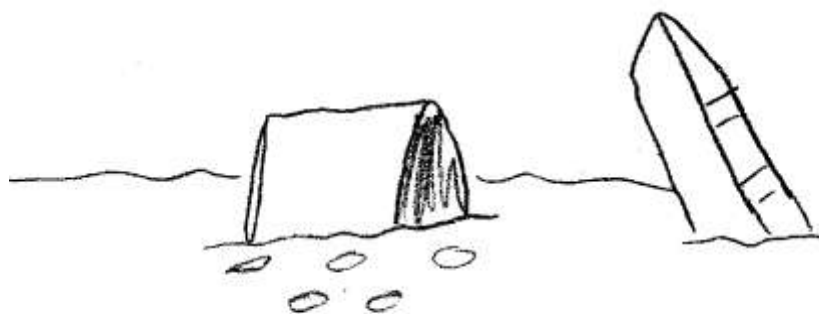
.....

3. Να γράψεις ένα κείμενο με τις λέξεις της καρτέλας :
 (αριθμός, αίθουσα, δεκάδα, σαλόνι, έπιπλα, εμπορικός)

.....

ΤΕΝΕΚΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΕΝΕΚΕΣ ΣΟΥ

Γραμματικό φαινόμενο

* Το μόριο *ας* το χρησιμοποιούμε για να δηλώσουμε :

- ♥ *Προτροπή*. Π.χ. *ας πάμε*
- ♥ *Συγκατάθεση*. Π.χ. *ας είναι*
- ♥ *Αδιαφορία*. Π.χ. *ας αρρωστήσω*
- ♥ *Ευχή*. Π.χ. *ας έπαιρνα άριστα στο test !*

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε τις παρακάτω προτάσεις με το *ας* που να φανερώνουν προτροπή :

Π.χ. Θα διαβάσουμε παρέα σήμερα το απόγευμα.
Ας πάμε να διαβάσουμε παρέα σήμερα το απόγευμα.

Πάμε για ύπνο, είναι πολύ αργά.

Να μιλάμε ψιθυριστά για να μην ξυπνήσουμε το μωρό.

Πάμε για ψώνια στα μαγαζιά, θέλω να αγοράσω μερικά πράγματα.

Μη βγεις έξω με βρεγμένα μαλλιά γιατί θα κρυώσεις.

- 2.** Γράψε τις παρακάτω προτάσεις με το ας που να φανερώνουν συγκατάθεση :

Π.χ. Μαμά, σε παρακαλώ να έρθει ο Νίκος στο σπίτι μας να παίξουμε;
Μαμά, ας έρθει ο Νίκος στο σπίτι μας να παίξουμε.

Θέλεις να πάμε παρέα στην ξαδέρφη σου;

.....

Συμφωνείς να με βοηθήσεις να τακτοποιήσουμε μαζί το σπίτι;

.....

Να παίξουμε όλοι μαζί στην αυλή του Νέστορα;

.....

Να βάλουμε μισά – μισά χρήματα και να αγοράσουμε τη μπάλα;

.....

- 3.** Γράψε τις παρακάτω προτάσεις με το ας που να φανερώνουν αδιαφορία :

Π.χ. Ο καιρός είναι βροχερός αλλά δε με νοιάζει.
Ας είναι βροχερός ο καιρός.

Θα με μαλώσει η μητέρα που δεν πήρα καλό βαθμό στο διαγώνισμα.

.....

Η θάλασσα έχει μεγάλα κύματα, αλλά δε με νοιάζει εγώ θα κολυμπήσω.

.....

Φώναζε όσο θες, εγώ θα πάω εκδρομή με τη φίλη μου.

.....

Δε με πειράζει που χάλασε το παιχνίδι μου.

.....

Δε με πειράζει που κάνει κρύο, εγώ θα πάω στην παιδική χαρά.

.....

- 4.** Γράψε τις παρακάτω προτάσεις που να φανερώνουν ευχή :

Π.χ. Μακάρι να κάνει καλό καιρό αύριο για να πάμε στο θέατρο.
Ας κάνει καλό καιρό αύριο για να πάμε στο θέατρο!

Θα ήθελα να ήσουν πιο ευγενικός.

.....

Πολύ ωραίο έργο, θα ήθελα να το ξαναδώ.

.....

Μακάρι να πέθαινα παρά να σε δω πίσω απ' τα κάγκελα της φυλακής.

.....

Είθε να κέρδιζα το λαχείο.

.....

Μακάρι να έρθει εκείνη η μέρα που θα πάρεις άριστα στον έλεγχό σου!

.....

5. Με τις λέξεις της καρτέλας γράφω επαυξημένες προτάσεις :

τύχη :

.....

τυχερός :

.....

καναπές :

.....

τενεκές :

.....

χοροπηδώ :

.....

λαχείο :

.....

φυσώ :

.....

φύσημα :

.....

ΣΤΟ ΠΑΛΙΟ ΚΑΣΤΡΟ

Γραμματικό φαινόμενο

Το μόριο **να** το χρησιμοποιούμε :

- * για να δείχνουμε πρόσωπα ή πράγματα.

Π.χ. Να το βουνό Ψηλορείτης.

Τότε ονομάζεται **Δεικτικό μόριο**.

- * για να ρωτάμε.

Π.χ. Να πάμε για παιχνίδι;

Τότε ονομάζεται **ερωτηματικό μόριο**.

- * για να δείξουμε ότι θέλουμε κάτι.

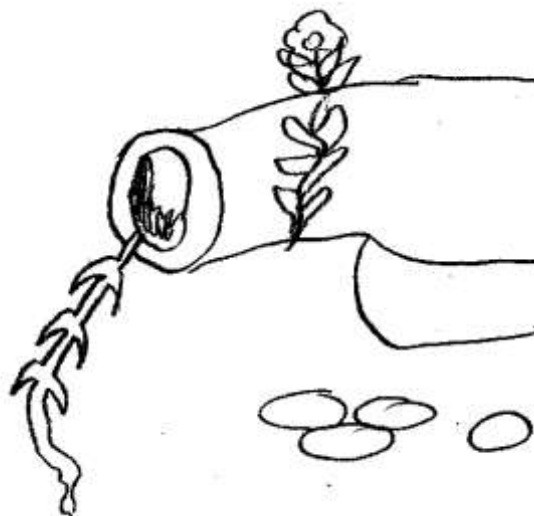
Π.χ. Να μου τηλεφωνείς.

Τότε λέγεται **βουλητικό μόριο**.

- * για να ευχηθούμε κάτι.

Π.χ. Να μην ξαναγινόταν πόλεμος!

Τότε ονομάζεται **ευχαιτικό μόριο**.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Ξαναγράψε τις παρακάτω προτάσεις χρησιμοποιώντας το δεικτικό μόριο να :

Αυτή είναι η μητέρα μου.

Να η μητέρα μου.

Εκεί είναι η εκκλησία που παντρεύτηκα πριν τρία χρόνια.

.....

Αυτός είναι ο κύριος που μου μίλησε χθες το πρωί.

.....

Εκεί είναι το σχολείο που πήγαινα όταν ήμουν μικρή.

.....

- 2.** Ξαναγράψε τις παρακάτω προτάσεις χρησιμοποιώντας το ερωτηματικό μόριο να :

Μπορούμε να πάμε στο μανάβικο να ψωνίσουμε αντί για σένα;
Να πάμε στο μανάβικο να ψωνίσουμε αντί για σένα;

Θέλεις να πάρουμε μία βιντεοκασέτα να τη δούμε το βράδυ;

.....

Θέλεις να της τηλεφωνήσω για να έρθει μαζί μας στο σινεμά;

.....

Θέλεις να παίξουμε μπάσκετ το απόγευμα στην αυλή σου;

.....

Θα ήθελες να παρακολουθήσουμε τον αγώνα ποδοσφαίρου στην τηλεόραση;

.....

- 3.** Γράψε δικές σου προτάσεις με το βουλητικό μόριο να :

Θέλεις να σε βοηθήσω να λύσεις τις ασκήσεις;

.....

.....

.....

- 4.** Γράψε δικές σου προτάσεις χρησιμοποιώντας το ευχητικό μόριο να :

Να μπορούσα να πετούσα!

.....

.....

.....

Ο ΥΛΑΣ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε δίπλα από κάθε λέξη μία συνώνυμή της :

καράβι		
παράξενος		
ξημερώνει		
παχύς		
μωρό		
επιστρέφω	λεπτός
φαλακρός	φασαρία
ραβδί	πλησιάζω
σπίτι	βαδίζω
κορδέλα	βαστώ

2. Γράψε δίπλα από κάθε λέξη μία αντίθετή της :

πολυκατοικία	άπονα
καλημέρα	νέα
δυστυχία	σκορπώ
σκυφτός	θάλασσα
μικρότερος	μαζί
άγριο	χλωρός
παντού	σοβαρή

3. Αντιστοίχισε τις συντομογραφίες με τις κατάλληλες λέξεις :

π.Χ.	ο	ο	δραχμή
μ.Χ.	ο	ο	δηλαδή
δρχ.	ο	ο	προ Χριστού
δηλ.	ο	ο	μετά Χριστού
π.χ.	ο	ο	κύριος
τηλ.	ο	ο	τηλέφωνο
σ.	ο	ο	παραδείγματος χάρη
κ.	ο	ο	σελίδα

4. Γράψε τι σημαίνουν τα αρκτικόλεξα :

Ο.Γ.Α.
Ε.Μ.Υ.

Δ.Ε.Η.
Δ.Υ.
Α.Ε.Ι.
Ε.Ε.Σ.
Ε.Ο.Κ.
Ι.Κ.Α.
Ο.Α.
Ο.Τ.Ε.
Ο.Ε.Δ.Β.
Μ.Μ.Ε.
Ε.Ο.Τ.

- 5.** Με τις παρακάτω λέξεις γράψε επαυξημένες προτάσεις με παρομοιώσεις :

βδέλλα : Έχω μία φίλη που συνέχεια θέλει να είναι μαζί μου. Μου κολλάει σα βδέλλα.

παγόνι :

παπαρούνα :

χιόνι :

αστακός :

αρνί :

μέλι :

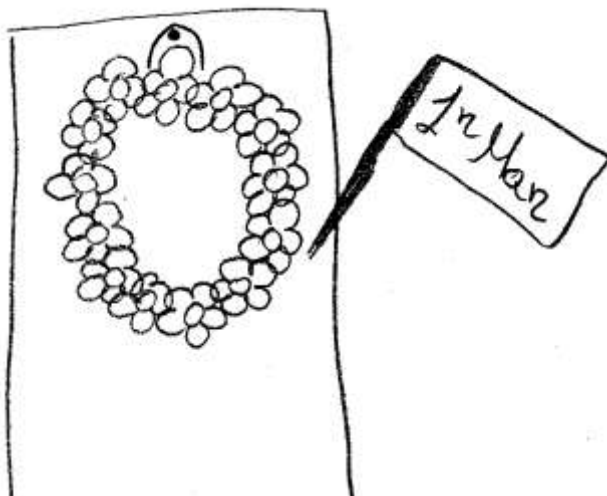
μετάξι :

μέλισσα :

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Γραμματικό φαινόμενο

* Οι σύνθετες λέξεις που σημαίνουν εκείνον που έχει κάτι δικό του, δηλαδή κτήμα του λέγονται **κτητικά σύνθετα** και αναλύονται με τη φράση : εκείνος που έχει...
Π.χ. γλυκόλαλος : εκείνος που έχει γλυκιά λαλιά.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε με μία σύνθετη λέξη πως λέγεται αυτός που έχει :

Κτητικά σύνθετα

γαλανά μάτια
μαύρα μάτια
γκρίζα μάτια
μαύρα φρύδια
μαύρα γένια
μαύρα μαλλιά
σγουρά μαλλιά
μακριά μαλλιά
άσπρα μαλλιά
ξανθά μαλλιά
στρογγυλό πρόσωπο
πλατύ πρόσωπο
μακρύ πρόσωπο
στενό μυαλό
ανοιχτό μυαλό
μούρη σαν αλόγου
ρόδινα μάγουλα
μικρό σώμα
μεγάλο σώμα
μικρή καρδιά
μεγάλη καρδιά
μικρή ψυχή

γενναία ψυχή
μεγάλη ψυχή
καλή τύχη
κακή τύχη
καλή μοίρα
κακή μοίρα
μακριά πόδια
ξερό κεφάλι
μεγάλη δύναμη
πολλά χρώματα
πολλά ταλέντα
δύο ψηφία
τρία ψηφία
πέντε ψηφία

- 2.** Ξαναγράψε τις προτάσεις αναλύοντας τα κτητικά συνθετικά στα απλά συνθετικά τους :

Η αδερφή μου είναι σγουρομάλλα και πρασινομάτα.
 Η αδερφή μου έχει σγουρά μαλλιά και πράσινα μάτια.

Ο αδερφός μου είναι ξανθομάλλης και γαλανομάτης.

.....

Ο πατέρας μου είναι μεγαλόσωμος και καλόψυχος.

.....

Ο θείος μου είναι μακρυπρόσωπος και στενόμυαλος.

.....

Η μαμά μου είναι καλότυχη και καλόκαρδη.

.....

Η αδερφή μου είναι πολυτάλαντη αλλά μικρόψυχη.

.....

Η γιαγιά μου είναι μεγαλόψυχη αλλά κακότυχη.

.....

Η θεία μου είναι ανοιχτοχέρα και γλυκομίλητη.

.....

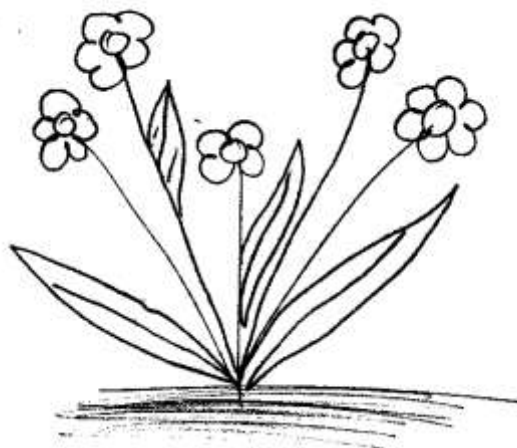
Η ξαδέρφη μου είναι στρογγυλοπρόσωπη και ροδομάγουλη.
.....

Ο παππούς μου είναι ασπρομάλλης και αλογομούρης.
.....

Ο κουμπάρος μας είναι ξεροκέφαλος και λιγόψυχος.
.....

Η κουμπάρα μου είναι μαυροφρύδα και κακόμοιρη.
.....

- 3.** Γράψε ένα κείμενο με τις λέξεις της καρτέλας :
(γεωργικός, εργατικός, κέντρο, ζήτω, τριαντάφυλλο)

Γραμματικό φαινόμενο

* Οι σύνθετες λέξεις στις οποίες το ένα συνθετικό είναι ρήμα και το δεύτερο συνθετικό είναι ουσιαστικό που χρησιμοποιείται σαν αντικείμενο (τι;) του ρήματος λέγονται **αντικειμενικά σύνθετα**.

Π.χ. οργανοπαίχτης: Ρήμα : παίζει

Αντικείμενο (τι παίζει;) : όργανο

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Γράψε με μία σύνθετη λέξη πως λέγεται αυτός που :

ανάβει καντήλια	
γράφει ή σχεδιάζει σκίτσα	
ο δείχτης του ρολογιού που δείχνει την ώρα.....	
ο δείχτης του ρολογιού που δείχνει τα λεπτά.....	
τρώει χόρτα	
τρώει κρέας	
φυλάει τα δάση	
γράφει σενάρια	
φυλάει το άστυ	
τρώει μυρμήγκια	
σβήνει το πυρ	
πουλάει λαχανικά	
πουλάει εφημερίδες	
φυλάει το χώρο	
φυλάει το φάρο	
φυλάει τον αγρό	
χάνει τη μέρα του	

ζητάει ψωμί
πουλάει λαχεία
πουλάει κρέας
πουλάει βιβλία
γράφει διηγήματα
γράφει χορό
πουλάει κοσμήματα
τρέφει πτηνά
τρέφει αγελάδες
τρέφει όρνιθες
τρέφει χοίρους
παίζει ένα όργανο
πλάθει γλυκά
παίζει χαρτιά
μετράει τη θερμοκρασία
μυρμηγκοφάγος
ποιεί (φτιάχνει) φάρμακα
ποιεί (φτιάχνει) άρτους (ψωμιά)
ποιεί (φτιάχνει) έπιπλα

2. Γράψε τι σημαίνουν τα παρακάτω αντικειμενικά σύνθετα :

οπωροπώλης
ψωμοζήτητης
χαρτοπαίχτης
σκιτσογράφος
ωροδείχτης
λεπτοδείχτης
βιβλιοπώλης
λαχειοπώλης
εφημεριδοπώλης
δασοφύλακας
αγροφύλακας
αστυφύλακας
αρτοποιός
φαρμακοποιός
επιπλοποιός
κοσμηματοπώλης
κρεοπώλης
λαχανοπώλης
χορογράφος
καντηλανάφτης
δασοφύλακας

φαροφύλακας
ζαχαροπλάστης
αγελαδοτρόφος
πτηνοτρόφος
ορνιθοτρόφος
διηγηματογράφος
πυροσβέστης
σεναριογράφος

- 3.** Με τις λέξεις της καρτέλας να γράψεις μία ελλειπτική και μία επαυξημένη πρόταση :

μπαλκόνι
 Ελλειπτική :
 Επαυξημένη :

αγκαλιά
 Ελλειπτική :
 Επαυξημένη :

γυαλίζω
 Ελλειπτική :
 Επαυξημένη :

έντομο
 Ελλειπτική :
 Επαυξημένη :

κλαδί
 Ελλειπτική :
 Επαυξημένη :

ΤΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ

Γραμματικό φαινόμενο

Υπάρχουν ρήματα που παράγονται από :

* *άλλα ρήματα*

Π.χ. λάμπω - λαμπιρίζω

* *ουσιαστικά και επίθετα*

Π.χ. μαύρος - μαυρίζω

* *άκλιτα*

Π.χ. συχνά - συχνάζω

Τα ρήματα αυτά ονομάζονται *παράγωγα ρήματα*

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να σχηματίσεις παράγωγα ρήματα από τα παρακάτω ουσιαστικά :

αγορά	κλαδί
κλειδί	μαγείρεμα
διακόσμηση	δεντροφυτεία
κύμα	αρχή
κραυγή	μαστόρεμα
μαστίγιο	μελωδία
μετάφραση	ξελάσπωμα
ορειβασία	όργωμα
πίκρα	σίδερο
κίνδυνος	πίστη
παρακάλεση	παρκάρισμα
πόνος	ρώτημα
κρεμάλα	μαυρίλα

2. Να σχηματίσεις παράγωγα ρήματα από τα παρακάτω επίθετα :

κίτρινος	μαύρος
άδειος	αγαθιάρης
αγκυλωτός	αθλητικός
ανακουφιστικός	βαθουλός
γεμάτος	γελαστός
δετός	διαθέσιμος
φωτεινός	γελαστός

αγαπητός	κολλητός
στραβός	κουτσός
αγαπητός	σύντομος
χρήσιμος	φαρδύς
πράσινος	λευκός

3. Να σχηματίσεις παράγωγα ρήματα από τα παρακάτω ρήματα :

ψάχνω	φέγγω
χαιρετώ	σκορπώ
κοιτώ	λυγώ
τραβώ	μασώ
λάμπω	καληνυχτώ

4. Να γράψεις τις συγγενικές λέξεις των παρακάτω λέξεων :

ταξίδι :

.....

γράφω :

.....

όρος :

.....

5. Να γράψεις ένα κείμενο με τις λέξεις της καρτέλας :
(οικόπεδο, ποδόσφαιρο, διαλέγω, γυαλιά, σφυρίχτρα)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΠΕΡΝΩΝΤΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Γραμματικό φαινόμενο

* Τα ρήματα χωρίζονται σε δύο ομάδες που ονομάζονται *συζυγίες*, ανάλογα με τον τρόπο που κλίνονται στον Ενεστώτα και Παρατατικό.

* Στην *πρώτη συζυγία* ανήκουν τα ρήματα που τελειώνουν σε :

-*ω* π.χ. πλένω

-*μαι* π.χ. πλένομαι

* Στην *δεύτερη συζυγία* ανήκουν τα ρήματα που τελειώνουν σε :

-*ώ* π.χ. αγαπώ

-*ιέμαι* π.χ. αγαπιέμαι

-*ούμαι* π.χ. φοβούμαι

* Τα ρήματα που τελειώνουν σε *-ω* (δεύτερη συζυγία) χωρίζονται σε *δύο τάξεις* και κλίνονται στον Ενεστώτα και στον Παρατατικό ως εξής :

*Πρώτη Τάξη**Δεύτερη Τάξη*

Ενεστώτας	Παρατατικός	Ενεστώτας	Παρατατικός
αγαπώ	αγαπούσα	λαλώ	λαλούσα
αγαπάς	αγαπούσες	λαλείς	λαλούσες
αγαπά	αγαπούσε	λαλεί	λαλούσε
αγαπούμε	αγαπούσαμε	λαλούμε	λαλούσαμε
αγαπάτε	αγαπούσατε	λαλείτε	λαλούσατε
αγαπούν	αγαπούσαν	λαλούν	λαλούσαν

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να κλίνεις τα ρήματα εγώ απατώ, εγώ αργώ, εγώ χτυπώ, εγώ γλεντώ, εγώ εξηγώ, εγώ τιμώ (δεύτερη συζυγία) στον Ενεστώτα και Παρατατικό :

Ενεστώτας

Παρατατικός

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....

2. Να γράψεις τις ενεργητικές μετοχές των ρημάτων :

τηλεφωνώ	ρωτώ
ρωτώ	γελώ
απαντώ	οδηγώ
ακολουθώ	εξηγώ
περνώ	προχωρώ
τιμώ	τραγουδώ
περπατώ	καλώ
χτυπώ	βαρώ
ακουμπώ	σταματώ

ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να κλίνεις σε όλους τους χρόνους τα ρήματα :

Ενεστώτας

Παρατατικός

Αόριστος

εγώ κεντώ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Εξακ. Μέλλοντας

Στιγμ. Μέλλοντας

Παρακείμενος

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Υπερσυντέλικος

Συντελεσμένος Μέλλοντας

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ενεστώτας

Παρατατικός

Αόριστος

εγώ εξηγώ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Εξακ. Μέλλοντας

.....

Στιγμ. Μέλλοντας

.....

Παρακείμενος

.....

Υπερσυντέλικος

.....

Συντελεσμένος Μέλλοντας

.....

Ενεστώτας

εγώ ζητώ

.....

Παρατατικός

.....

Αόριστος

.....

Εξακ. Μέλλοντας

.....

Στιγμ. Μέλλοντας

.....

Παρακείμενος

.....

Υπερσυντέλικος

.....

Συντελεσμένος Μέλλοντας

.....

2. Να μεταφέρεις τις προτάσεις σε όλους τους χρόνους :

Ενεστώτας : Σου εξηγώ και δεν καταλαβαίνεις.
 Παρατατικός :
 Αόριστος :
 Εξακ. Μέλλ. :
 Στιγμ. Μέλλ. :
 Παρακείμενος :
 Υπερσυντέλικος :
 Συντ. Μέλλ. :

Ενεστώτας : Σου μιλώ και δεν μου απαντάς.
 Παρατατικός :
 Αόριστος :
 Εξακ. Μέλλ. :
 Στιγμ. Μέλλ. :
 Παρακείμενος :
 Υπερσυντέλικος :
 Συντ. Μέλλ. :

ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΩΜΕΝΗ ΧΩΡΑ

Γραμματικό φαινόμενο

* *Ρηματικά επίθετα* λέγονται τα επίθετα εκείνα που παράγονται από ρήματα.

* Έχουν τις εξής καταλήξεις :

-τικός	π.χ. δροσίζω - δροσιστικός
-τός	π.χ. αγαπώ - αγαπητός
-τος	π.χ. ψήνω - άψητος

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Από τα παρακάτω ρήματα να σχηματίσεις επίθετα σε –τικός και να τα γράψεις στα τρία γένη, στον ενικό και Πληθυντικό αριθμό :

μαγεύω	: μαγευτικός – μαγευτική – μαγευτικό μαγευτικοί – μαγευτικές – μαγευτικά
δροσίζω	:
φαντάζω	:
βιάζομαι	:
αναγκάζω	:
αποφασίζω	:
ενοχλώ	:
κουράζω	:
βοηθώ	:
συμπαθώ	:
προσέχω	:
ποτίζω	:

απελπίζομαι:

 γοητεύω :

2. Από τα παρακάτω ρήματα να σχηματίσεις επίθετα σε –τός και να τα γράψεις στα τρία γένη, στον Ενικό και Πληθυντικό αριθμό :

αγαπώ :

 στρώνω :

 καμαρώνω :

 καπνίζω :

 χτυπώ :

 λύνω :

 καρφώνω :

 ξυπνώ :

 φουντώνω :

 μισώ :

 σηκώνω :

 βράζω :

 φουσκώνω :

 σφραγίζω :

 βιδώνω :

 χτυπώ :

3. Με τις λέξεις της καρτέλας να γράψεις μία ελλειπτική και μία επαυξημένη πρόταση :

αποκοιμίζω

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

αποκοιμιέμαι

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

απέραντος

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

καστανός

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

γόνατο

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

διπλώνω

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

αποκάτω

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

ΥΦΑΝΤΡΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Γραμματικό φαινόμενο

- * Επίθετα σχηματίζονται και από ουσιαστικά.
 * Έχουν τις εξής καταλήξεις :
- άρης π.χ. ζήλεια – ζηλιάρης
 - ερός π.χ. βροχή – βροχερός
 - ιος π.χ. χρυσός – χρυσαφένιος
 - ής π.χ. στάχτη – σταχτής

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Από τα παρακάτω ουσιαστικά να σχηματίσεις επίθετα σε –άρης και –ερός και να τα γράψεις στα τρία γένη, στον Ενικό και Πληθυντικό αριθμό :

κόκαλο	:	κοκαλιάρης – κοκαλιάρα – κοκαλιάρικο κοκαλιάρηδες – κοκαλιάρες – κοκαλιάρικα
τύχη	:
φλόγα	:
φόβος	:
πείσμα	:
φόβος	:
βροχή	:
γκρίνια	:
ζήλια	:
δροσιά	:
ζημιά	:
βλάβη	:

πείσμα :

παράπονο :

- 2.** Από τα παρακάτω ουσιαστικά να σχηματίσεις επίθετα σε -ής, -ιά, -ί και να τα γράψεις στα τρία γένη, στον Ενικό και Πληθυντικό αριθμό :

βύσσινο : βυσσινής – βυσσινιά – βυσσινί
βυσσινιοί – βυσσινιές – βυσσινιά

μελιτζάνα :

πορτοκάλι :

στάχτη :

λεμόνι :

χρυσάφι :

ασήμι :

λεμόνι :

καφέ :

θάλασσα :

κανέλα :

- 3.** Με τις λέξεις της καρτέλας να γράψεις μία ελλειπτική και μία επαυξημένη πρόταση :

αγοράζω
Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

αγοραστής
Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

πετσέτα

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

χτύπημα

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

ψεύτικος

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

σεντόνι

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

μαξιλάρι

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

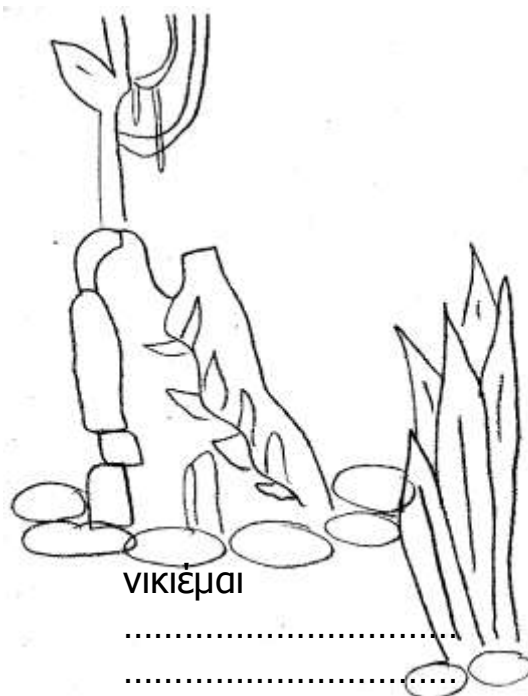
.....

Η ΙΕΡΗ ΑΛΤΗ

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Κάνε χρονική αντικατάσταση (δηλαδή γράψε το ίδιο πρόσωπο και τον ίδιο αριθμό, σε όλους τους χρόνους) των παρακάτω ρημάτων :

Ενεστώτας	νικώ	νικιέμαι
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

Ενεστώτας	χαιρετώ	χαιρετιέμαι
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

- 2.** Να μεταφέρεις τις προτάσεις σε όλους τους χρόνους :

Ενεστώτας	: Σε καθυστερώ και στενοχωριέμαι.
Παρατατικός	:
Αόριστος	:
Εξακ. Μέλλ.	:
Στιγμ. Μέλλ.	:
Παρακείμενος	:
Υπερσυντέλικος	:
Συντ. Μέλλ.	:

Ενεστώτας : Σε επιθυμώ και με αποφεύγεις.
 Παρατατικός :
 Αόριστος :
 Εξακ. Μέλλ. :
 Στιγμ. Μέλλ. :
 Παρακείμενος :
 Υπερσυντέλικος :
 Συντ. Μέλλ. :

Ενεστώτας : Σε ακολουθώ και χανόμαστε.
 Παρατατικός :
 Αόριστος :
 Εξακ. Μέλλ. :
 Στιγμ. Μέλλ. :
 Παρακείμενος :
 Υπερσυντέλικος :
 Συντ. Μέλλ. :

3. Από τις παρακάτω λέξεις να σχηματίσεις επίθετα και να τα γράψεις στα τρία γένη, στον Ενικό και Πληθυντικό αριθμό :

τρυπώ : τρυπητός – τρυπητή – τρυπητό
 τρυπητοί – τρυπητές – τρυπητά
 κουράζω :

 τρομάρα :

 ξύνω :

 ανοίγω :

 κάπνα :

 κλείνω :

 βίδα :

 δροσιά :

 κινώ :

4. Να κλίνεις τα επίθετα ιερός και άγιος και στα τρία γένη :

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

NANOΥΡΙΣΜΑ

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Να κάνεις χρονική αντικατάσταση (δηλαδή να γράψεις το ίδιο πρόσωπο και τον ίδιο αριθμό, σε όλους τους χρόνους) των παρακάτω ρημάτων :

	βαστώ	βαστιέμαι
Ενεστώτας
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

	τραβώ	τραβιέμαι
Ενεστώτας
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

- 2.** Να μεταφέρεις τις προτάσεις σε όλους τους χρόνους :

Ενεστώτας	:	Σου τηλεφωνώ και λείπεις.
Παρατατικός	:
Αόριστος	:
Εξακ. Μέλλ.	:
Στιγμ. Μέλλ.	:
Παρακείμενος	:
Υπερσυντέλικος	:
Συντ. Μέλλ.	:

Ενεστώτας	:	Σε ζητώ και αδιαφορείς
Παρατατικός	:
Αόριστος	:
Εξακ. Μέλλ.	:
Στιγμ. Μέλλ.	:
Παρακείμενος	:

Υπερσυντέλικος :
 Συντ. Μέλλ. :

Ενεστώτας : Εγώ αναπαύομαι και συ κουράζεσαι.
 Παρατατικός :
 Αόριστος :
 Εξακ. Μέλλ. :
 Στιγμ. Μέλλ. :
 Παρακείμενος :
 Υπερσυντέλικος :
 Συντ. Μέλλ. :

3. Από τις παρακάτω λέξεις να σχηματίσεις παράγωγες λέξεις και να τις γράψεις στα τρία γένη, στον Ενικό και Πληθυντικό αριθμό :

λατρεύω : λατρεμένος – λατρεμένη – λατρεμένο
 λατρεμένοι – λατρεμένες – λατρεμένα

ακούω :

κλείσιμο :

λατρεύω :

μουστάρδα :

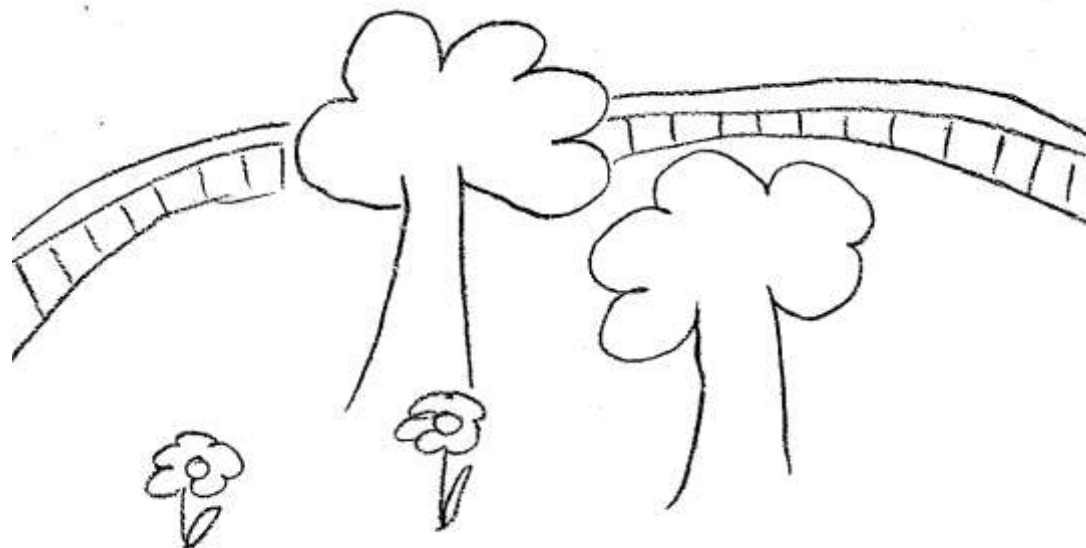
λύνω :

φανερώνω :

πονηρεύω :

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Γραμματικό φαινόμενο

- * **Παράγραφο** ονομάζουμε ένα κομμάτι του γραπτού λόγου που έχει ολοκληρωμένο νόημα.
- * Η κάθε παράγραφος ενός κειμένου, έχει διαφορετικό νόημα από μία άλλη.
- * Η παράγραφος ξεχωρίζει μέσα στο κείμενο γιατί αρχίζει λίγο πιο μέσα απ' τις υπόλοιπες γραμμές του κειμένου.
- * Μία παράγραφος μπορεί να είναι μικρή (δύο ή τρεις σειρές) αλλά μπορεί να είναι και μεγαλύτερη (οχτώ ή εννιά σειρές) ή ακόμα πιο μεγάλη (μισή ή και μία σελίδα ακόμη).

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Χώρισε το παρακάτω κείμενο σε 8 παραγράφους βάζοντας αριθμούς μπροστά από κάθε παράγραφο :

Αγγελική Βαρελλά (Δράκε, δράκε είσαι εδώ;)

Μια φορά κι έναν καιρό, αλλά μπορεί και σήμερα, ήταν ένα δράκος, που δεν είχε μήτε όνομα, μήτε και δουλειά. Οι παροιμίες λένε, πως όταν δεν έχει κανείς δουλειά, σκέφτεται κακά πράγματα. Έτσι έγινε και μ' αυτόν τον δράκο, που τον φώναζαν Δράκο γιατί δεν είχε άλλο όνομα. Καθισμένος με τις πιζάμες του κάθε μέρα, κάθε μέρα, κάθε μέρα, μπροστά στην τηλεόραση, παρακολουθούσε όλα τα σίριαλ και τα κακά έργα. Και κει που καθόταν

σκέφτηκε : «δεν κάνω μία συμμορία;». Και πως θα την έκανε τη συμμορία ο δράκος, που τον έλεγαν Δράκο γιατί δεν είχε άλλο όνομα; Μα δεν είχε κανένα πρόβλημα. Θα το αντέγραφε από την τηλεόραση. Κάθισε λοιπόν και είδε πολλές τέτοιες ταινίες, και πήρε ένα σωρό ιδέες. Μετά φόρεσε το στενό του το μπλουτζίν, έβαλε και το πουκαμισάκι με τη μάρκα στο τσεπάκι, έχωσε στις τσέπες του δύο πιστόλια, ανέβηκε σε μία μοτοσικλέτα γιαπωνέζικη και πηγαίνει στο στέκι των δράκων. Το στέκι των δράκων δεν ήταν σπηλιά, κάθε άλλο. Ήταν μια ωραία ντισκοτέκ με χιλιάδες χρωματιστά λαμπάκια και χορευτική μουσική. Την έλεγαν «Ντρακοντισκοτέκ», γιατί οι δράκοι τρελαίνονται για ξένες γλώσσες. Ο δράκος, που τον έλεγαν Δράκο, γιατί δεν είχε άλλο όνομα, πλησίασε ένα μαυριδερό νεαρό, που τον έλεγαν Νέφος, Νεφ για συντομία. Το καλό που σας θέλω μην ψάξετε να βρείτε τότε γιορτάζει για να του στείλετε λουλούδια. Το όνομά του δεν υπάρχει στο εορτολόγιο. Ο Δράκος χαιρέτησε το Νεφ φιλικά.

- 2.** Γράψε ένα κείμενο, με τρεις παραγράφους, που να περιέχουν τις λέξεις της καρτέλας. :
(μυρμήγκι, κάγκελο, τριανταφυλλιά)

1^η παράγραφος :

.....

.....

.....

2^η παράγραφος :

.....

.....

.....

3^η παράγραφος :

.....

.....

.....

- 3.** Με τις παρακάτω λέξεις να γράψεις ελλειπτικές και επαυξημένες προτάσεις :

σωπαίνω

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

βροχερός

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

δροσιστικό

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

μαρμάρινη

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

πεθαμένος

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

καταφέρνω

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

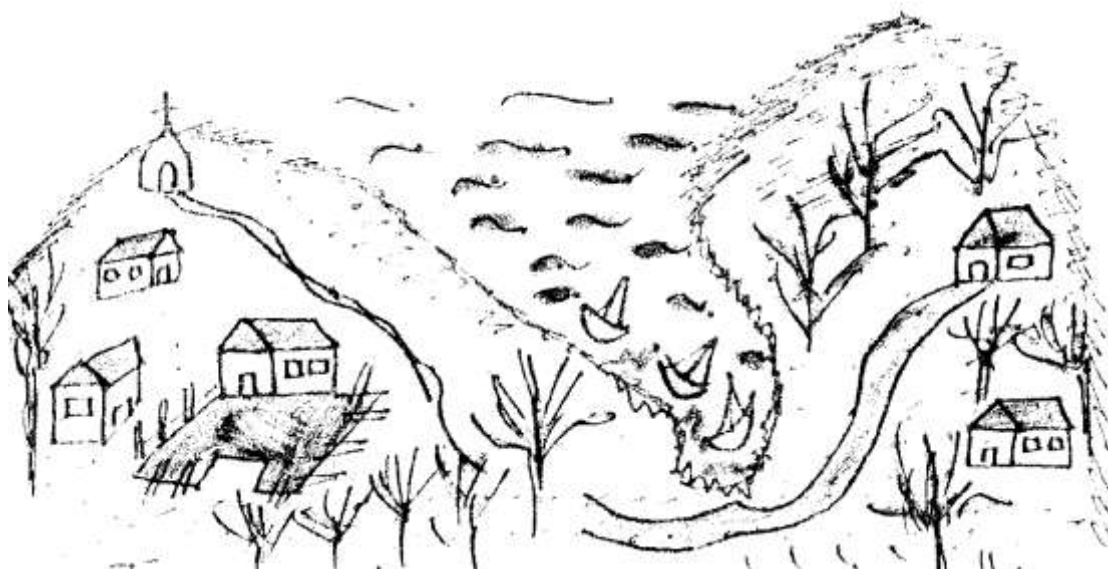
.....

ακίνητος

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

Ο ΠΑΠΠΟΥΣ ΜΟΥ

Γραμματικό φαινόμενο

* *Σύνδεσμοι* είναι μερικές άκλιτες λεξούλες που τις χρησιμοποιούμε για να συνδέουμε λέξεις ή προτάσεις.

* *Οι σύνδεσμοι είναι :*

Συμπλεκτικοί : και, ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ

Διαχωριστικοί : ή, είτε

Αντιθετικοί : μα, παρά, αλλά, όμως, ωστόσο, ενώ, αν και, μολονότι, μόνο

Αποτελεσματικοί : λοιπόν, ώστε, άρα, επομένως, που

Επεξηγηματικός : δηλαδή

Ειδικοί : πως, που, ότι

Χρονικοί : όταν, σαν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν, μόλις, ώσπου, ωσότου, όσο που, όποτε

Αιτιολογικοί : γιατί, επειδή, αφού

Υποθετικοί : αν, σαν, άμα

Τελικοί : να, για να

Διστακτικοί : μη, μήπως

Συγκριτικός : παρά

Ασύνδετες προτάσεις ή λέξεις λέγονται οι προτάσεις ή οι λέξεις που δεν συνδέονται μεταξύ τους με συνδέσμους, αλλά μπαίνουν η μία δίπλα στην άλλη και χωρίζονται με κόμμα.

Π.χ. Όλη την ημέρα περπατούσαμε, χορεύαμε, κυλιόμαστε στο χώμα.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Βάλε στη σειρά τις παρακάτω προτάσεις, έτσι ώστε να βγαίνει νόημα, και βάλε κόμμα όπου είναι απαραίτητο :

Τα δελφίνια στη θάλασσα / και παίζουν όλη την ημέρα / κολυμπούν / κάνουν βουτιές / μακροβούτια /

.....

γάλα / μακαρόνια / πήγα στο super market / και πολλά άλλα πράγματα /
αλεύρι / τυρί για τρίψιμο / και αγόρασα / γιαούρτια /

.....
.....
.....

και ψωνίζω / σπανάκια / κάθε Τετάρτη / και ό,τι άλλο χρειάζομαι / φρούτα /
αυγά / μέλι / πατάτες / κρεμμύδια / πηγαίνω στη λαϊκή αγορά /

.....
.....
.....

2. Βάλε, με κόκκινο χρώμα, κόμμα όπου χρειάζεται :

Οι μαθητές στο σχολείο τραγουδούσαν χόρευαν χτυπούσαν παλαμάκια και
ξεσήκωναν τον κόσμο απ' τις φωνές.

Οι ηθοποιοί ντύθηκαν χτενίστηκαν φόρεσαν τις στολές τους μακιγιαρίστηκαν
και βγήκαν στη σκηνή.

Με τη φίλη μου στο σπίτι της παίξαμε φάγαμε πλυθήκαμε είδαμε
τηλεόραση γράψαμε διαβάσαμε και περάσαμε γενικά πολύ όμορφα.

Πήγα στο βιβλιοπωλείο και αγόρασα μολύβια τετράδια μία κασετίνα
μαρκαδόρους μπογιές ξύστρα γόμα και ένα βιβλίο δώρο για τη μαμά μου.

3. Γράψε ένα κείμενο, με δύο παραγράφους, που να περιέχουν τις
λέξεις της καρτέλας. :
(ψητός, ξεσκεπάζω, δερμάτινος, στρίβω , λάμπα, λαμπάδα)

1^η παράγραφος :

.....
.....
.....

2^η παράγραφος :

.....
.....
.....

Ο ΠΑΠΠΟΥΛΗΣ

*Γραμματικές δραστηριότητες***1.** Γράψε τις αντίθετες λέξεις :

ευρύχωρος	σμίγουν
κοιμάμαι	τίμιες
απάντησα	μπερδεύομαι
φορτωμένη	μπλέκουν
ανάξιοι	δύσκολοι
ανοιχτοί	συχνές
γέλασα	παντού
πυκνά	φωτεινές
βάφουν	έγχρωμες
άχρηστοι	πρώτη
λιγνοί	όμορφες
μικρότερες	απλώνουν
αδούλευτες	υπερήφανες
αληθινές	κρύες

2. Γράψε τις συνώνυμες λέξεις :

ζεστοί	μεράκι
χωράφι	λευκοί
χάμω	δουλειά
βουβός	πύρινος
κρύοι	φλογερός
στέγη	βλέπουν
θαρρώ	αυγή
φωνάζουν	ζυγώνω
ραντεβού	σιμώνουν
γροθιά	σαλεύουν
πάλι	γαλάζιοι
σαματάδες	δυνατός
χιμώ	χαραμάδες

3. Χώρισε σε συλλαβές τις παρακάτω λέξεις :

κέντημα	ξαφνικά
διάλειμμα	κιτρινίζω
δελφίνι	οστρακιά
κελάηδισμα	αφρός

χορτάρι	χορτάρι
άσπρο	έμπαινα
όσφρηση	αέρας
προσεχτικός.....	βρύση
αράχνη	σύννεφο
στάχυ	πολυκατοικία.....
Έλληνας	θάλασσα
άνθρακας	ανθρωπάκι
κομμένος	Αλβανός
αλμυρός	έβγαινα
σημαία	αυτοκίνητο
τριγύρω	ηττημένος

4. Βάλε τις παρακάτω λέξεις στην κατάλληλη στήλη :

λαμπίρισμα, άλλος, ούτε, τρώγοντας, τραγουδισμένος,
 στριφτός, αγανακτώ, καμαρωτός, αλλά, ωστόσο,
 μπαγλαμάς, τριχωτός, και, μήπως, αγανακτισμένος, εορτολόγιο,
 εορτάζω, αγανάκτηση, εμένα, δηλαδή, μασουλώντας, αποκρουστικός,
 κάποιος, αποβλέπω, βιβλιοχαρτοπωλείο, καμπυλωτός, κανένας,
 λαμπιρίζω, γιατί, αγναντεύω, αυτός, γάταρος, ψεύταρος,
 επειδή

Ρήματα :.....

Ουσιαστικά :.....

Επίθετα :.....

Μετοχές :.....

Αντωνυμίες:.....

Σύνδεσμοι :.....

ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Γραμματικό φαινόμενο

* *Παρατακτική σύνδεση* λέγεται η σύνδεση των προτάσεων που γίνεται με τους συνδέσμους *και, αλλά ή, ενώ* (οι οποίοι ονομάζονται *παρατακτικοί σύνδεσμοι*).

Π.χ. Θα πάμε βόλτα αλλά πρέπει να διαβάσεις πρώτα.

* Όταν χρησιμοποιούμε τους συνδέσμους *αλλά* και *ενώ* στις προτάσεις, βάζουμε *κόμμα* πριν.

Π.χ. Κοιμήθηκα, ενώ δε νύσταζα καθόλου.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να ενώσεις τις δύο προτάσεις σε μία με το σύνδεσμο και :

Η μαμά μαγειρεύει. Η Ζωή καθαρίζει το σπίτι.
.....

Η γιαγιά πλέκει. Ο παππούς διαβάζει εφημερίδα.
.....

Η δασκάλα άνοιξε την πόρτα. Είδε ένα μαθητή να περιμένει.
.....

Η βροχή δυνάμωσε. Άρχισε να φυσάει δυνατά.
.....

Το Φθινόπωρο πέρασε. Μπήκε ο Χειμώνας.
.....

Η θάλασσα φουρτούνιασε. Το καράβι έπλεε σαν καρυδότσουφλο.
.....

Ο μπαμπάς ξύπνησε. Ο μπαμπάς φτιάχνει καφέ.
.....

Ήρθε Χειμώνας. Τα χελιδόνια μεταναστεύουν.
.....

2. Να ενώσεις τις προτάσεις με τους συνδέσμους ή, αλλά, ενώ:

Έψαχνα πολύ ώρα δεν βρήκα το δαχτυλίδι μου πουθενά.
 Θα έρθεις μαζί μας θα μας περιμένεις σπίτι;
 Μένεις κοντά μακριά;
 εσύ χαζεύεις, εγώ τελείωσα τα μαθήματά μου.
 Σ' αγαπώ αυτή τη φορά δε θα γίνει το δικό σου.
 Εμείς μελετούσαμε σκληρά εσύ διασκεδάζεις.
 Θα παρακολουθήσεις το μάθημα θα βγεις έξω;
 Προσπάθησα να του αλλάξω γνώμη δεν τα καταφέρνω.
 Αποφάσισε τι θες και πες μου σταμάτα να μ' ενοχλείς.

3. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με δικές σου φράσεις μετά από κάθε σύνδεσμο :

Θα φύγεις για το Ναύπλιο αύριο ή
 Ήμουν και εγώ στο θέατρο αλλά
 Θα κάτσεις να διαβάσεις ή
 Εσύ χάζευες ενώ
 Κάνεις πολύ φασαρία ενώ
 Θα σταματήσεις να μιλάς ή
 Δε διάβασες καθόλου για το διαγώνισμα αλλά
 Ο ψαράς βγήκε με τη βαρκούλα του και
 Ελένη τι θέλεις μακαρόνια ή
 Ο παππούς μπήκε στο νοσοκομείο αλλά
 Εμείς θέλουμε αλλά

4. Να κλίνεις το επίθετο κακόμοιρος και στα τρία γένη :

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

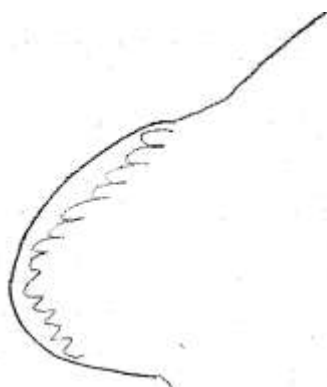
- 5.** Γράψε ένα κείμενο με τέσσερις παραγράφους χρησιμοποιώντας τις λέξεις της καρτέλας :
 (βροχερός, βραδιά, μπόρα, πρόγραμμα, αιώνας, ενώ, δειλός)

1^η παράγραφος :

2^η παράγραφος :

3^η παράγραφος :

4^η παράγραφος :

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΟΥ ΓΕΛΑ

Γραμματικό φαινόμενο

- * *Κύριες προτάσεις* λέμε τις προτάσεις που έχουν ολοκληρωμένο νόημα και μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο.
Π.χ. Πήγα επίσκεψη στη γιαγιά μου.
- * *Δευτερεύουσες προτάσεις* λέμε τις προτάσεις εκείνες που δεν έχουν ολοκληρωμένο νόημα και δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο αλλά συμπληρώνουν το νόημα των κύριων προτάσεων.
Π.χ. Πήγα επίσκεψη στη γιαγιά μου, αλλά έφυγα γρήγορα.
- * *Υποτακτική σύνδεση* λέγεται η σύνδεση μιας δευτερεύουσας πρότασης με μία κύρια πρόταση που γίνεται με τους υποτακτικούς συνδέσμους.
- * *Υποτακτικοί σύνδεσμοι* είναι :
ό,τι, ότι, πως, που, μήπως, μη

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Να συμπληρώσεις τις παρακάτω προτάσεις με κάτι που να ταιριάζει :

Ανησύχησα μήπως

Φοβάμαι μη

Μου είπε πως

Άκουσα ότι

Έλα να με δεις ό,τι

Θέλεις μήπως

Ντρέπομαι που

Φέρε μαζί σου ό,τι

- 2.** Να κάνεις χρονική αντικατάσταση των παρακάτω ρημάτων :

Ενεστώτας	κατακτώ	κατακτιέμαι
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος

Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.
Ενεστώτας	σταματώ	σταματιέμαι
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

- 3.** Να κλίνεις τα παρακάτω επίθετα και στα τρία γένη :
ο παραπονιάρης, η παραπονιάρη, το παραπονιάρικο
ο στάσιμος, η στάσιμη, το στάσιμο

Ενικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

4. Γράψε τις συνώνυμες λέξεις :

αράδα

φουρτούνα

απίδι

βάθρακας

μουρμουρίζω

χρόνος

βλέπω

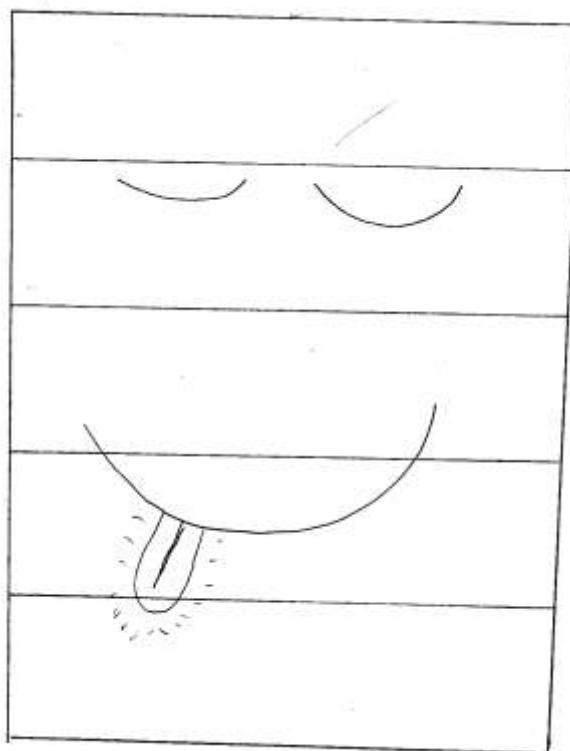
κρότος

ίππος

άνθος

ενδυμασία

σκοντάφτω

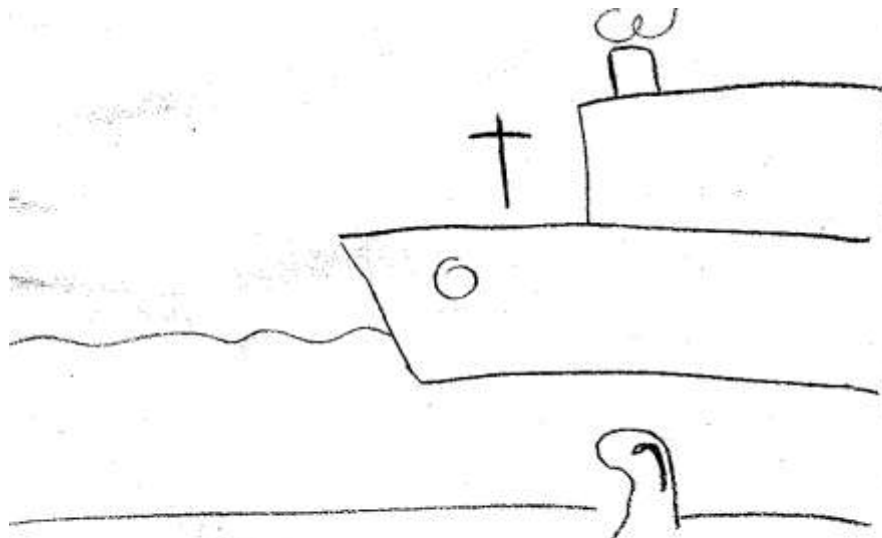

ορνιθώνας

αλυχτώ

ολόγουρα

Η ΜΑΝΑ ΜΟΥ Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Γραμματικό φαινόμενο

- * Η σύνδεση μιας κύριας πρότασης και μιας δευτερεύουσας με τους υποτακτικούς συνδέσμους λέγεται **υποτακτική** γιατί μ' αυτήν υποτάσσουμε, δηλαδή εξαρτούμε τη δευτερεύουσα πρόταση από μία κύρια.
- * **Υποτακτικοί σύνδεσμοι είναι οι** : γιατί, επειδή, όταν, μόλις, σαν
Όταν συνδέουμε προτάσεις με αυτούς τους υποτακτικούς συνδέσμους, βάζουμε **κόμμα** πάντα.

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Ένωσε τις δύο προτάσεις με το σύνδεσμο γιατί και βάλε κόμμα :

Φάγαμε στο εστιατόριο. Η μαμά έκαψε το φαγητό.

.....

Η Φλωρίντα στενοχωρήθηκε. Πήρε κακό βαθμό στο διαγώνισμα.

.....

Η Ελενίτσα κλαίει. Ψόφησε το γατάκι της.

.....

Η γιαγιά έμεινε μόνη της. Πέθανε ο παππούς.

.....

Θα με βοηθήσει ο αδερφός μου. Αυτός τα καταφέρνει.

.....

Τα χαλιά χρειάζονται πλύσιμο. Είναι πολύ βρόμικα.

.....

Μη μου αντιμιλάς. Θα θυμώσω.

.....

2. Ένωσε τις προτάσεις με το σύνδεσμο επειδή και βάζοντας κόμμα :

Δεν πήγα εκδρομή. Ήμουν πολύ άρρωστη.

.....

Θα πιω αντιβίωση. Έχω υψηλό πυρετό.

.....

Η δασκάλα θύμωσε. Κάναμε πολύ φασαρία.

.....

Ο Νίκος νευρίασε. Τον κοροΐδεψαν.

.....

Το μωρό γκρινιάζει. Πεινάει πολύ.

.....

Δε σου αγοράζω παιχνίδια. Δεν έχουμε αρκετά χρήματα.

.....

3. Ένωσε τις δύο προτάσεις με το σύνδεσμο όταν, βάζοντας κόμμα :

Παίζω με τη φίλη μου. Έχω ελεύθερο χρόνο.

.....

Βλέπω τηλεόραση. Τελειώνω τα μαθήματά μου.

.....

Κοιμάμαι τα μεσημέρια. Δεν έχω πολλά μαθήματα.

.....

Θα βγούμε βόλτα. Σταματά η βροχή.

.....

Θα σου πάρω παιχνίδι. Θα πάρω το μισθό μου.

.....

4. Ένωσε τις δύο προτάσεις με το σύνδεσμο μόλις, βάζοντας κόμμα :

Ο Ορέστης προσβλήθηκε. Η δασκάλα τον μάλωσε.

.....

Το μωρό σταμάτησε να κλαίει. Η μητέρα του το τάισε.

.....

Κάνω μπάνιο. Λερώνομαι πολύ.

.....

Θα σε επισκεφτώ. Τελειώνω το φροντιστήριο των Αγγλικών.

.....

5. Σχημάτισε προτάσεις με τις λέξεις της καρτέλας :

κύμα

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

γεννώ

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

βουτώ

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

στερνά

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

γεννιέμαι

Ελλειπτική :

Επαυξημένη :

.....

Η ΓΑΛΗΝΗ

Γραμματικές δραστηριότητες

- 1.** Να κλίνεις τις μετοχές : ο μαγεμένος, η μαγεμένη, το μαγεμένο
ο αγριεμένος, η αγριεμένη, το αγριεμένο

Ενικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Ενικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

Ον.
 Γεν.
 Αιτ.
 Κλ.

2. Να κάνεις χρονική αντικατάσταση στα παρακάτω ρήματα :

Ενεστώτας	αλλάζει	στεγνώνει
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

Ενεστώτας	πικραίνουν	χωλαίνουν
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

Ενεστώτας	ροδίζετε	αποταμιεύετε
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

Ενεστώτας	καμακώνουμε	αλευρώνουμε
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος

ΣΥΝΤ. ΜΕΛΛ.

3. Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις :

ωριμάζω, ωραίος, ώριμος, ωράριο, ωραιότητα

.....

4. Γράψε τις συγγενικές λέξεις :

μετρώ :

.....

βουνό :

.....

βοσκός :

.....

λουλούδι :

.....

5. Χώρισε τις παρακάτω λέξεις στη σωστή στήλη :

κάμποσοι, των, και, τραβώντας, τραβηχτός, τις, παρά, ανακατεύομαι, εκείνος, κολυμπώντας, κούμπωμα, γλυκός, πάθος, ανοιχτός, μερικοί, παθιαζόσουν, τραβηγμένος, τους, ανακάτωμα, ακουμπούσες, ότι

Ρήματα :

Ουσιαστικά :

Επίθετα :

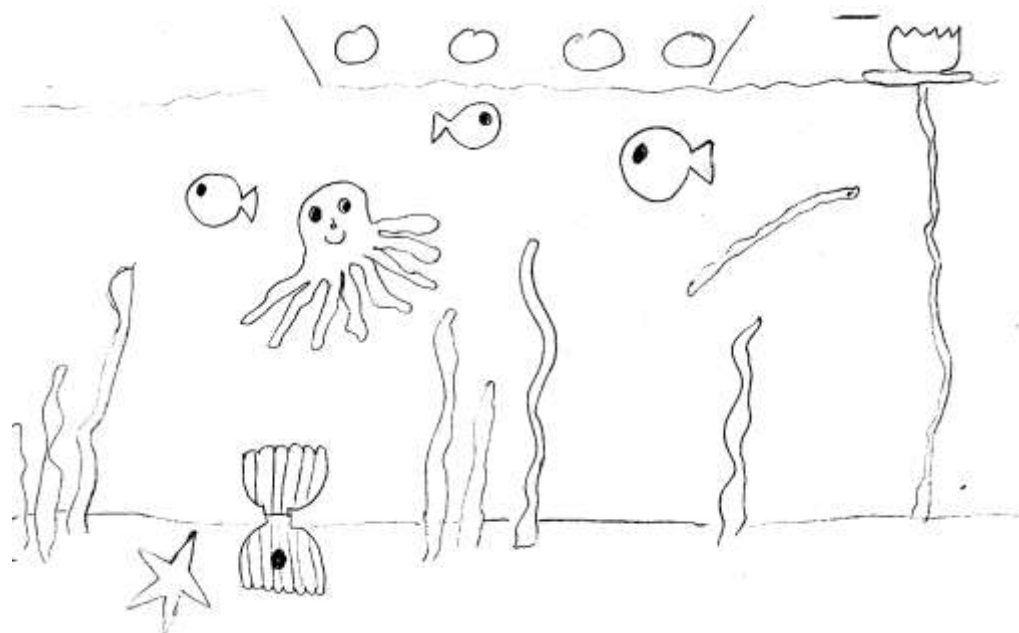
Αντωνυμίες :

Μετοχές :

Σύνδεσμοι :

Άρθρα :

ΚΟΧΥΛΙΑ

Γραμματικές δραστηριότητες

1. Να κλίνεις τα επίθετα μαζί με τα ουσιαστικά :

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον. ο γενναίος στρατιώτης

Γεν.

Αιτ.

Κλ.

.....

.....

.....

.....

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον. η καστανή κούκλα

Γεν.

Αιτ.

Κλ.

.....

.....

.....

.....

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον. το γελαστό παιδί

Γεν.

Αιτ.

Κλ.

.....

.....

.....

.....

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.	ο βαθύς ποταμός
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.	η βαθιά λίμνη
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

Ενικός αριθμός

Πληθυντικός αριθμός

Ον.	το βαθύ ρυάκι
Γεν.
Αιτ.
Κλ.

2. Να κάνεις χρονική αντικατάσταση στα παρακάτω ρήματα :

Ενεστώτας	κουτσαίνουμε	στερεώνουμε
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

Ενεστώτας	βρίζεις	διώχνεσαι
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

3. Να κάνεις χρονική αντικατάσταση στα παρακάτω ρήματα :

Ενεστώτας	κακολογείτε	πικραίνεστε
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

Ενεστώτας	φημίζονται	τραγουδιούνται
Παρατατικός
Αόριστος
Εξακ. Μέλλ.
Στιγμ. Μέλλ.
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος
Συντ. Μέλλ.

4. Να βάλεις στην κατάλληλη στήλη τις λέξεις :

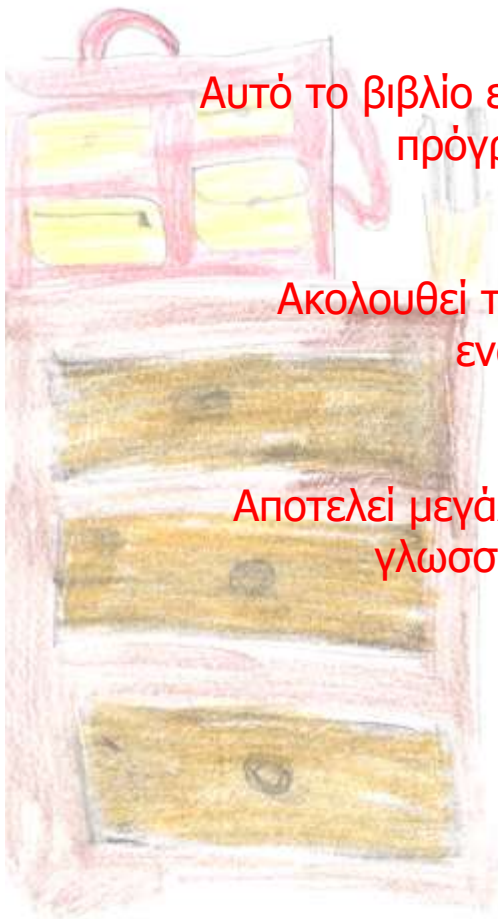
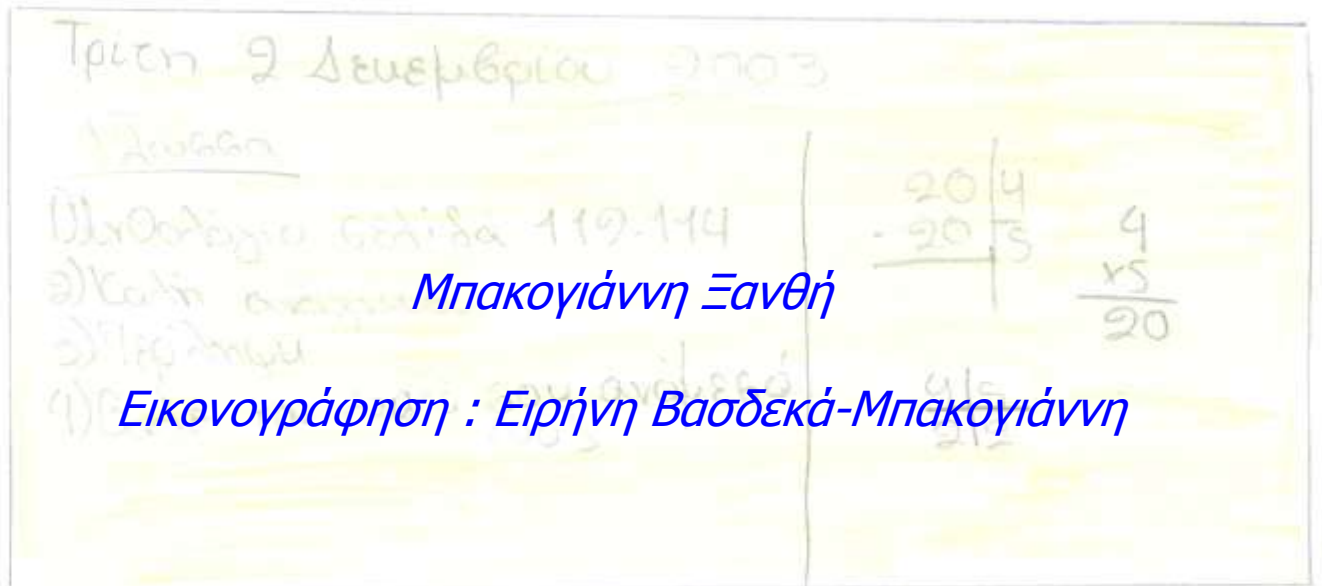
διαβολικός, ένας, οι, κομμένος, ράψιμο, όταν, αλλά, φεγγίζω, ράβοντας, αναπόληση, επειδή, φοβερός, μία, των, καμία, αναπολούν, ένα, τρομερός, βούισμα, τα, αγαπητός, ραμμένος, γάβγισμα, μόλις, βουίζουν, κάμποσες, τρομαγμένος, κανείς, γαβγίζουν

Ρήματα	:
Ουσιαστικά	:
Επίθετα	:
Αντωνυμίες	:
Μετοχές	:
Σύνδεσμοι	:
Άρθρα	:

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ο Νεοελληνική Γραμματική της Ε' και Στ' Δημοτικού, Χρίστος Τσολάκης, Ο.Ε.Δ.Β. Αθήνα 1991
- ο Ελληνικό Λεξικό (ο μεγάλος συνοπτικός θησαυρός) : Τεγόπουλος – Φυτράκης, έκδοση 1996
- ο Συντακτικό της Νέας Ελληνικής, βοήθημα για το δάσκαλο, Ο.Ε.Δ.Β.
- ο Νεοελληνική Γλώσσα, βιβλίο του δασκάλου, Γ' τάξη, Ο.Ε.Δ.Β.
- ο Γλωσσοφιλολογικά Δ', Μελετήματα για τη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία Θανάσης Νάκας, αθήνα 2003
- ο Διδακτική Γλώσσα και κειμένων, Α', Β', Γ' τόμοι : Παπάς Αθανάσιος, Αθήνα
- ο Η παράξενη ιστορία του αλόγου και της λεύκας : Μπουλώτη
- ο Οι κάλοι της Κλάρας : Ντιμίτερ Ινκίοφ

καλό
καλοκαίρι

Αυτό το βιβλίο είναι γραμμένο σύμφωνα με το νέο αναλυτικό πρόγραμμα για τη Νεοελληνική Γλώσσα.

Ακολουθεί τις καθημερινές γραμματικές και συντακτικές ενότητες του σχολικού βιβλίου.

Αποτελεί μεγάλο βοήθημα για την καλύτερη κατανόηση των γλωσσικών φαινομένων από το μαθητή.

